

Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler IV

Editörler

Neslihan COŞKUN KARADAĞ

Abdullah BALCIOĞULLARI

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-132-6	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler IV	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Neslihan COŞKUN KARADAĞ ORCID iD: 0000-0003-0215-0486 Abdullah BALCIOĞULLARI ORCID iD: 0000-0002-5462-5968	Vadi Matbaacılık
	Bisac Code
	SOC000000
	DOI
Yayın Koordinatörü	10.37609/akya.2563
Yasin DİLMEN	

Kütüphane Kimlik Kartı
Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler IV / editörler : Neslihan Coşkun Karadağ, Abdullah Balcıoğulları.
Ankara: Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
416 sayfa.: grafik, şekil, tablo. : 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253991326
1. Sosyal Bilimler.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 2700’ü aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan “Bilimsel Araştırmalar Kitabı” serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Knidos Küçük Tiyatro Batısından Ele Geçen Kırmızı Astarlı Seramikler	1
	<i>Songül SÖZEL</i>	
Bölüm 2	21. Yüzyıl Becerilerinin Kazandırılmasında Okul Kütüphanelerinin Rolü	27
	<i>Güler DEMİR</i>	
Bölüm 3	Kayırmacılığın Örgütsel Yansımaları.....	67
	<i>Meryem GÜL</i>	
Bölüm 4	Öğrencilerin Staj Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Çalışma: Yönetim Bilişim Sistemleri Örneği.....	83
	<i>Nurcan ALKIŞ BAYHAN</i>	
	<i>Esra ÖZMEN</i>	
Bölüm 5	Immanuel Kant'ta Etik ve Hukukun Tamamlayıcılığı.....	99
	<i>Müslüm KAYACI</i>	
Bölüm 6	Paul Tillich'te Sanat Stilleri ve Sinemadaki Yansımaları	119
	<i>Ridade ÖZTÜRK</i>	
Bölüm 7	Sol Elle Yazmak, Sofistçe ve İbrahimce Sorgulamak: Cahit Koytak Şiirlerinde Sorgulamanın Üç Hâli	165
	<i>Ekrem GÜZEL</i>	
Bölüm 8	Bağışlama Sözleşmesi Bağlamında Bağışlamanın veraset ve İntikal vergisi Kanunu Yönünden Değerlendirilmesi.....	179
	<i>Ali SAKLAN</i>	

Bölüm 9	Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyon Dizilerine Yansımaları: Kızılıcak Şerbeti Dizisindeki Kadın Karakterlerin Analizi	195
	<i>Aslı KÖSEOĞLU</i>	
	<i>Tuba ARSLAN</i>	
Bölüm 10	Kurumsal Kimliğin Öğrenci Tatmini Üzerine Etkisi: Kurumsal İmajın Aracı Rolü	219
	<i>Mehmet YALÇINKAYA</i>	
Bölüm 11	İmar Planı Değişikliği ve Yargısal Denetimi	233
	<i>Seren ŞAHİN</i>	
Bölüm 12	Uluslararası Hukuk Kapsamında Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyine Yönelik Yapmış Olduğu Harekâtlar	263
	<i>Muhammed Furkan ŞAHİN</i>	
	<i>Seren ŞAHİN</i>	
Bölüm 13	Ürün ve Hizmet Pazarlamasında Teknoloji ve Küreselleşmenin Yansımalarının Kronolojik Olarak Değerlendirilmesi	279
	<i>Eda DİŞLİ BAYRAKTAR</i>	
Bölüm 14	Körfez Savaşı ve Türkiye'nin İzlediği Politika	289
	<i>Serpil GÜDÜL</i>	
Bölüm 15	Sosyal Hareketler ve Sosyal Hizmet Benzerlikler ve Farklılıklara Yönelik Kısa Bir Giriş	301
	<i>Selman YARCI</i>	
Bölüm 16	Ekonomik Kalkınmada Beşeri Sermayenin Yeri ve Önemi	311
	<i>İhsan DENLİ</i>	
Bölüm 17	Bilişim Teknolojileri Kullanımının Çalışan verimliliğine Ekisi	325
	<i>Sibel AYDEMİR</i>	

Bölüm 18 Geç Osmanlı İslamcılık Düşüncesinde “Kadın Hürriyeti”	
Meselesi	345
<i>Faika ÇELİK</i>	
<i>Sinem ÇAVUŞ</i>	
Bölüm 19 Yaşlanan Şehri Gençleştiren Üniversite: Kastamonu	
Üniversitesi Örneği	363
<i>Zühal DİLER</i>	
<i>Saygın DİLER</i>	
Bölüm 20 Medikal Turizmde Turistlerin Özellikleri ve Tercih	
Nedenleri	391
<i>Betül BULADI ÇUBUKCU</i>	

YAZARLAR

Doç. Dr. Sibel AYDEMİR

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-6599-681X

Dr. Öğr. Üyesi Meryem GÜL

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-3668-6879

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan ALKIŞ BAYHAN

Başkent Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-6393-8907

Dr. Öğr. Üyesi Ekrem GÜZEL

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-7949-5063

Dr. Öğr. Üyesi Eda DIŞLI BAYRAKTAR

Gümüşhane Üniversitesi İrfan Can Köse
Meslek Yüksekokulu
ORCID iD: 0000-0002-7334-1725

Dr. Öğr. Üyesi Müslüm KAYACI

Dicle Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-6055-2734

Doç. Dr. Güler DEMİR

Kastamonu Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-3934-1596

Arş. Gör. Dr. Aşlı KÖSEOĞLU

Atatürk Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-0180-7730

Öğr. Gör. İhsan DENLİ

Şırnak Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0001-5128-4486

Dr. Ali SAKLAN

İç Denetçi, Necmettin Erbakan
Üniversitesi İç Denetim Birimi Başkanlığı
ORCID iD: 0000-0002-2498-808X.

Doktora Öğrencisi Saygın DİLER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-9056-412X

Dr. Songül SÖZEL

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Klasik Arkeoloji BD.
ORCID iD: 0000-0002-4020-0969

Dr. Zühal DİLER

ORCID iD: 0000-0003-0559-6993

Dr. Öğr. Üyesi Serpil GÜDÜL

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-1124-7968

Öğr. Gör. Dr. Mehmet YALÇINKAYA

Ordu Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0002-5171-552X

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Selman YARCI

Yalova Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-1098-8732

Dr. Öğr. Üyesi Ridade ÖZTÜRK

Trakya Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-0199-3433

Bilim Uzmanı Sinem ÇAVUŞ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü

ORCID iD: 0000-0001-9807-6895

Arş. Gör. Muhammed Furkan ŞAHİN

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-1368-2827

Dr. Öğr. Üyesi Faika ÇELİK

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0001-6615-668X

Av. Seren ŞAHİN

İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü
Eğitim Enstitüsü

ORCID iD: 0000-0002-3599-0791

**Dr. Öğr. Üyesi Betül BULADI
ÇUBUKCU**

Atatürk Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0003-1535-3071

Tuba ARSLAN

100/2000 Doktora Programı Bursiyeri

ORCID iD: 0000-0002-0939-6756

Dr. Esra ÖZMEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0001-6661-3473

BÖLÜM 1

KNIDOS KÜÇÜK TİYATRO BATISINDAN ELE GEÇEN KIRMIZI ASTARLI SERAMİKLER¹

Songül SÖZEL²

GİRİŞ

Çalışmamıza Knidos Antik kentinin en önemli yapılarından biri olan Küçük Tiyatro'nun batı duvarında (Analemma)³ gerçekleştirilen kazı ve araştırmalar sonucunda ele geçen farklı seramik gruplarından kırmızı astarlı seramikleri değerlendirilmeye alınmıştır. Bu çalışmada 48 adet örnek, üretim yerleri göz önüne alınarak Doğu Sigillatası B, Doğu Sigillata C, Afrika Kırmızı Astarlıları, Geç Roma C Kırmızı Astarlıları ve Geç Roma D Kırmızı Astarlıları olarak ayrılıp, literatürdeki formlarıyla gruplandırılmıştır.

Knidos Küçük Tiyatro Kırmızı astarlılarının genel özellikleri, form tanımları, pişirilme özellikleri ve dönemleri anlatılarak; ölçü, kil yapıları ve kil-astar renkleri ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

KONTEKSTİN DEĞERLENDİRİLMESİ

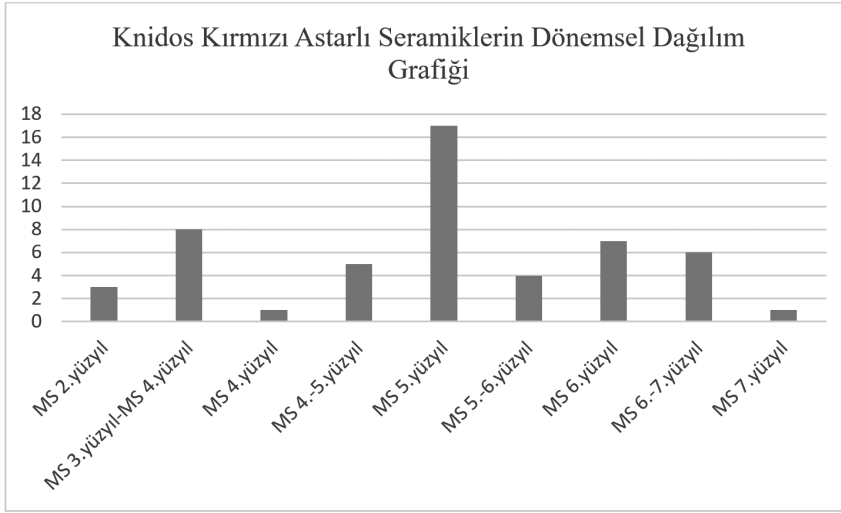
Knidos Küçük Tiyatronun 2013-2015 yılları arasında Küçük Tiyatro batı cephesi, kuzey-güney doğrultulu anelemma duvarında kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Doksanaltı & ark., 2014, s. 462; Karabıçak, 2017, s. 5-11). Küçük Tiyatro batısında (anelemma) yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen verilere göre Tiyatro,

¹ Söz konusu çalışma, 01.06.2020 tarihli ve 2587 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Selçuk Üniversitesi adına sürdürülen Knidos-Burgaz-Emecik Apollon Kutsal Alanı Kazı ve Araştırmaları kapsamında hazırlanmıştır. Knidos Antik Kenti kazı, restorasyon ve koruma-onarım çalışmaları T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu tarafından desteklenmektedir. Söz konusu çalışma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından 'Knidos Geç Antik Dönem Seramikleri' başlıklı 21213006 numaralı projenin konusu ile ilgili olup, ilgili birim tarafından desteklenmiştir.

Bu makale 'Knidos Küçük Tiyatro Batı Duvarı Kazılarında Ele Geçen Seramik Buluntular' isimli 2017 yılında hazırlanan ve yayımlanmamış yüksek lisans tezinden geliştirilerek hazırlanmıştır. Bu çalışmanın gerçekleşmesindeki yardımlarından dolayı Knidos Kazı ve Araştırmaları Başkanı sayın hocam Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı'ya teşekkür ederim.

² Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji BD. songulsozel@gmail.com

³ Analemma: Antik Tiyatroların oturma basamaklarını (cavea) çevreleyen büyük ve düzgün taşlarla yapılmış duvar.

Şekil 8. Knidos Küçük Tiyatro Batısı Kırmızı Astarlı Seramiklerin Dönemsel Dağılım Grafiği

KAYNAKLAR

- Abadie-Reynal, C. & Sodini, J. (1992). *La céramique paléochrétienne de Thasos* (Alikı, delkos, fouilles anciennes), Études Thasiennes XIII. Athens.
- Abadie-Reynal, C. (2007). *La céramique Romaine D'Argos, Études Péloponnésiennes XIII*, Paris.
- Adak-Adıbelli, I. (2006). *Tarsus geç Roma seramiği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Adamsheck, B. (1979). *Kenchreai, Eastern Port of Korinth, IV. The Pottery*, E. J. Brill, Leiden.
- Akyürek, N. E. (1992). *Terra Sigillata aus dem Heiligtum des Apollon Smintheios*, AMSt 8, Studien zum Antiken Kleinasien II, 125-166.
- Anderson-Stajanović, V. R. (1992). *Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery, Stobi, results of the Joint American-Yugoslav Arc. Investigations 1970-1981*, Stobi I, Princeton University Press, New Jersey.
- Başaran, C. & Ergürer, H. E. (2012). Parion Odeion'u (Bouleuterion) 2010 Çalışmaları ve Odeion'da Bulunan seramikler, *Olba XX*, 245-296.
- Berndt, M. (2003). *Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet (1992-1999)*, *Kaiserzeitliche und Frühbyzantinische Keramik, Internationale Archäologie* 79, Marie Leidorf GmbH, Rahden.
- Bieg, G., Tekkök, B. & Aslan, R. (2006). *Die Spättrömische Besiedlung Der Troas-En Überblick*, *Studia Troica* 16, 147- 169.
- Bilgin, M. (2021). Sillyon Territoryomu'nda bulunan Kepez yerleşiminin kırmızı astarlı seramikleri üzerine ön değerlendirmeler, *Arkhaia Anatolika Volüme 4*, s.174-214.
- Crowfoot, J. W., Crowfoot G. M. & Kenyon K. M. (1957). *The Object from Samaria*. Samaria-Sebaste III, Londra.
- Domzalski, K. (1997). *Terra Sigillata from Nymphaion*, *Survey 1994*, *Archologia XLVII* 1996, 95- 112.
- Diederichs, C. (1980). *Céramiques Hellénistiques, Romaines et Byzantines*, *Salamine De Chypre IX*, Paris.
- Diogo, A. M. D. & Tridade, L. (1999). *Ânforas e Sigillatas Tardias (Claras, foceenses e cipriotas) Pervenientes das Escavações de 1966/67 do Teatro Romano de Lisboa*, *Revista Portuguesa De Arqueologia*, Vol. 2, No. 2, 83- 95.

- Doğer, L. (2005). *Byzantine Ceramics: Excavation at Smyrna Agora*, (Ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr), Çanak, Akdeniz ve çevresindeki arkeolojik kazılarda ele geçen geç antik ve ortaçağ seramiği ve mimari seramiği, Byzas 7, Ege Yayınları, İstanbul, 97- 121.
- Doksantalı, E. M. (2006). *Knidos Kap-Krio kazı alanı*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Doksantalı, E. M., Sevmen D., Karaoğlu İ., et. al. (2014). Knidos kazı ve araştırmaları: 2012-2013, 36. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt. Gaziantep, 527-535.
- Doksantalı, E. M., Karaoğlu, İ. & Tozluca, D. O. (2018). *Knidos denizlerin buluştuğu kent*, Bilgin Kültür Sanat, Ankara.
- Doksantalı, E. M. (2020). Knidos 'Liman Caddesi' Geç Antik Dönem atölye/ dükkân ve buluntuları (Late antiquity workshop/ shop and findings from Knidos "Harbor Street"). *OLBA XXVIII*, 377-420.
- Eliüşük, M. (2021). Menderes Magnesiası Artemis kutsal alanı Güney Stoa'da Bulunan Doğu Sigillata B grubu seramikleri *Arkhaia Anatolika, Volume 4*, s.15-40.
- Ergürer, H. E. (2012). *Parion Roma seramiği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Ergürer, H. E. (2016). *Parion tiyatrosunda bulunan seramikler, sigillata ve geç roma kırmızı astarlı seramikleri*. Eds. C. Başaran-E. Ergürer, Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları, 23-164.
- Erol, D. (2006). Smyrna devlet agorası buluntusu Terra Sigillata, *TAED* 6, 73- 86.
- Erol, D. (2010). *Smyrna devlet agorasında ele geçen terra sigillata ve geç Roma seramiği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir.
- Fırat, M. (2011). *Seramik çöplüğü alanı verileri doğrultusunda Phokaia kırmızı astarlı kapları*, (Ed. Emre Okan-Cenker Atilla), Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan, (Studies in Honour of Ömer Özyiğit) İstanbul, 161-186.
- Fırat, N. (1999). *Perge konut alanı keramiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Fırat, N. (2000). *So-Called cypriot Red Slip Ware, from the Habitation Area of Perge (Pamphylia)*, *RCRF Acta* 36, 35- 38.
- Forster, G. (2005). *The Roman City of Knossos, Colonia Julia Nobilis-the nature of the imported fine wares*, (Ed. M. B. Briese-L.E. Vaag) Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Hellenistic Period to Late Antiquity: Ceramic Evidence, *Halicarnassian Studies III*, University Press of Southern Denmark, Denmark, 124-131.
- Gandolfi, D. (1998). *Ceramiche fini di importazione di VI-VII secolo in Liguria. L'esempio di Ventimiglia, Albenga e Luni*, *Ceramica in Italia: VI-VII secolo*, Biblioteca di Archeologia Medievale 14, Vol. 1, 253- 274.
- Gassner, V. (1997). *Das Südost der Tetragonos- Agora. Keramik und Kleinfunde*, *Forschungen in Ephesos XIII/1/1*, Wien.
- Gasparetti, G. (2003). *Osservazioni Preliminari Sulla Ceramica Romana Di Iasos Di Caria. Materiali Dal Quartiere A Sud Del Teatro*, *Les Céramiques en Anatolie aux Epoques Hellénistique et Romaine. Varia Anatolica XV. Actes de la Table Ronde d'Istanbul*, 23-24 Mai 1996, 141-163.
- Grandi, E. (2005). *Late Antique and Early Medieval Fine Pottery From Lagoon of Venice*, (Ed. B. Böhlendorf- Arslan, A.O. Uysal, J. Witte- Orr), Çanak, Akdeniz ve çevresindeki arkeolojik kazılarda ele geçen Geç Antik ve Ortaçağ seramiği ve mimari seramiği, Byzas 7, Ege Yayınları, İstanbul, 1- 24.
- Hayes, J. W. (1972). *Late Roman Pottery*, British School at Rome, London.
- Hayes, J. W. (1973). "Roman Pottery from the South Stoa at Korinth", *Hesperia* 42, No. 4, 416- 470.
- Hayes, J. W. (1976). 3. *Pottery: Stratified groups and typology*, (Ed. J.H. Humphrey), *Excavations at Carthage 1975*, Conducted by the University of Michigan Volume I, Tunis, 47-123.
- Hayes, J. W. (1980). *Ancient lamps in the royal Ontario Museum, Greek and Roman clay lamps*, Alger Press, Toronto.
- Hayes, J. W. (1980). *A supplement to late Roman pottery*, British School at Rome, London.

- Hayes, J. W. (1983). *The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery* BSA 78, 97- 169.
- Hayes, J. W. (1985). *Sigillate Orientali*, Enciclopedia dell'Arte Classica e Orientale. Atlante delle Forme Ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo, 1-96.
- Hayes, J. W. (1991). *Paphos III: The Hellenistic and Roman Pottery*.
- Hayes, J. W. (2001). *Early Christian Pottery from Knossos: The 1978- 1981 Finds from Knossos Medical Faculty Site*, BSA 96, 431- 454.
- Hayes, J. W. (2008). *Roman Pottery Fine-Ware Imports, The Athenian Agora XXXII*, Princeton, New Jersey.
- Hellström, (1965). *Pontus, Pottery of Classical and Later Date, Terracotta, Lamp and Glass*, Labraunda, Swedish Excavations and Researches II. 1, Lund.
- Jackson, M., Zelle, M., Vandeput, L. Et. al., (2012). *Primary evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to 'Cypriot Red Slip Ware'*, Anatolian Studies, Vol. 62 pp. 89-114.
- Karabıçak, S. (2017). *Knidos küçük tiyatro batı duvarı kazılarında ele geçen seramik buluntular*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kenkel, F. (2005). *Cypriot Red Slip Ware and Its Derivatives from Pednelissos*, (Ed. B. Böhlendorf-Arslan, A.O. Uysal, J. Witte- Orr), Çanak, Akdeniz ve Çevresindeki Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik ve Ortaçağ Seramiği ve Mimari Seramiği, Byzas 7, Ege Yayınları, İstanbul, 131- 146.
- Kenrick, P. M. (2009). "On the Silk Route: imported and regional pottery at Zeugma", (Ed. M. M. Mango), Byzantine Trade, 4th-12th Centuries. The Archaeology of Local, Regional and International Exchange. *Papers of the Thirty-eighth Spring Symposium of Byzantine Studies, March 2004, Farnham*, 2009, 263- 272.
- Kenyon, K. M. (1957). *Miscellaneous Object in Metal, Bone and Stone*, The Objects from Samaria, (Ed. J. W. Crowfoot, G. M. Crowfoot, Kathleen M. Kenyon), London, 439-469.
- Ladstätter S. (2010). *Keramik*, F. Krinzinger (yay. haz.), Hanghaus 2 in Ephesos. Die Wohneinheiten 1 und 2: Baubefund. Ausstattung. Funde. FiE 8/8, 172-279.
- Lloret, S. G. (1998). *Il confronto con la Hispania orientale: la ceramica nei secoli VI-VII*, (Ed. L. Saguı), Ceramica in Italia: VI- VII secolo, Biblioteca di Archeologia Mediavale, 549- 568.
- Loeschcke, S. (1912). *Die Arbeiten zu Bergama 1910- 1911. Sigillata- Töpfereien in Tschandarli*, AM XXVII, 344- 407.
- Mackensen, M. (1993). *Die Späetantiken Sigillata und Lampentöpfereien von El Mahrine (Nord Tunesien)*. Studien Zur Nordafrikanischen Feinkeramik des 4. Bis 7. Jhr., Münchner Beiträge Zur Vor und Frühgeschichte, Band 50, katalog- Anhang- Tafeln, Münih.
- Martin, A. (2002). *Sigillata Orientale C*, (Ed. A. Di Vita- A. Martin), Gortina II, Monografie della scuola archeologica di Atene e delle Missioni Italiane in Oriente VII, Bottega d'Erasmus, Padova 1997, 130- 131.
- Meriç, R. (2002). *Spathellenistisch- Römische Keramik und Kleifunde aus Einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos*, Wien.
- Mitsopoulos-Leon V. (1991). *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleifunde*, 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit, FiE IX, 2-2, Viyana.
- Mimaroglu, S. (2020). *Letoon geç Roma-Erken Doğu Roma dönemi kırmızı astarlı seramikleri'nin ön değeriendirilmesi*, *Cedrus VIII*, 279-297.
- Monacchi, D. (1988). *Ceramiche sigillate*, (Ed. A. Di Vita), Gortina I, Monografie della scuola archeologica di Atene e delle Missioni Italiane in Oriente III, Panetto& Petrelli, Roma, 199- 220.
- Opait, A. (1985). *Einige Beobachtungen zur spätrömischen Keramik mit rötem Überzug*, Dacia XXIX, 153- 163.
- Opait, A. (2004). *Local and Imported Ceramics in the Roman Province of Scythia (4th- 6th centuries AD)*, BAR- IS 1274, The Basingstoke Press, England.
- Pickersgill, C. & Roberts, P. (2003). *New Light on Roman Sparta: Roman Pottery from the Sparta Theatre and Stoa*, BSA 98, 549- 597.

- Pülz, S. (1986). *Ein Keramikkomplex der Mittleren Kaiserzeit aus dem Heroon I*, IstMitt 36, 13-33.
- Reynolds, P. (1984). *African Red Slip and Late Roman Imports in Valencia*, Papers in Iberian Archaeology, BAR- IS 193(ii), 474- 484.
- Reynolds, P. (2010). *Trade Networks of The East, 3rd To 7th Centuries: The View From Beirut (Lebanon) And Butrint (Albania) (Fine Wares, Amphorae And Kitchen Wares)*, LRCW 3, Bar- Is 2185, Blenheim Colour Ltd., England, 89- 114.
- Riley, J. A. (1981). *The Pottery from Cisterns 1977. 1, 1977. 2, and 1977. 3*, (Ed. J.H. Humphrey), Excavations at Carthage 1977, Conducted by the University of Michigan Volume VI, Ann Arbor, 85-124.
- Robinson, H. S. (1959). *Pottery of The Roman Period: Chronology, The Athenian Agora V*, Princeton, New Jersey.
- Rodziewicz, M. (1976). *Alexandrie I, La Ceramique Romaine Tardive D' Alexandrie*, Varsovie.
- Sackett, L. H. (1992). *Knossos from Greek City to Roman Colony*. Excavations at the Unexplored Mansion II.
- Slane, K. W. (1990). *The Sanctuary of Demeter and Kore: The Roman Pottery and Lamps*, Korinth 18-2, Princeton, New Jersey.
- Sözel, S., Selek, K. M. & Kılınç, S. Y. (2021). Evaluation of a Commercial Shop-Workshop (Place 3/ Room 3) on the Knidos Harbor Street, *Anados Studies of the Ancient World*, 15/2015, Trnava, 205-226.
- Tekocak, M. (2006). *Kelenderis Roma çağı seramiği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tekocak, M. (2007). *Kelenderis aşağı şehir sondajında bulunan Kıbrıs kırmızı astarlı (Geç Roma D) kapları*, İDOL, *Arkeologlar Derneği Dergisi*, Yıl. 9, Sayı.33.
- Waagé, F. O. (1933). *The American Excavations in the Athenian Agora: First Report*, Hesperia 2, No. 2, 279- 328.
- Waagé, F.O. (1948), *Hellenistic and Roman tableware of North Syria*, Antioch on the Orontes IV. 1, Ceramic and Islamic Coins, Princeton University Press, Princeton.
- Williams, C. (1989). *Anemurium The Roman and early Byzantine pottery*, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto.
- Yıldız, V. (2022). *Soli Pompeiopolis Afrika kırmızı astarlı seramikleri*, *Arkhaia Anatolika*, Vol. 5, s.94-153.

BÖLÜM 2

21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA OKUL KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ

Güler DEMİR¹

GİRİŞ

Her yüzyılın kendine özgü karakteristikleri bulunmaktadır. Söz konusu karakteristikleri ortaya çıkaran etmenler, politik, ekonomik, sosyolojik, kültürel ve benzeri pek çok dinamiğin karmaşık örgüsü içinde biçimlenmiştir. 21. yüzyıl, küreselleşme sonucunda gelişen uluslararası ve uluslar ötesi ilişkiler ile işbirlikleri; çok kültürlülük; kimliklerin yeniden tanımlanması; hızının yakalanması gittikçe güçleşen teknoloji araç ve olanakları ile daha pek çok değişime sahne olan bir yüzyıldır. Günümüzde sanayileşmenin ulaştığı aşamada artık yapay zekâ, nesnelerin interneti, robotik, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve daha birçok olgu ve kavramın tüm disiplin alanlarını ve yaşam biçimlerini etkilediği bilinmektedir. Anılan bu değişim ve dönüşümlerin, diğer alanlar gibi eğitim ve kültür alanlarını da etkilemesi doğal bir sonuçtur.

İçinde bulunduğumuz çağda, bireysel, kültürel ve entelektüel gelişimimizi yeterince gerçekleştirmek, nitelikli bir yaşam biçimine kavuşmak ve çağın koşullarına uyum sağlamak için belli bilgi ve becerileri edinmemiz zorunlu duruma gelmiştir. 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan bir dizi bilgi ve beceri seti, anılan kazanımlar için anahtar niteliğindedir. Gelişim ve kalkınmaya yatırım yapan toplumların öncelikli hedef kitleleri çocuklar ve gençlerdir çünkü onlar geleceğin mimarı olarak görülmektedir. Toplumsal gelişimi sağlamak üzere söz konusu bilgi ve becerilerin kazandırılması için eğitim ve kültür kuruluşları olarak hem okullar hem de okul kütüphanelerinin kendi aralarında ve ilişkili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla koordineli biçimde çaba göstermesi oldukça önemlidir.

Nitel bir araştırma yöntemi olan derleme yönteminin kullanıldığı ve geniş bir literatür araştırmasından elde edilen bulguların analizi ile biçimlenmiş olan bu çalışmada, 21. yüzyıl becerileri farklı kategoriler, farklı yaklaşımlar ve önemi ile eğitimdeki yeri bağlamında tartışılmaktadır. Her beceri, ilişkili başlıklar altında

1 Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, gulerdemir2009@gmail.com

Okul kütüphanelerinin dijital çağın gereği olan bilgi ve becerileri kazandırma- da rol ve yükümlülüklerinin sorgulandığı bu çalışmada varılan sonuç, okul kütüp- hanelerinin yeterli insan kaynağı, teknoloji ve diğer kaynaklarla donatılması du- rumunda, öğrenci ve diğer kullanıcılarının söz konusu tüm bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine önemli düzeyde katkı sunabileceği biçimindedir. “Öğrenme ve inovasyon becerileri”, “dijital okuryazarlık”; “eleştirel düşünme ve problem çözme ile yaratıcı düşünme”; “etkili iletişim ve ortaklık ile işbirliği” ve “yaşam ve kari- yer becerileri” başlıkları altında ele alınan tüm becerilerin bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlı oldukları ve birinin eksikliğinin diğerlerinin de eksikliğine yol açacağı görüşü, çalışmanın bulguları sonucunda elde edilen diğer bir çıkarımdır. Okul kütüphanelerinin yönetim ve işlevselliğinin nitelikli duruma getirilmesinde, anılan becerilere ilişkin farkındalığın kazanılması oldukça önemlidir. Bu bağlam- da ilişkili kişi, kurum, kuruluş ve mekanizmaların (okul, kütüphane, hükümet, medya, gönüllü kuruluşlar vb.) paydaşlığı ile atılacak tüm adımlar, kaynaklar ve zamandan tasarrufu sağlayacağı gibi daha profesyonel bir yapılanmayı sağlayacak ve verim elde edilecektir.

KAYNAKLAR

- Akcanca, N. (2020). STEM education supported by problem-based learning in early childhood wit- hin the scope of 21st century skills. T. Çetin, Y. Dikmenli ve A. Sezer (Ed.). *New trends in edu- cational sciences* içinde (s. 19-32). Lithuania: SRA Academic Publishing.
- Alkoç, N. (2020). *Okulöncesi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl öğrenen becerileri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelemesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars
- Al-Shihri, F. B. S. B. A. (2018). Employment of social networks in the development of life skills among high school students from the perspective of students and teachers. *International Jour- nal of Educational and Psychological Studies*, 3 (2), 430-488.
- American Library Association Digital Literacy Task Force (2013). *Digital literacy, libraries, and public policy*. (12/06/2021 tarihinde: https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/16261/2012_OITP_digilitreport_1_22_13_Marijke%20Visser.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden ulaşılmıştır).
- American Association of School Librarians (1999). *Competencies for school library media specialists in the 21st century*. (22/05/2022 tarihinde: <https://ischoolapps.sjsu.edu/static/courses/233.loertscher/t1bk.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Arcı, İ. (2018). Communication skills of students in fine arts departments of education faculties. *Educational Research and Reviews*, 13(20), 688-695.
- Ateş, M. ve Aşçı, A. U. (2021). Okuryazarlık kavramı ve eğitimle ilişkili okuryazarlık türleri. M. E. Deniz ve Ü. Polat (Yay. Haz.). VII. TURKCESS Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi tam metin kitabı içinde (s. 456-472). 1-3 Eylül 2021. Lefkoşa, KKTCAt. (05/06/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/356982618_Okuryazarlik_Kavrami_ve_Egitimle_Iliskili_Okuryazarlik_Turleri adresinden ulaşılmıştır).
- Bayse, D., Grant, P., Hausman, S., ve Johnston, T. (2015). *Get active: Reimagining learning spaces for student success*. Eugene, Oregon: International Society for Technology in Education.
- Bishop, K. (2007). *The collection program in schools: Concepts, practices, and information sources*. 4.bs. Westport, Connecticut: Libraries Unlimited.

- Boy, G. A. (2013). From STEM to STEAM: Toward a human-centered education. *Proceedings of the 31st European Conference on Cognitive Ergonomics - ECCE '13*. (11/02/2022 tarihinde: https://www.academia.edu/20856513/From_STEM_to_STEAM adresinden ulaşılmıştır).
- Canadian Library Association. (2014). *Leading learning*. Erişim adresi: <http://clatoolbox.ca/casl/slic/llsop.pdf>
- Casas, D. D. L. ve Gagatiga, Z. C. (2011). *Tales from the 7,000 isles: Filipino folk stories*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Cassany, D. (2013). School libraries in the internet era: Challenges, opportunities and experiences. *11 Congreso Nacional de Lectura and the 1 Encuentro Internacional de Bibliotecas Escolares (FILBO, 23/25 Nisan 2013)*. (18/03/2022 tarihinde: https://www.academia.edu/10037793/School_Libraries_in_the_Internet_era_challenges_opportunities_and_experiences adresinden ulaşılmıştır).
- Central Board of Secondary Education (2020). *21th century skills: A handbook*. (26/05/2022 tarihinde: https://cbseacademic.nic.in/web_material/Manuals/21st_Century_Skill_Handbook.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Chu, S. K. W., Reynolds, R. B., Tavares, N. J., Notari, M. ve Lee, C. W. Y. (2017). *21st century skills development through inquiry-based learning: From theory to practice*. Singapore: Springer.
- Cığerci, F. M. (2020). Primary school teacher candidates and 21st century skills. *International Journal of Progressive Education*, 16(2), 157- 174.
- Colegrove, P. T. (2016). Makerspaces in libraries: Technology as catalyst for better learning, better teaching. *Ingeniería Solidaria*, 13(21), 19-26.
- Collin, P., Rahilly, K., Richardson, I. ve Third, A. (2011) *The benefits of social networking services: A literature review*. Cooperative Research Centre for Young People, Technology and Wellbeing, Melbourne.
- Cordell, R. M. (2013). Information literacy and digital literacy: Competing or complementary? *Communications in Information Literacy*, 7(2), 177-183.
- Cullinan, B. E. ve Person, D. G. (Ed.). (2001). *The continuum encyclopedia of children's literature*. New York: The Continuum International Publishing Group.
- Derakhshan, A. ve Hasanabbasi, S. (2015). Social networks for language learning. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(5), 1090-1095.
- Dike, V. W., Osadebe, N. E. ve Babarinde, E. T. (2015). Competencies required by teacher librarians for stronger primary school libraries in Enugu State of Nigeria; *IFLA WLIC 2015, Session S02 - Satellite Meeting: Continuing Professional Development and Workplace Learning Section. Taking Charge of your LIS Career: Personal Strategies, Institutional Programs, Strong Libraries*, 12-14 Ağustos 2015, City of Cape Town, South Africa.
- Durukan, A. Y. (2015). Dijital dünyada okul kütüphaneciliği ve 21. yüzyıl becerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(208), 106-120.
- Eisenberg, M. B., Lowe, C. A. ve Spitzer, K. L. (2004). *Information literacy: Essential skills for the information age* (2. bs.). Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Elkins, A. J. ve Hollister, J. M. (2020). Power up: Games and gaming in Library and Information Science curricula in the United States. *Journal of Education for Library and Information Science*, 61(2), 229-252.
- Eriş, E. D., Timurcanday-Özmen, Ö. N. ve Yanar-Bayam, B. (2020). Mavi-beyaz yaka dönemi bitti mi? İş yaşamında alternatif yaka renkleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Yaşar University*, 15(58), 259- 269.
- Fourie, D. K. ve Loe, N. E. (2016). *Libraries in the information age: An introduction and career exploration* (3. bs.). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Fuadi, D., Suwandi, J., Prayitno, H. J., Sutama, Johansyah, F. ve Janudin, S. E. (2019). Growing life skill through accounting learning in millennial era.. *6th International Conference on Community Development (ICCD 2019)*. (30/03/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/336980355_Growing_Life_Skill_through_Accounting_Learning_in_Millennial_Era adresinden ulaşılmıştır).

- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. Yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Gholam, A. (2019). Inquiry-based learning: Student teachers' challenges and perceptions. *Journal of Inquiry & Action in Education*, 10(2), 112-133.
- Gordon, C. A. (2019). *Social and emotional learning in the school library*. (17/01/2022 tarihinde: <https://slav.vic.edu.au/index.php/Synergy/article/download/v17i1911/105> adresinden ulaşılmıştır).
- Grabowski, P. (2016). *Educational social networks as an additional element in teaching and learning EFL in primary school* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Varşova Üniversitesi, Varşova.
- Grafstein, A. (2017). Information literacy and critical thinking: Context and practice. D. Sales ve M. Pinto (Ed.). *Pathways into information literacy and communities of practice: Teaching approaches and case studies* içinde (s. 3-28). Cambridge, MA: Elsevier, Chandos Publishing.
- Graves, C., Graves, A. ve Rendina, D. L. (2017). *Challenge-based learning in the school library makerspace*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Greenstein, L. (2012). *Assessing 21st century skills: A guide to evaluating mastery and authentic learning*. Thousand Oaks, California: Corwin.
- Güneş, A. (2021). *Kütüphanelerde yenilikçi hizmetler: Makrespace*. Ankara: Töz Yayınları.
- Hacıoğlu, Y. (2021). The effect of STEM education on 21st century skills: Preservice science teachers' evaluations. *Journal of STEAM Education*, 4(2), 140-167.
- Hay, L. (2010). Shift happens. It's time to rethink, rebuild and rebrand. *Access*, 24(4), 5-10.
- Huffman, D., Thomas, K. ve Bashem, J. D. (2020). The transdisciplinary nature of STEAM education: Integrating STEAM in pre-service teacher education. K. Thomas ve D. Huffman (Ed.). *Challenges and opportunities for transforming from STEM to STEAM education* içinde (s. 221-237). Hershey, PA: IGI Global.
- Hunt, T. C., Carper, J. C., Lasley, T. J., & Raisch, C. D. (Ed.) (2010). *Encyclopedia of educational reform and dissent (Volume 2)*. SAGE Publications, Inc.
- Ibsen, S. ve Tran, N. Y. (2014). Introduction. Outside the lines: Creativity in libraries. *OLA Quarterly*, 20(2), 3-4.
- IFLA (2015). *IFLA School Library Guidelines* (2. bs). (10/02/2022 tarihinde: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- IFLA (2020, 9 Aralık). *Libraries in digital skills policies: Policy areas, mechanisms, practices*. Erişim adresi: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/info-society/documents/libraries_in_digital_skills_policies.pdf
- İdin, Ş. (2019). *Buharlı makinelerden 21. Yüzyıla çok şey değişti: STEM yaklaşımı ve Türkiye'nin geleceğine yansımaları*. Bilim Teknik, TÜBİTAK.
- Jewels, T. ve Albon, R. (2013). Reconciling culture and digital literacy in the United Arab Emirates. A. Cartelli (Ed.). *Fostering 21st century digital literacy and technical competency* içinde (s. 28-41). Hershey, PA: IGI Global.
- Jones-Kavalier, B. R. ve Flannigan, S. L. (2006). Connecting the digital dots: Literacy of the 21st century. *Educause Quarterly*, 29(2), 1-3.
- Kaplan, Z. (2022, 8 Kasım). *What are collaboration skills?: Definition and examples*. Forage. (05/01/2022 tarihinde: <https://www.theforage.com/blog/skills/collaboration-skills> adresinden ulaşılmıştır).
- Kılıç, Z. (2015). *Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kirkland, A. B. (2013). Teacher-librarians as content curators: Strong contexts, new possibilities. *School Libraries in Canada. An Online Journal of the Voices for School Libraries Network of the Canadian Library Association: Carrying Our Past into the Future*, 31(2), 19-22. (25/04/2022 tarihinde: <http://journal.canadianschoollibraries.ca/wp-content/uploads/2017/04/SLiCv31n2.pdf> adresinden ulaşılmıştır).

- Knodt, J. S. (2010). Teaching for creativity: Building innovation through open-inquiry learning. *School Library Monthly*, 26(9), 41-44.
- Kurbanoğlu, S. S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28, 283-298.
- Liao, C. (2019). Creating a STEAM map: A content analysis of visual art practices in STEAM education. M. S. Khine ve S. Areepattamannil (Ed.). *STEAM education: Theory and practice* içinde (s. 37-56). Switzerland: Springer.
- Mahwasane, N. P. (2019). *An overview of the roles and benefits of libraries*. Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Mahwasane, N. P. (2017). The conceptual roles of the school library. *Journal of Social Sciences*, 50(1-3), 44-50. Doi: 10.31901/24566756.2017/50.1-3.06
- Maryland State Department of Education (2022). *STEM education*. (30/06/2022 tarihinde: <https://www.marylandpublicschools.org/programs/Pages/STEM-Education/index.aspx> adresinden ulaşılmıştır).
- Mersand, S. (2019). Makerspaces in Pre-K-12 school libraries: A preliminary empirical analysis. *2019 Annual Meeting of the American Educational Research Association. Toronto, Canada: AERA Online Paper Repository*. (01/04/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/334001021_Makerspaces_in_Pre-K-12_School_Libraries_A_Preliminary_Empirical_Analysis adresinden ulaşılmıştır).
- Metiri Group (2003). *21st century skills: Literacy in the digital age*. (11/04/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/234731444_enGauge_21st_Century_Skills_Digital_Literacies_for_a_Digital_Age adresinden ulaşılmıştır).
- Miltenoff, P., Martinova, G., ve Todorova, R. (2015). Gaming and gamification in academic and library settings: Bibliographic overview. *Proceedings of SOCIOINT15-2nd International Conference on Education, Social Sciences and Humanities*, 8-10 Haziran 2015, İstanbul, Turkey, Bildiriler içinde (s. 154-164). (15/05/2022 tarihinde: http://www.ocerint.org/socioint15_epublication/papers/175.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Mokhtar, N. H., Halim, M. F. A. ve Kamarulzaman, S. Z. S. (2011). The effectiveness of storytelling in enhancing communicative skills. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 18, 163-169.
- Montgomery, P. (1997). Use of information: The information literacy phenomenon. A. E. Tepe ve J. Calarco (Ed.), *A Handbook for Pathways to Knowledge* içinde (s. 8-10). McHenry, IL: Follett Software.
- Morris, B. J. (2010). *Administering the school library media center* (5. Bs.). Santa Barbara, California: Libraries Unlimited.
- Morris, R. J. (2017). Digital story telling. J. M. D. Negro ve M. A. Kimball (Ed.). *Engaging teens with story: How to inspire and educate youth with storytelling* içinde (s. 43-69). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Murray, J. (2008). Looking at ICT literacy standards through the Big6[TM] Lens. *Library Media Connection*, 26(7), 38-42.
- National Library of New Zealand (t.y.). *How library services contribute to digital literacy*. (15/12/2021 tarihinde: <https://natlib.govt.nz/schools/digital-literacy/your-librarys-role-in-supporting-digital-literacy/how-library-services-contribute-to-digital-literacy> adresinden ulaşılmıştır).
- Newell, W. H. ve Klein, J. T. (1996). Interdisciplinary studies into the 21st century. *The Journal of General Education*, 45(2), 152-169.
- Naidoo, J. (2021). Exploring teaching and learning in the 21th century. J. Naidoo (Ed). *Teaching and Learning in the 21st century: Embracing the Fourth Industrial Revolution* içinde (s. 1-10). Leiden: BrillSense.
- Nardi, B. A. ve O'Day, V. L. (1999). *Information ecologies: Using technology with heart*. Cambridge: The Mit Press.

- Newfoundland Labrador (2018). *Extending the classroom: The library learning commons: A curriculum support document-2018*. (15/01/2022 tarihinde: https://www.gov.nl.ca/education/files/pdf_extending_the_classroom_the_library_learning_commons_june_15_2018.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- O'Connell, J. (2012). Change has arrived at an ischool library near you. P. Godwin ve J. Parker (Ed.). *Information literacy beyond library 2.0* içinde (s. 215–228). London: Facet Publishing
- O'Connell, J. (2017). School libraries. I. Abdullahi (Ed.). *Global library and information science (2nd ed)* içinde (s.375–393). (IFLA Publications; Vol. 174). Walter de Gruyter. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1515/9783110413120-016>
- Oberg, D. (2017). *Changing school culture: The role of the 21st century teacher-librarian*. (20/02/2022 tarihinde: <https://researcharchive.canadianschoollibraries.ca/2017/10/14/changing-school-culture-the-role-of-the-21st-century-teacher-librarian/> adresinden ulaşılmıştır).
- Oberg, D. (2009). Libraries in schools: Essential contexts for studying organizational change and culture. *Library Trends*, 58(1), 9–25.
- Obim, I. E., Eneasato, O. ve Wagwu, V. (2022). Adopting Web 2.0 technology for effective school library service delivery in COVID 19 era: Issues, challenges and strategies. *Journal of Applied Information Science and Technology*, 15(2), 37–44.
- Oldenburg, R. (1991). *The great good place: Café, coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts, and how they get you through the day*. New York: Paragon House Publishers.
- Pacific Policy Research Center (2010). *21st century skills for students and teachers*. (18/04/2022 tarihinde: https://www.academia.edu/31600107/Century_skills_full adresinden ulaşılmıştır).
- Patel, R. ve B., A. (2022). Role of school libraries in sharpening 21st century skills of students. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 6660. (31/04/2022 tarihinde: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/6660> adresinden ulaşılmıştır).
- Pilgrim, J. ve Martinez, E. E. (2013). Defining literacy in the 21st century: A guide to terminology and skills. *Texas Journal of Literacy Education*, 1(1), 60–69.
- Riedling, A. M. (2004). *Information literacy: What does it look like in the school library media center?* Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Saldo, I. J. P. ve Walag, A. M. P. (2020). Utilizing problem-based and project-based learning in developing students' communication and collaboration skills in physics. *American Journal of Educational Research*, 8(5), 232–237.
- Schwertel, U., Kammerer, Y., Oloff, C., Gerjets, P. ve Schmidt, M. (2014). Assessing and training Social Media skills in vocational education supported by TEL instruments. C. Rensing, S. de Freitas, T. Ley ve P. J. Muñoz-Merino (Ed). *Open Learning and Teaching in Educational Communities, Lecture Notes in Computer Science, Volume 8719* içinde (s. 588–589). Springer International Publishing.
- Seel, N. M. (Ed.). (2012). *Encyclopedia of the sciences of learning*. New York: Springer.
- Sınav Eğitim Kurumları (2021). *STEM ve STEAM arasındaki farklar*. (27/01/2022 tarihinde: [https://sinav.com.tr/genel/Haber/stem-ve-steam-arasindaki-farklar/22726#:~:text=STEM%20kelimesi%2C%20science\(bilim\),uygulanmaya%20ba%C5%9Fflan%C3%B6%C4%9Frenme%20tekn%C4%9Fidir](https://sinav.com.tr/genel/Haber/stem-ve-steam-arasindaki-farklar/22726#:~:text=STEM%20kelimesi%2C%20science(bilim),uygulanmaya%20ba%C5%9Fflan%C3%B6%C4%9Frenme%20tekn%C4%9Fidir) adresinden ulaşılmıştır).
- Singh, M. (2021). Acquisition of 21st century skills through STEAM education. *Academia Letters*. (17/11/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/350687264_Acquisition_of_21st_Century_Skills_Through_STEAM_Education adresinden ulaşılmıştır).
- Šiptar, D. (2019). Gamification in school libraries. *Proceedings of the 48th Annual Conference of the International Association of School Librarianship and the 23rd International Forum on Research in School Librarianship (21–25 Ekim 2019)*. Dubrovnik, Hırvatistan.
- Sykes, J. (2010). *Transforming Canadian school libraries to meet the needs of 21st century learners: Alberta Education School Library services initiative – Research review and principal survey themes*.
- Smilkstein, R. (2003). *We're born to learn*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

- Stehle, S. M. ve Peters-Burton, E. E. (2019). Developing student 21st century skills in selected exemplary inclusive STEM high schools. *International Journal of STEM Education*, 6(39), 1-15.
- Sungur, S. A. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri algısı ile kişilerarası ilişki boyutları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim*, 11(2), 126-138.
- Taylor, J. (2006). *Information literacy and the school media center*. Westport, USA: Libraries Unlimited.
- Thakur, R. (2016). Social networking and life skills of commerce students. *International Educational Scientific Research Journal*, 2(5), 38-39.
- The ACT Government (2019). *School libraries: The heart of 21st century learning*. Australian Capital Territory. (27/11/2022 tarihinde: https://www.education.act.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/1435435/School-Libraries-The-Heart-of-21st-Century-Learning.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- The Young Adult Library Services Association (2014). *The future of library services for and with teens: A call to action*. Erişim adresi: https://www.ala.org/yaforum/sites/ala.org/yaforum/files/content/YALSA_nationalforum_final.pdf
- Thomas, N. P., Crow, S. R. ve Franklin, L. L. (2011). *Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the 21st century school library*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Tikhomirov, V., Dneprovskaya, N., Yankovskaya, E. (2015). Three dimensions of smart education. V. L. Uskov, R. J. Howlett ve L. C. Jain (Ed.). *Smart education and smart e-learning* içinde (s. 47-56). Switzerland: Springer.
- Tilke, A. (2009). *Factors affecting the impact of a library and information service on the International Baccalaureate Diploma Programme in an international school: A constructivist grounded theory approach* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bathurst, Avustralya: Charles Sturt University.
- Todd, R. J., Gordon, C. A. ve Lu, Y. A. (2011). *One common goal: Student learning, Phase 2: The Center for International Scholarship in School Libraries*. New Brunswick NJ: Rutgers The State University of New Jersey.
- Trilling, B. ve Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Trotta, M. (1997). *Special events programs in school library media centers: A guide to making them work*. West Port, Connecticut: Greenwood Press.
- Tunç, B. (2012). Eğitimin tarihsel gelişimi ve 21. Yüzyıl'da eğitim biliminde yönelimler. H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Yay. Haz.). *Eğitim bilimine giriş* (4. bs.) içinde (s. 173-196). Ankara: Pegem Akademi.
- Varnava-Marouchou, D. (2004). 21st century trends in education: Implications for learning and teaching in higher education. *Conference: Information Technology Based Higher Education and Training*, 2004. ITHET 2004. (11/11/2022 tarihinde: https://www.researchgate.net/publication/4105649_21st_century_trends_in_education_Implications_for_learning_and_teaching_in_higher_education adresinden ulaşılmıştır).
- Wallace, V. L. ve Husid, W. N. (2017). *Collaborating for inquiry-based learning: School librarians and teachers partner for student achievement* (2. bs.). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Whitehead, T.D. (2015) Multidisciplinary online inquiry-based coursework: A practical first steps guide. P. Blessinger ve J. M. Carfora (Ed.), *Inquiry-based learning for multidisciplinary programs: A conceptual and practical resource for educators* içinde (s. 337-352). WA, UK: Emerald Group Publishing Limited.
- Willis, J., Bland, D., Hughes, H. ve Burns, R. E. (2013). Reimagining school libraries: Emerging teacher pedagogic practices. *AARE International Conference of the Australian Association for Research in Education*, December 1-5 Aralık, Hilton Adelaide Hotel, Adelaide, South Australia.
- Wilson, A. (2018, 8 Ocak). *Libraries as learning centers: Changing the culture of your library*. Scholastic Edu, Scholastic's blog about education and learning. (11/04/2022 tarihinde: <https://edublog>).

scholastic.com/post/libraries-learning-centers-changing-culture-your-library adresinden ulaşılmıştır).

Wilson, G. (2015). *100 % information literacy success (3.ed.)*. Australia: Cengage Learning.

Woolls, B. ve Williams, C. H. (2019). *Teaching life skills in the school library: Career, finance, and civic engagement in a changing world*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Yeni W. R., Ambarita, A. ve Suworja, S. (2020). Development of students' worksheet based on quantum learning model to improve students' creative thinking ability of 4th grade elementary school. *Proceedings of the 2nd International Conference on Progressive Education, ICOPE 2020, 16-17 Ekim 2020* içinde (s. 472-474). Bandar Lampung, Indonesia: Universitas Lampung.

Yükseköğretim Kurulu (2019). *Geleceğin meslekleri çalışmaları*. (14/04/2022 tarihinde: https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/gelecegin_meslekleri_calismalari.pdf adresinden ulaşılmıştır).

Zurkowski, P. G. (1974). *The information service environment relationships and priorities*. Related Paper No. 5. (04/04/2022 tarihinde: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf> adresinden ulaşılmıştır).

BÖLÜM 3

KAYIRMACILIĞIN ÖRGÜTSEL YANSIMALARI

Meryem GÜL¹

GİRİŞ

Günümüzde, kamu ve bürokrasi literatüründe çok yaygın olarak karşılaşılan bir kavram olan kayırmacılık; daha çok yönetsel kararlarda ortaya çıkan yozlaşmış kararlar olarak ifade edilmekte ve kamu bürokrasisinin önemli problemlerinden biri olarak kabul görmektedir (Demirtaş & Demirbilek, 2019, s.113). Kayırmacılık kavramı, kişilerin beceri ve yeteneklerine bakılmaksızın sadece kan bağı, akrabalık vb. ilişkileri dikkate alınarak işe atanmaları, terfi ettirilmeleri vb. faaliyetlerde diğerlerine göre daha ayrıcalıklı davranılması durumu olarak tanımlanmaktadır (Dilek vd., 2019, s.3188). Kayırmacılık; örgütlerde haksız muameleyi ortaya çıkarmakta ve kayırılan bireylere ayrıcalıklar verilirken, diğerleri (tercih edilmeyen bireyler) cezalandırılmakta veya ihmal edilmektedir (Aydoğan, 2012, s.4578). Toplumsal yaşamın her alanında kendini gösteren “tanıdık varsa işin kolaydır”, “yakınımdır” ve “akrabam olur” gibi değer yargıları kayırmacılık kavramına meşruiyet kazandırmaktadır. Özellikle iş hayatı olmak üzere toplumun birçok alanında bu tarz söylemlerin giderek yaygınlaştığını görmekteyiz (Çalımlı vd., 2019, s.358). Fakat kayırmacılık doğası gereği belgelenmesi zor olan dünya çapında bir olgu olarak görülmektedir (Ombanda, 2018, s.474).

Kayırmacılık, sonuçlarının tartışmalı olduğu bir konudur. Kayırmacılığın bir takım olumlu etkileri olduğundan bahsedilmektir. Kayırmacılık, örgüt sahipleri ve yöneticiler arasındaki akrabalık ilişkisinden dolayı vekillik sorununu azaltabilmektedir. Kayırmacılık uygulamasında, bir aile üyesini üst düzey yönetici olarak seçmenin daha yüksek motivasyona neden olmasından dolayı olumlu etkilerinin de olabileceği ifade edilmektedir (Özler & Büyükarıslan 2011, s.280). Kayırmacılık uygulamaları, örgütlerin yetenekli çalışan arama, seçme ve araştırma maliyetlerini ortadan kaldırmakta ya da maliyetlerin düşmesini sağlamaktadır. Buna göre, çalışanlar tipik olarak kendilerinkine benzer becerilere sahip kişilerle bağlantı kurmakta ve iş başvuruları arasında örgütler yüksek verimli çalışanları tarafından

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, meryemgul@osmaniye.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akar, S.(2020). Örgüt kültüründe bir iş ahlaki problemi olarak nepotizm, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1): 241-251.
- Akca, M. (2020). An investigation of the relationship between favoritism and workplace deviance: Meditation role of negative emotions, *Analyzing Workplace Deviance in Modern Organizations*: 114-138.
- Akgemci, T., Alaloul, A., Kızıloğlu, E. & Kalfaoglu, S. (2018). Existence of nepotism in associations and its effects on employee motivation and performance, *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 4(8): 339-352.
- Altındağ, E. (2014). Evaluation of nepotism as accelerating effect on employee performance: An empirical study in Turkey, *European Journal of Business and Social Sciences*, 3(7): 97-104.
- Altındağ, E. & Akgün, B. (2015). Örgütlerde ödüllendirmenin iş gören motivasyonu ve performansı üzerindeki etkisi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30): 281-297.
- Arasli, H., Bavik, A., & Ekiz, E. (2006). The effects of nepotism on human resource management, *International Journal of Sociology and Social Policy*, 26(7/8):295-308.
- Argon, T. (2016). Öğretmen görüşlerine göre ilkokullarda yöneticilerin kayırmacılık davranışları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1): 233-250.
- Aslan, M. & Doğan, S. (2020). Dışsal motivasyon, içsel motivasyon ve performans etkileşimine kuramsal bir bakış, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26): 291-301.
- Ay, F.A. & Oktay, S. (2010). The effect of nepotism and its applications leading to ethical collapse in organizational trust: A research on physicians and nurses at a University Hospital, *Turkish Journal of Business Ethics (TJBE)*:159-167.
- Aydın, Ç. Ö. & Tan, F. Z. (2019). Kurumsallaşma: Kavramsal bir inceleme. *Alınları Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*, 3 (2): 225-235.
- Aydoğan, I. (2012). The existence of favoritism in organizations, *African Journal of Business Management*, 6(12): 4577-4586.
- Bayrakçı, B. (2000). Siyasal yozlaşma ve ekonomik gelişmeye etkileri, *E. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16: 133-163.
- Bulgan, G. (2021). Kayırmacılığın çalışan davranışları ve insan kaynakları yönetimi uygulamaları üzerine etkileri: Antalya'daki beş yıldızlı otel işletmelerine yönelik bir araştırma, *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1): 16-40.
- Büte, M. (2011). The Effects of nepotism and favoritism on employee behaviors and human resources practices: A research on Turkish public banks, *TODAİE's Review of Public Administration*, 5(1):185-208.
- Büte, M. (2011). Kayırmacılığın çalışanlar üzerine etkileri ile insan kaynakları uygulamaları ilişkisi: Türk kamu bankalarına yönelik bir araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1): 383-404.
- Cesur, A. & Erol, E. (2020). Okul yönetiminde kayırmacılık ve örgütsel adalet arasındaki ilişki: Afyonkarahisar İli Örneği, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25): 125-154.
- Cevher, E. (2014). Kurumsallaşma küçük işletmeler için bir çözüm müdür yoksa yok Olma nedeni midir?, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32): 583-593.
- Çalımlı, E. N., Batuhan, F., Büyükkal, T. & Kaya, N. (2019). Öğrencilerin kayırmacılık algısı ölçeğinin geliştirilmesi, *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6 (2): 357-365.
- Çavuş, M. F. & Yetiş, E. (2019). Kurumsallaşma algısının üretim karşıtı davranışlara etkisi: Elazığ Organize Sanayi Bölgesi örneği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2): 277-288.
- Çetinkaya, F. F., Şener, E. & Korkmaz, F. (2017). Aile işletmeleri ve kayırmacılık: Nitel bir araştırma, *PESA International Journal of Social Studies*, December, 3(4): 119-133.
- Çetinkaya, A.Ş. & Sanioğlu-Tanış, Z. (2017). Örgütlerde kayırmacılığın iş yükü algısına etkisi: Konya kamu kurumları araştırması, *International Journal of Economic and Administrative Studies*, (16. ÜİK Özel Sayısı):607-618.

- Dahkoul, Z.M. (2018). The determinants of employee performance in Jordanian Organizations, *Journal of Economics, Finance and Accounting*, 5(1): 11-17.
- Demirtaş, H. & Demirbilek, N. (2019). Okul müdürlerinin kayırmacı davranışlarının öğretmenlerin örgütsel adalet algıları ile müdüre güvene etkisi, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17): 111-142.
- Dilek, S., Özdirek, R. & Keskingöz, H. (2019). Kayırmacılık kavramının islam ekonomisi bağlamında incelenmesi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8 (4): 3186-3210.
- Erdem, A.T. ve Karadal, H. (2020). Kurumsallaşma, kurumsal girişimcilik ve örgütsel yenilikçilik ilişkilerinin x-y kuşakları açısından analizi: Aile işletmelerinde bir araştırma, *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 413-437.
- Erdem, B., Çeribaş, S. & Karataş, A. (2013). Otel işletmelerinde çalışan işgörenlerin kronizm (Eş-dost kayırmacılığı) Algıları: İstanbul'da faaliyet gösteren bir, iki ve üç yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma, *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(1): 51-69.
- Flyverbom, M. (2016). Transparency: Mediation and the management of visibilities, *International Journal of Communication*, 10: 110-122.
- Gökçe, V. & Levent, A. F. (2022). Okullarda şeffaflık ile örgütsel sinizm düzeyleri arasındaki ilişki, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 55: 288-313.
- İşçi, E., Bal-Taştan, S. & Kozal, M.A. (2013). Örgütlerde kurumsallaşma düzeyinin nepotizm üzerine etkisinin incelenmesi: Hastane çalışanları örneği, siyaset, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 61-83.
- İyişleroğlu, S.C. (2006). *Aile şirketleri; Adana ve çevresinde faaliyet gösteren aile şirketlerinde nepotizm uygulamasının tespitine yönelik bir araştırma*, Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kahveci, G., Gülay, S. S. & Bahadır, E. (2019). Ortaöğretim öğretmenlerin kayırmacılık algıları ile psikolojik sermaye düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 167-197.
- Kalokora, A.M. & Lekule, C.S. (2019). transparency in higher education human resource management: Benefits and challenges, *Journal of Education & Social Policy*, 6(4): 120-129.
- Karakaya, A. & Ay, F.A. (2007). Çalışanların motivasyonunu etkileyen faktörler: Sağlık çalışanlarına yönelik bir araştırma, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1): 55-67.
- Kavasoglu, İ. & Yenel, İ. F. (2018). Hakemlerin gözünden futbolda kayırmacılık, *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2509-2532. doi:10.14687/jhs.v15i4.5596.
- Keleş, H. N., Özkan, T. K. & Bezirci, M. (2010). Study on the effects of nepotism, favoritism and cronyism on organizational trust in the auditing process in family businesses in Turkey, *International Business & Economics Research Journal*, 10(9): 9-16.
- Loewe, M., Blume, J. & Speer, J. (2007). How favoritism affects the business climate: Empirical evidence from Jordan, *German Development Institute / Deutsches Institut für Entwicklungspolitik*: 1-34.
- Meriç, E. & Erdem, M. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul yönetiminde kayırmacılık, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3):467-498.
- Mishra, A.P.N. (2012). The Effects of nepotism and favoritism on employee behaviors in the private and government organization in the period, *Himalayan Journal of Humanities and Cultural Studies*, 2(1): 13-18.
- Ombanda, P. O. (2018). Nepotism and Job performance in the private and public organizations in Kenya, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 8(5): 474- 494.
- Ozler, D. E. & Buyukarslan, B. A. (2011). The overall outlook of favoritism in organizations: A literature review, *International Journal of Business and Management Studies*, 3(1): 275-285.
- Özbezek, B.D. & Paksoy, H.M. (2021). Örgütsel demokrasinin örgütsel sessizlik düzeyine etkisi üzerine bir araştırma, *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1: 82-104.
- Özkanan, A. & Erdem, R. (2015). Yönetimde kayırmacı uygulamalar üzerine nitel bir çalışma, *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(4): 7-28.

- Özkanan, A. & Erdem, R. (2014). yönetimde kayırmacı uygulamalar: kavramsal bir çerçeve, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*:179-206.
- Özkoç, A. G., Kendir, H., Arslan, E. & Özgün, N. (2019). İş görenlerin nepotizm ve sinizm algıları arasındaki ilişki: Nevşehir'deki otel işletmelerinde bir araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4): 2960-2971.
- Pelit, E., Baytok, A., Soybalı, H.H. & Kılıç, İ. (2017). Nepotizm algısında demografik özelliklerin rolü: Otel işletmeleri iş görenleri üzerinde bir araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 45-63.
- Polat, S. & Kazak, E. (2014). Okul yöneticilerinin kayırmacı tutum ve davranışları ile öğretmenlerin örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(1): 71-92.
- Safina, D. (2015). Favouritism and nepotism in an organization: Causes and effects, *Procedia Economics and Finance* 23 :630 – 634.
- Şantaş, F., Şantaş, G., Özer, Ö. & Güleç, M. B. (2018). Sağlık çalışanlarında örgütsel kronizm ve iş gören performansı arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(3): 37-54.
- Şentürk, B. (2018). Performans ve performans değerlendirme kavramı nedir?, *İstanbul İşletme Enstitüsü*: 1-4.
- Tekiner, M.A. & Aydın, R. (2015). Analysis of relationship between favoritism and officer motivation: evidence from Turkish police force, *Inquiry*, 1(2): 75-97.
- Tunçer, P. (2013). Örgütlerde performans değerlendirme ve motivasyon, *Sayıştay Dergisi*, 88: 87-108.
- Tutar, H. & Altınöz, M. (2010). Örgütsel iklimin iş gören performansı üzerine etkisi: Ostim imalat işletmeleri çalışanları üzerine bir araştırma, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*: 195-218.
- Uncu, F. & Şalvarcı-Türel, N. (2017). Küçük ve orta büyüklükteki hizmet işletmelerinde kayırmacılık algısı: Isparta ili örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22): 524-541.
- Uygur, A. (2007). Örgütsel bağlılık ile iş gören performansı ilişkisini incelemeye yönelik bir alan araştırması, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 71-85.
- Üçler, Ç. & Taştan, S. B. (2017). Investigating the relations of psychological contract, organizational transparency and leader-member exchange with employee performance behaviors, *Journal of Behavior at Work*, 2(2): 89-107.
- Ünsar, A.S., İnan, A. & Yürük, P. (2010). Çalışma hayatında motivasyon ve kişiyi motive eden faktörler: bir alan araştırması, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1): 248-262.
- Varma, C. (2017). Importance of employee motivation & job satisfaction for organizational performance, *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 6(2): 10-20.
- Vveinhardt, J. & Sroka, W. (2020). Nepotism and favouritism in polish and lithuanian organizations: The context of organisational microclimate, Sustainability: 1-23.
- Yücel, İ. & Özkalan, S.Ö. (2012). Aile işletmeleri, kurumsallaşma ve nepotizm, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2): 247-276.

BÖLÜM 4

ÖĞRENCİLERİN STAJ DENEYİMLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA: YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ÖRNEĞİ

Nurcan ALKIŞ BAYHAN¹

Esra ÖZMEN²

GİRİŞ

Staj uygulamaları öğrencileri iş hayatına hazırlamada önemli bir yere sahiptir. Bu uygulamalar, öğrencilere hem iş tecrübesi kazanma şansı, hem de eğitim hayatları boyunca edindikleri teorik ve pratik bilgileri gerçek dünyada uygulama imkânı sağlamaktadır (Schambach ve Dirks, 2002). Türkiye’de staj çalışmaları birçok ön lisans ve lisans programlarında mesleki eğitim ya da staj adıyla uygulanmaktadır. Mesleki eğitimler, eğitim öğretim dönemindeki uygulamaları kapsamaktadır. Staj ise yaz ya da yarıyıl tatilindeki uygulamaları kapsamaktadır (Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği, 2021). Staj ya da mesleki eğitimin zorunlu olup olmaması programların müfredatlarına bağlıdır. Bu kapsamdaki programların müfredatları üniversiteden üniversiteye değişmektedir.

Yönetim Bilişim Sistemleri (YBS) disiplinler arası bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İş dünyasında destekleyici teknolojileri içeren bilgisayar sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, kullanılması ve kabulü YBS alanında araştırılmaktadır (Bengshir, 2002). Teknolojideki gelişmeler ve ilerlemeler ile birlikte YBS üniversitelerde lisans düzeyinde eğitim veren bir program olarak yer almaya başlamıştır. Türkiye’de de uzun zamandır bir lisans programı olarak genellikle idari bilimler fakültelerinde yer almaktadır (Elci, 2016). Türkiye’de ilk YBS bölümü 1995 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nde faaliyet göstermeye başlamıştır. YBS bölümünün 2021 yılı itibarıyla 100’den fazla üniversitede açıldığı gözlemlenmiştir (Damar & Bölen, 2021).

YBS programlarında mesleki eğitim olarak ya da yaz stajı olarak, uygulamalı eğitimler mevcuttur. Bu uygulamalar üniversiteden üniversiteye göre farklılık

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, nalkis@baskent.edu.tr

² Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, esra.ozmen@hbv.edu.tr

Ancak ağ uzmanı, sosyal medya uzmanı, insan kaynakları uzmanı, web tasarımcısı olarak konumlandırılacaklarını düşünmelerine rağmen bu pozisyonlara destek verecek nitelikte görev almadıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak gerçekleştirilen çalışma YBS alanındaki staj uygulamalarına odaklanmış ve değerlendirmiştir. Çalışmanın hem YBS hem de diğer bölümlerdeki staj uygulamalarına farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarında işyerlerinde stajyer öğrencileri konumlandırma, öğrencilerin iş süreçlerini düzenleme ve daha verimli çalıştırma konuları ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda etki oluşturmaları beklenmektedir. Ayrıca çalışmanın üniversitelerde staj uygulamasının zorunluluğu, süresi ve mevcut müfredatlarında bulunan derslerin öğrencilere mezuniyet sonrasında veya staj sürecindeki kazanımları konularında düzenleme gerekliliklerine yön vermesi düşünülmektedir. Benzer şekilde staj çalışmalarına yön verebilir özellikle farklı üniversite ve bölümler ele alınabilir. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışma nicel ya da karma araştırma yöntemiyle genişletilebilir. Farklı demografik özellikler kapsamında yeniden ele alınabilir. Staj sürecinde yaşanan süreçler; üniversite, kurumlar ve öğrenciler açısından ele alınarak farklı boyutlardan değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2018.61>
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research*. New York: The Free Press.
- Bensghir Kaya, T. (2002). Türkiye’de yönetim bilişim sistemleri disiplininin gelişimi üzerine düşünceler. *Amme İdaresi Dergisi*, 35(1), 77-103. Erişim adresi: <https://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/Dergiler>
- Chen, C. T., Hu, J. L., Wang, C. C., & Chen, C. F. (2011). A study of the effects of internship experiences on the behavioural intentions of college students majoring in leisure management in Taiwan. *Journal of Hospitality Leisure Sport & Tourism Education*, 10(2), 61-73. <http://dx.doi.org/10.3794/johlste.102.294>
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 153-169. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/atad/issue/16796/174477>
- Damar, M., & Bölen, M. C. (2021). Türkiye’de Yönetim Bilişim Sistemleri alanındaki araştırmacıların genel dokusu üzerine bir değerlendirme. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 7(2), 86-97. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ybs/issue/67451/1025787>
- Dasuki, S. I., Quaye, A. M., & Abubakar, N. H. (2017). An evaluation of information systems students internship programs in Nigeria: a capability perspective. *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*, 83(1), 1-19. <https://doi.org/10.1002/j.1681-4835.2017.tb00614.x>
- Dost, Z. D., & Bilgin, K. U. (2020). Gençlerin işgücü piyasasına geçişinde deneyim ve staj etkisi. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1, 119-153. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/cider/issue/56709/655398>

- Elçi, A. (2016). Yönetim bilişim sistemleri öğrencilerinin beceriler ve yetkinlikler algıları-bilgi topluma doğru. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 351-358. Erişim adresi: 10.5961/jhes.2016.171
- Izadpanah, S., Elinç, Z. K., Abay, B. S., & Küçükköseler, T. (2020). Türkiye'deki içmimarlık eğitiminde staj uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Mühendislik Tasarım ve Teknoloji Dergisi*, 2(1), 1-9. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijedt/issue/53923/657359>
- Khalil, O. E. (2015). Students' experiences with the business internship program at Kuwait University. *The International Journal of Management Education*, 13(3), 202-217. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2015.05.003>
- Nghia, T. L. H., & Duyen, N. T. M. (2018). Internship-related learning outcomes and their influential factors. *Education & Training*, 60(1), 69-81. <https://doi.org/10.1108/ET-02-2017-0030>
- Oktay, E., Pelit, E., & Arslan, S. (2010). Turizm alanında önlisans eğitimi alan öğrencilerin staj öncesi ve sonrası görüşlerinin karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 141-165. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6147/82529>
- Olçay, A., Yıldırım, İ., & Sürme, M. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj eğitimi hakkında görüşleri: Gaziantep ili örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 324-334. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/61508/918489>
- Oral, A. İ. (2017). Sosyal hizmetler önlisans programı öğrencilerinin staj uygulamalarına ilişkin görüş ve düşüncelerinin değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örneği. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 62-80. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34247/378484>
- Resmi Gazete, (2021, 17 Haziran). Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210617-2.htm> (Erişim Tarihi: 5.09.2022)
- Schambach, T. P., & Dirks, J. (2002). Student Perceptions of Internship Experiences. *Proceedings of the International Academy for Information Management (IAIM) Annual Conference: International Conference on Informatics Education Research (ICIER)*, Barselona, İspanya. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED481733>
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Newbury Park: CA: Sage.
- Tektaş, N., Yayla, A. G. A., Sarıkaş, A. G. A., Polat, A. G. Z., Tektaş, M., & Ceviz, Ö. G. N. Ö. (2016). Ön lisans öğrencilerinin staj uygulamalarının değerlendirilmesi: Marmara Üniversitesi Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 310-318. Erişim adresi: <https://tektasi.net/wp-content/uploads/2020/05/%C3%96nlisans-%C3%96%C4%9Frencilerinin-Staj-Uygulamalar%C4%B1n%C4%B1n-De%C4%9Ferlendirilmesi-Marmara-%C3%9Cniversitesi-%C3%96rne%C4%9Fi.pdf>
- Tindowen, D. J., Bangi, J., & Parallag Jr, C. (2019). Pre-service teachers' evaluation on their student internship program. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18(10), 279-291. Erişim adresi: <http://ijlter.net/index.php/ijlter/article/download/496/494>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. b.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yew, B. K. (2008). A perspective on a management information systems (MIS) program review. *Journal of Information Technology Education: Research*, 7(1), 299-314. Erişim adresi: <https://www.learnedtechlib.org/p/111384/>

BÖLÜM 5

IMMANUEL KANT'TA ETİK VE HUKUKUN TAMAMLAYICILIĞI

Müslüm KAYACI¹

GİRİŞ

Kant'ın felsefesinin çıkış noktasını, Aydınlanma düşüncesinin Almanya'da Leibniz-Wolff çizgisinde gelişen formu oluşturur. Kant ilk felsefe bilgilerini bu akımdan öğrenmiş, ilk yapıtlarını bu çizgide vermiş ancak, daha sonra bu felsefeyi sonuna kadar götürmüş, nihayetinde ise aşmıştır (Gökberk, 1961, s. 391). Leibniz-Wolff felsefesi rasyonalist bir felsefedir. Bilindiği üzere, bilgilerimizin kaynağı ve çıkış noktası konusunda felsefede rasyonalizm ve empirizm adı altında iki temel tartışma vardır. Rasyonalistler bilginin kaynağı ve çıkış noktası olarak akıllı, düşünme yetisini görürken, empiristler duyular ve deneyimlerin bilginin asıl kaynağı olduğunu öne sürerler. Kant, bu tartışmada özgün bir noktada durmaktadır ve tüm bilginin empristlerin öne sürdüğü gibi deneyimle başlasa da, bu; bilginin hepsinin deneyimden kaynaklandığını, tecrübeden doğduğunu göstermez (Kant, 1998, s. 136) diyerek kendi yorumunu getirmiştir. Bir nesne hakkındaki bilgi, o nesnenin bir şekilde zihne verili olmasını ve zihnin temsillerimizi bir araya getirmesini gerekli kılar (Wood, 2009, s. 54). Bu açıdan Kant, zihnin bazı bölümleri olduğunu ve bu bölümler kendi aralarında iş birliği yaparak söz konusu nesneye ait bilgiyi meydana getirdiğini ileri sürer ve bunu temellendirir. Kant'ın teorik felsefesini oluşturan bu temellendirme, *Saf Aklın Eleştirisi* kitabında yapılmıştır. Kant'ın pratik felsefesini oluşturan ahlak yasası ise *Pratik Aklın Eleştirisi*, *Ahlak Metafizikinin Temellendirilmesi* ve *Ahlak Metafizigi* eserlerinde kaleme alınmıştır.

Kant'ın *eleştirel* felsefesinin yarattığı temel kırılmayı; insanda var olan akla dışsal, kaynağını akıldan değil de metafizik ya da Tanrısal kaynaklı düşünce veya çıkarımlarda bulan her şeyi eleştiri süzgecinden geçirmesi oluşturur. İnsan aklını merkeze alan, ahlakı da bu akla dayandırarak açıklayan Kant, koşulsuz olanın, gerçekleşmesi herhangi bir duyuya, dürtüye, deneyime dayanmayan ve yasa koyucu olarak öznenin merkezde olduğu bir felsefe geliştirmiştir. Bu felsefeyi te-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, muslumkayaci@gmail.com

sınırlarına giremez, başkasının özgürlüğüne müdahale edemez. Şayet ederse bunun bir takım hukuki yaptırımlara tabi olduğuna da razı olmuş olur. Bu rızanın özne belirleyicisi ahlak yasası, nesnel belirleyicisi ise hukuktur. Hukuk ve etik bu noktada toplum içerisinde temel bir işlev olan karşılıklı ilişkilerin düzenlenmesi ile ilgilidir. Toplumun varlığı ve devamı için bu karşılıklı ilişkilerin düzenlenmesi şarttır. Bunun aksini iddia etmek bir arada yaşamanın imkânını ortadan kaldıracaktır. Bu açıdan Kant'ın etik ve hukuk doktrini birbirinin tamamlayıcıdır. Birbirine bağlı olarak düşünmediğimiz sürece bu kavramlardan birinin özünü anlamak imkânsızdır. Bu bağlamda, Kant'ın etik ve hukuk görüşlerini incelerken kaçınılması gereken iki uç nokta vardır: İlki, bu iki kavramın bağlantılı olmadığını söylemek, ikincisi, bu iki kavramı eşitlemek. Bu uç noktalar arasında bir yerde, Kant'ın bize söylemek istediği şeyin özü; etik ve hukuk birbirinin yerine geçemez, birbirinin tamamlayıcıdır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1975). *Felsefe terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akarsu, B. (1987). *Çağdaş felsefe: Kant'tan günümüze felsefi akımlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Balcı, Ç. E. (2017). *Özgürlük kavramını yeniden düşünmek: Kant ve Arendt'te etik ve politik bir sorun olarak özgürlük*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cassirer, E. (1996). *Kant'ın yaşamı ve öğretisi*. (Doğan Ö. Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Cevzici, A. (2002). *Etîğe giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Gökberk, M. (1961). *Felsefe tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Heimsoeth, H. (2007). *Kant'ın felsefesi*. (Mengüşoğlu, T. Çev.). İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.
- Kant, I. (1887). *The philosophy of law*. (Hastie, W. Çev.). London: Edinburgh and Clark. <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/kant/sciencelaw.pdf> (10.01.2023)
- Kant, I. (1960). *Ebedi barış üzerine felsefi deneme*. (Abadan, Y. & Meray, S.L. Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Kant, I. (1991). *The metaphysics of morals*. (Gregor, M. Çev.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kant, I. (1998). *Critique of pure reason*. (Guyer, P. & Wood, A.W. Çev.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kant, I. (1999). *Pratik aklın eleştirisi*. (Kuçuradi, I., Gökberk, F. & Akatlı, Ü. Çev.). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kant, I. (2002). *Ahlak metafiziğinin temellendirilmesi*. (Kuçuradi, I. Çev.). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Pieper, A. (2012). *Etîğe giriş*. (Atayman, V. & Sezer, G. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Satıcı, M. (2012). *Kant'ın hukuk felsefesi ve çağdaş hukuk felsefesine etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Wood, A. W. (2009). *Kant*. (Kovanlıkaya, A. Çev.). Ankara: Dost Yayınları.

BÖLÜM 6

PAUL TİLLİCH'TE SANAT STİLLERİ VE SİNEMADAKİ YANSIMALARI

Ridade ÖZTÜRK¹

GİRİŞ

André Bazin'in söylediği gibi "sinema her zaman Tanrı² ile ilgilenmiştir" (1997, s. 61). Bu ilgi sinemanın ilk icat edildiği dönemden itibaren karşımıza çıkmaktadır. Sinema ve din alanındaki akademik çalışmalar yeni de olsa din ve sinema arasındaki ilişki son derece eskidir (Plate, 2017). Ancak sinema ve teolojik çalışmalar dediğimizde günümüzde sadece dinî filmleri ele alan bir çalışma yapmaktan bahsetmemektediriz. Teologlar bu anlamda sanatı açık uçlu bir sohbet gibi kabul eder. Böyle bir sohbetin ana teması genellikle önceden belirlenir, bu da sohbetin belirli sınırlar içinde kalmasına neden olur. Ancak din ve film çalışmalarında önemli bir kaynak olarak kabul edilen ve bir kültür teoloğu olan Paul Tillich ile beraber bu sınırların ortadan kalktığını görmekteyiz. Tillich herhangi bir sanat eseri üretmemiş olmasına rağmen sanata olan sevgisi teolojik ve felsefi çalışmalarında çok önemli bir yere sahip olmuştur (Tillich, *On the Boundary: An Autobiographical Sketch*, 2012, s. 26). Onun çalışmalarında sanatın kendisi tüm tezahürlerini kapsayacak biçimde teolojik ilginin konusudur. Böylece Botticelli'den Warhol'a, Dante'den bilim kurguya, Shakespeare'den son dönemde son derece ilgi çeken *The Sopranos* dizisine kadar çok geniş bir alan teolojik bir sohbetin içeriğini oluşturabilir (Manning, 2009, s. 154).

Bu çalışmada doğrudan sinema ve din çalışmaları ele alınmaktan ziyade Paul Tillich'in dini tecrübe aracılığı ile sanat eserleri arasında kurduğu ilişkiden yola çıkarak ortaya koyduğu beş sanat stili incelenecektir. Tillich sanatın derinlikleri ile insanın derinliklerinde dinî olarak açıklanabilecek ortak bir ilişki kurma biçiminin bulunduğu inanmaktadır. Bu ilişki kurma biçimi, aynı zamanda felsefi açıdan insanın, varoluşsal durumunu ya da teolojik açıdan neden yaratılmış olduğunu anlaması açısından da önemlidir. Bu ilişkiyi sinema açısından da incelemek

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, ridadefidan@trakya.edu.tr

² Tanrı, God'un (İngilizce *God* kelimesinin) çevirisi olduğu için kullanılmıştır. Metinde Tanrı kelimesinin geçtiği her yerde Hristiyan teolojisindeki God ifadesinden çeviri yapılmıştır.

etmektedir. Tillich'e göre insan o zaman kendisini de anlamaktan uzaklaşır. İnsan kendi varoluşsal durumu ve güncel sorunlarından yola çıkarak bu varoluşsal durumu ve buna dair güncel sorularını yanıtlayabilmek için farkında olsun ya da olmasın *Nihâi Hakikat'e* yönelir. Bu yöneliş sanatta ise çok belirgindir ve sanat teonom neden ile insanın kendisini varoluşsal olarak bir bütün olarak anlayabilmesine imkân tanıyan tecrübeye dayalı bir zemin sunar.

KAYNAKLAR

- 1949 (Director). (Akira Kurosawa). *Stray dog* [Motion Picture].
- Aitken, I. (2016). In I. Aitken (Ed.), *The major realist film theorists; a critical anthology* (pp. 1-40). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Asimow, M., & Mader, S. (2004). *Law and popular culture: a course boo*. New York: Peter Lang.
- Bakhtin, M. (2001). *Karnaval'dan romana; edebiyat teorisinden dil felsefesine seçme yazılar*. (S. Irzık, Ed., & C. Soydemir, Trans.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bazin, A. (1997). *Bazin at work: major essays & reviews from the forties & fifties*. (B. Cardullo, Ed., B. Cardullo, & A. Piette, Trans.) New York: Routledge.
- Berger, J. (1972). *Ways of seeing*. New York: Penguin Books.
- Berghaus, G. (2018). Expressionism. In V. Kolocotroni, & O. Taxisidou (Eds.), *Edinburgh dictionary of modernism*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bergson, H. (1991). *Matter and memory*. (N. M. Paul, & W. S. Palmer, Trans.) New York: Zone Books.
- Booker, M. K. (2011). *Historical dictionary of American cinema*. Maryland: Scarecrow Press.
- Brill, O., & Rhodes, G. D. (2016). Introduction. In O. Brill, & G. D. Rhodes (Eds.), *Expressionism in the cinema* (pp. 1-11). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bryan, M. D. (1982). Cinema, religion, and popular culture. In J. R. May, & M. Bird (Eds.), *Religion in film* (4. ed., pp. 101-105). Knoxville: University of Tennessee Press.
- Burgoyne, R. (2011). Introduction. In R. Burgoyne (Ed.), *The epic film in world culture* (pp. 1-16). New York: Routledge.
- Campbell, J. (1949). *The Hero with a thousand faces*. Princeton: Bollingen.
- Childs, P., & Fowler, R. (2006). *The Routledge dictionary of literary terms* (3 ed.). oxon, New York: Routledge.
- Chilvers, I., Osborne, H., & Farr, D. (Eds.). (1988). *The Oxford dictionary of art*. New York: Oxford University Press.
- Cobb, K. (2005). *The Blackwell guide to theology and popular culture*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Cobb, S. (2014). *Introduction to film studies; history, production, genre and theory*. Dubuque, IA: Kendall Hunt.
- Coen, J. (Director). (2021). *The tragedy of macbeth* [Motion Picture].
- Colebrook, C. (2006). *Deleuze: a guide for the perplexed*. London, New York: Continuum .
- Cooper, J. C. (1997). *The spiritual presence in the theology of Paul Tillich: Tillich's use of St Paul*. Macon: Mercer University Press.
- Crockett, C. (2001). *A Theology of the sublime*. New York: Routledge.
- Deamer, D. (2016). *Deleuze's cinema books: Three Introductions to the Taxonomy of Images*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Deleuze, G., & Partnet, C. (2007). *Dialogues II* (Revised Edition ed.). (H. Tomlinson, & B. Habberjam, Trans.) New York: Columbia University Press.
- Deleuze, G. (1999). Immanence: a life ... In J. Khalfa, *Introduction to the Philosophy of gilles deleuze* (pp. 170-202). London, New York: Continuum.

- Deleuze, G. (2001, May). Dualism, monism and multiplicities (Desire-Pleasure-Jouissance). *Contre-temps: An Online Journal of Philosophy*, 2, 92–108.
- Deleuze, G. (2004). *Sinema I; hareket-imge*. (S. Özdemir, Trans.) İstanbul: Norgunk Yayıncılık.
- Deleuze, G. (2005). *Expressionism in philosophy: spinoza* (4. ed.). Brooklyn: Zone Books.
- Deleuze, G. (2021). *Sinema II; zaman-imge*. (B. Yalım, & E. Koyuncu, Trans.) İstanbul: Norgunk.
- DeMille, C. B. (Director). (1956). *The ten commandments* [Motion Picture].
- Demirci, K. (2002). Kutsiyet. In *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Vol. 26, pp. 495-496). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Dourley, J. P. (2008). *Paul Tillich, Carl Jung and the recovery of religion*. New York: Routledge.
- Eliade, M. (1969). *The Quest*. Chicago: University of Chicago.
- El-Khachab, W. (2013, August). Cinema as a sacred surface: ritual rememoration of transcendence. *Kinephanos*, 4(1), pp. 32-48.
- Elley, D. (2014). *The epic film; myth and history* (2. ed.). Oxon: Routledge.
- Elsaesser, T. (2016). Expressionist cinema style and design in film history. In O. Brill, & G. D. Rhodes (Eds.), *Expressionism in the Cinema* (pp. 15-40). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fincher, D. (Director). (1995). *Se7en* [Motion Picture].
- Fleming, V. (Director). (1939). *The wizard of Oz* [Motion Picture].
- Florey, R. (Director). (1932). *Murders in the rue morgue* [Motion Picture].
- Galeen, H. (Director). (1928). *Alraune* [Motion Picture].
- Gaughan, J. (1974, Winter). An ecumenical philosopher of religious experience: Paul Tillich. *Philosophy Today*, 18(4), pp. 330-337.
- Graham, D. J. (2006). The Uses of film in theology. In C. Marsh, & G. Ortiz (Eds.), *Explorations in Theology and Film* (pp. 35-43). Oxford: Blackwell Publishing.
- Grune, K. (Director). (1923). *Die Straße* [Motion Picture].
- Hart, S. M. (2005). Magical realism: style and substance. In S. M. Hart, & W.-c. Quayang (Eds.), *A Companion to Magical Realism* (pp. 1-22). Rochester, New York: Tamesis, Woodbridge.
- Hawks, H. (Director). (1946). *The big sleep* [Motion Picture].
- Hegel, G. W. (1988). *Aesthetics; lectures on fine art* (2. ed., Vol. I). (T. M. Knox, Trans.) New York: Clarendon Press.
- Hitchcock, A. (Director). (1927). *The lodger: A story of the London fog* [Motion Picture].
- Hitchcock, A. (Director). (1929). *Blackmail* [Motion Picture].
- Hodge, S. (2021). *Gerçekten bilmeniz gereken 50 sanat fikri* (10. ed.). (E. Gözgü, Trans.) İstanbul: domingo.
- Howie, G. (2002). *Deleuze and spinoza; aura of expressionism*. New Yoek: Palgrave.
- Hurley, N. (1960, Autumn). The social philosophy of Charlie Chaplin. *Studies: An Irish Quarterly Review*, 49(195), pp. 313-320.
- Huston, J. (Director). (1941). *The maltese falcon* [Motion Picture].
- Introduction: The Return of the epic. (2014). In A. B. Elliott, & A. B. Elliott (Ed.), *The return of the epic film; Genre, Aesthetics and History in the Twenty-first Century* (pp. 1-15). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Jackson, P. (Director). (2001-2003). *The Lord of therings trilogy* [Motion Picture].
- Jessner, L. (Director). (1921). *Hintertreppe* [Motion Picture].
- Johnston, R. K. (2006). *Reel spirituality (Engaging Culture): Theology and film in dialogue*. Grand Rapids: Baker Academic.
- Kegley, C. W. (1960, Winter). Paul Tillich on the philosophy of art. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 19(2), pp. 175-184.
- Klinge, P., & Klinge, S. (1983). *Evolution of film styles*. Lanham, London: University Press of America.
- Kracauer, S. (1960). *Theory of film: The redemption of physical reality*. New York: Oxford University Press.
- Kracauer, S. (1966). *From caligari to hitler; a psychologiac history of the German film* (2. ed.). Princeton, N.J.: Princeton University Press.

- Kuhn, A., & Westwell, G. (2012). *A dictionary of film studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Lang, F. (Director). (1921). *Der müde Tod* [Motion Picture].
- Lang, F. (Director). (1922). *Dr. Mabuse, der Spieler* [Motion Picture].
- Lang, F. (Director). (1927). *Metropolis* [Motion Picture].
- Leni, P. (Director). (1924). *Das Wachsfigurenkabinett* [Motion Picture].
- Leni, P. (Director). (1927). *The Cat and the Canary* [Motion Picture].
- Lipchitz, J. (n.d.). *Figure*. MoMA - Museum Of Modern Art.
- Lucas, G. (Director). (1977-2019). *Star Wars* [Motion Picture].
- Lumet, S. (Director). (1957). *12 Angry Men* [Motion Picture].
- Lumière, L. (Director). (1895). *La Sortie de l'usine Lumière à Lyon* [Motion Picture].
- Lumière, L. (Director). (1895). *L'Arroseur Arrosé* [Motion Picture].
- Lumière, L. (Director). (1895). *Place des cordeliers à Lyon* [Motion Picture].
- Lumière, L. (Director). (1896). *L'arrivée d'un train en gare de La Ciotat* [Motion Picture].
- Lundy, C. (2018). *Deleuze's Bergsonism*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Manning, R. R. (2009). Tillich's theology of art. In R. R. Manning (Ed.), *The Cambridge Companion to Paul Tillich* (pp. 152-172). Cambridge: Cambridge University Press.
- Martin, K. H. (Director). (1920). *Von Morgens bis Mitternachts* [Motion Picture].
- Maté, R. (Director). (1962). *The 300 Spartans* [Motion Picture].
- Méliès, G. (Director). (1896). *Le Manoir du diable* [Motion Picture].
- Mullarkey, J. (2009). Gilles Deleuze. In F. Colman (Ed.), *Film, Theory and Philosophy; The Key Thinkers* (pp. 179-189). Québec: McGill-Queen's University Press.
- Murnau, F. W. (Director). (1922). *Nosferatu – Eine Symphonie des Grauens* [Motion Picture].
- Murnau, F. W. (Director). (1922). *Phantom* [Motion Picture].
- Nayar, S. J. (2012). *The sacred and the cinema: Reconfiguring the 'Genuinely' Religious Film*. London, New Delhi, New York, Sydney: Bloomsbury.
- Pabst, G. W. (Director). (1925). *Die freudlose Gasse* [Motion Picture].
- Pabst, G. W. (Director). (1926). *Geheimnisse einer Seele* [Motion Picture].
- Pabst, G. W. (Director). (1929). *Die Büchse der Pandora* [Motion Picture].
- Palmer, M. (1984). *Paul Tillich's Philosophy of Art*. Berlin, New York: Walter De Gruyter.
- Palmer, M. F. (1983). *Paul Tillich's philosophy of art*. New York: De Gruyter.
- Pamerleau, W. C. (2009). *Existentialist cinema*. New York: Palgrave Macmillan.
- Plate, S. B. (2017). *Cinema and the re-creation of the world* (2. ed.). New York: Columbia University Press.
- Price, J. L. (1986, Winter). Expressionism and ultimate reality: Paul Tillich's theology of art. *Soundings: An Interdisciplinary Journal*, 69(4), pp. 479-498.
- Rachmuth, M. (2017, December). Laughter and the death of the comic: Charlie Chaplin's the circus and limelight in light of the ethics of Emmanuel Levinas. *Film-Philosophy*, 19(1), pp. 16-32.
- Reed, C. (Director). (1949). *The third man* [Motion Picture].
- Reinert, R. (Director). (1919). *Nerven* [Motion Picture].
- Robison, A. (Director). (1923). *Schatten – Eine nächtliche Halluzination* [Motion Picture].
- Ruckstuhl, F. W. (1917, Jan). Idealism and realism in art. *The Art World*, 1(4), pp. 252-256.
- Rushton, G. (2021). *Deleuze and Lola Montès film theory in practice*. New York: Bloomsbury Academic.
- Rye, S. (Director). (1913). *Der Student von Prag* [Motion Picture].
- Salucci, A. (2002). *Idealism*. Retrieved from interdisciplinary encyclopedia of religion and science: <https://inters.org/idealism>
- Santas, C. (2008). *The Epic in film; from myth to blockbuster*. Lanham, Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Schrader, P. (2008). *Bresson, Ozu ve Dreyer sinemasına bir bakış; kutsalın görüntüsü*. (Z. Hepkon, & O. Ş. Aydın, Trans.) İstanbul: Es Yayınları.

- Schrift, A. D. (2019). Pluralism = Monism: what deleuze learns from Nietzsche and Spinoza. In D. Olkowski, & E. Pirovolakis (Eds.), *Deleuze and Guattari's Philosophy of Freedom; Freedom's Refrains* (C. Boundas, & A. Goffey, Trans., pp. 155-167). New York, Oxon: Routledge.
- Schwab, M. (2000). Escape from the image; deleuze's image-ontology. In G. Flaxman (Ed.), *The Brain Is the Screen; Deleuze and the Philosophy of Cinema* (pp. 109-139). Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Singer, I. (1998). *Reality transformed: film and meaning and technique*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Sobchack, V. (1990, Winter). "Surge and Splendor": a phenomenology of the Hollywood historical epic. *Representations*, 0(29), pp. 24-49.
- Stone, J. R. (2011). Encyclopedia of religion and film. In E. M. Mazur (Ed.). Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Tillich, P. (1932). *The Religious situation*. (H. R. Niebuhr, Trans.) New York: Henry Holt and Company.
- Tillich, P. (1951). *Systematic theology Volume I*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tillich, P. (1959). *Art and ultimate reality dimensions*. New York: The Museum of Modern Arts.
- Tillich, P. (1959). *Theology of culture*. New York: Oxford University Press.
- Tillich, P. (1973). *What is religion*. (J. L. Adams, Trans.) New York: Harper & Row.
- Tillich, P. (1987). *On Art and architecture*. (J. Dillenberger, J. Dillenberger, Eds., & R. P. Scharlemann, Trans.) New York: Crossroad.
- Tillich, P. (2000). *Din felsefesi*. (Z. Özcan, Trans.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tillich, P. (2003). İki tip din felsefesi. (A. Çınar, Ed.) *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), pp. 331-344.
- Titford, J. S. (1973, Autumn). Object-subject relationships in German Expressionist Cinema. *Cinema Journal*, 13(1), pp. 17-24.
- Tolley, G. (2009). The cabinet of Dr. Caligari {1919} welcome to the dark side... *The Big Picture; Back to the Future Visions of Tomorrow's World in the Movies*, 31-32.
- Turvey, M. (2008). *Doubtting vision: film and the revelationist tradition*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Tzvetkova, J. (2017). *Pop culture in europe*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Vidor, K. (Director). (1995). *Solomon and Sheba* [Motion Picture].
- Viney, W. (2022). *William James's pluralism; an antidote for contemporary extremism and absolutism*. New York, Oxon: Routledge.
- Vogler, C. (2014). *Yazarın yolculuğu; senaryo ve öykü yazımının sırları* (Vol. 4. baskı). İstanbul : Okyanus.
- Wegener, P. (Director). (1920). *Der Golem, wie er in die Welt kam* [Motion Picture].
- Whale, J. (Director). (1931). *Frankenstein* [Motion Picture].
- Wiene, R. (Director). (1920). *Das Cabinet des Dr. Caligari* [Motion Picture].
- Wiene, R. (Director). (1924). *Orlacs Hände* [Motion Picture].
- Wolf, N., & Grosenick, U. (2004). *Expressionism*. Cologne: Taschen.
- Wyler, W. (Director). (1959). *Ben-Hur* [Motion Picture].
- Yücefer, H. (2010). Deleuze'ün bergsonculuğuna giriş. In G. Deleuze, *Bergsonculuk* (H. Yücefer, Trans., 2. ed., pp. 7-49). İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Yılmaz, H. K. (1993). *Cezbe*. Retrieved from TDV İslâm Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cezbe>
- Young, R., & Cisneros, O. (2011). *Historical dictionary of latin american literature and theater*. Maryland: Scarecrow Press .

BÖLÜM 7

SOL ELLE YAZMAK, SOFİSTÇE VE İBRAHİMCE SORGULAMAK: CAHİT KOYTAK ŞİİRLERİNDE SORGULAMANIN ÜÇ HÂLİ

Ekrem GÜZEL¹

GİRİŞ

Modern şiirin sorgulayıcı bir doğası olduğu söylenebilir. Tanzimat döneminden itibaren Türk edebiyatında Akif Paşa, Şinasi, Hamid ve Fikret gibi şairler sorgulayıcı tarzda şiirler yazmışlardır. Bu anlamda Cahit Koytak, modern Türk şiirinde düşünceye dayalı felsefi şiirler kaleme alır. Şiirlerinde düşünceyi ve düşünürleri temel kurucu bir öge olarak kullanır ve sorular sorar. Onun şiirlerinde, bir sorgulama ve farklı bir biçimde görmeye dayanan bir yaklaşım vardır. Bu bağlamda onun kitaplarında *Sol Elle Yazılanlar*, *Sofistçe* ve *İbrahimce Sorular* başlığı taşıyan şiirler söz konusudur. Aynı başlığı taşıyan bu tarz metinler, şairin birçok farklı kitabında görülür. Genellikle benzer bir hava taşıyan bu şiirler, Koytak şiirinin sorgulamacı doğasını yansıtır.

Bu yazıda Koytak şiirinde görülen üç sorgulama biçimi ele alınmıştır. Buna göre *sol elle yazma* deneyiminin sorgulamacı ve farklı bir görme biçimi önerdiği; *Sofistçe* sorgulamalarda sabit ve genel geçer bir hakikat yerine göreceli ve bağlamsal bir gerçeklik olduğuna dair şiirler üzerinde durulmuştur. *İbrahimce* sorularında ise şairin Tanrı inancını ve varlığı sorgulaması konulu şiirleri incelenmiştir. Böylece Koytak'ın şiirinin soru sormaya ve sorgulamaya dayanan doğasına dikkat çekilmiştir.

Modern Türk şiirinde üretkenliği ile öne çıkan şairlerden olan Cahit Koytak, öykülemeci anlatıma dayanan şiirler yazar. Bu şiirlerinde tarih, din, mitoloji, felsefe, edebiyat ve sanat tarihi gibi konuları işler. Edebiyat ve kültür tarihini şiirine ana kaynak olarak belirleyen Koytak, felsefe ve düşünceyle ilgili birçok meseleyi şiirlerinde ele alır. Metafizik başta olmak üzere birçok felsefi ve düşünsel konunun metinlerinde yoğun bir şekilde işlendiği görülen şairin en önemli özelliklerinden biri aynı başlıklar altında benzer sorgulamacı bir söylemi dile getiren şiirler yaz-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ekrem.guzel@erdogan.edu.tr

söylenebilir. Genel olarak şiirlerinde soru sormayı seven bir şair olarak ön plana çıkan Koytak'ın özellikle aynı başlığı taşıyan üç tarz soru şeklini yansıtan şiirler yazdığı görülür. Bunlardan *İbrahimce Sorular* daha çok Tanrı, inanç ve varlığa ait sorular iken *Sofistçe* sorgulamalar gerçekliğin göreceli ve bağlamsal olduğuna dair tutumu, *Sol Elle Yazılanlar* ise daha ziyade farklı görme iradesini yansıtır. Bu irade, sabit bir hakikatin yerine değişken ve sürekli yeniden ifade edilmeye ihtiyaç duyan bir gerçeklik algısını tercih eder. Dolayısıyla şair, tevarüs etmiş bir iman ve gerçeklik algısı yerine sorgulama ve şüpheyeye dayanan, kazanılmış bir Tanrı inancı ve gerçeklik edinme arzusunu dile getirir.

Koytak, kendi deneyimlerini, Adonis'in ifade ettiği gibi yaratıcılığının etkisiyle öğrenmeye dayanan tutumunu, şairce bir tutkuyla şiirleştirir. Sorduğu sorular ve yeni bakış açılarıyla kendi öğrenme tutkusunu okur ile paylaşmak ister. Bundan dolayı şiirlerinde düşüncenin ve felsefî bazı ifade ve argümanların olduğu görülür. Bu özellik, onun şiirini klasik anlamdaki lirik, romantik ve duygulara hitap eden şiirlerden uzaklaştırarak düşünmeye davet eden tarafıyla ön plana çıkarır.

KAYNAKLAR

- Adonis. (2022). *Kitap, hitap, hakikat*. (M. H. Suçin, Çev.) İstanbul: Everest Yayınları.
- Akgül, A. (2021). Şiirde düşünmek: Melih Cevdet Anday ve Özdemir Asaf'ın şiirleri üzerine gözlemler. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 61(1), s. 21-44.
- Berger, J. (2011). *Görme biçimleri*. (Y. Salman, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Dürüşken, Ç. (2013). *Antikçağ felsefesi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Guthrie, W. K. (1971). *The sophists*. London: Cambridge University Press.
- Güzel, E. (2015). *Şiir ve Felsefe Bağlamında Cahit Koytak Şiiri*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Heidegger, M. (2007). *Sanat eserinin kökeni*. Ankara : De Ki Yayınları
- Koytak, C. (2010). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Koytak, C. (2010). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Koytak, C. (2010). *Yoksulların ve şairlerin kitabı II*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Koytak, C. (2018). İstanbul: Vadi Yayınları.
- Pound, E. (1968). *Literary essays of Ezra Pound*. New York: New Directions Books.
- Waterfield, R. (2000). *The first philosophers: the presocratics and sophists*. New York: Oxford University Press.
- Watt, I. (2016). *Modern bireyciliğin mitleri*. (M. Doğan, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

BÖLÜM 8

BAĞIŞLAMA SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA BAĞIŞLAMANIN VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali SAKLAN¹

GİRİŞ

Toplum nezdinde insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde zaman zaman çeşitli sebeplerle malvarlıklarında bulunan bazı malları ve hakları tasarruflarını karşılıksız bir şekilde bir başka birine devrettiği görülmektedir. Bu devir işlemi bağışlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağışlama çoğu zaman karşılıklı olarak iki tarafın irade beyanı sonucu ortaya çıkan sözleşme ile işleme konulmaktadır. Bu sözleşme türü de bağışlama sözleşmesi olarak zikredilmektedir. Bağışlama sözleşmelerinin konusu, malı bağışlamak isteyen kişi rolündeki bağışlayan tarafından sağlararası bir işlem yoluyla karşılıksız olarak mal varlığında bulunan mal ve hakkı bağışlanan rolündeki kişiye devretmesidir.

Bağışlama sözleşmeleri 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK)² yer verilen bir sözleşme türüdür. Bağışlama sözleşmeleri, mezkur kanunun özel hükümler kısmının 285 ila 298. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Çalışmamızın konusunu teşkil eden bağışlama sözleşmeleri genel itibarıyla bakıldığında karşılıksız bir kazandırma olarak veraset ve intikal vergisinin (VİV) konusuna da girmektedir.

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun (VİVK)³ konusu, veraset yoluyla geçişler ve karşılıksız olarak yapılan kazandırmaları içermektedir. Bağışlama sözleşmeleri sağlararası yapılan bir işlem olarak bağışlayandan bağışlanana yapılan karşılıksız bir kazandırma olduğundan VİV'e ivazsız intikal bağlamında konu olmaktadır.

TBK'da bağışlama sözleşmesine ilişkin yer verilen düzenlemeler incelendiğinde; bu sözleşmesinin kurulması, türleri, sona ermesi ifade edildiği görülmektedir. Bu noktada VİV açısından bağışlama sözleşmesi değerlendirilmesi için TBK'da

¹ Dr., İç Denetçi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku AD., Mali Hukuk BD., Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi İç Denetim Birimi Başkanlığı, asaklan@erbakan.edu.tr

² 04.02.2011 Tarih ve 27836 Sayılı Resmi Gazete

³ 15.06.1959 Tarih ve 10231 Sayılı Resmi Gazete

5. Bağışlayana dönme koşulla bağışlamalarda, bağışlama konusu taşınmazsa, VİVK yönüyle; VİVK'da yer verilen istisnalar bağlamında kuru mülkiyet yönüyle ve sağlararası ivazsız intikal olup olmadığının değerlendirilmesi ve böyle bir durumun söz konusu olduğunun,
 6. VİV kapsamında bağışlayan bağışlanan şeye ilişkin borçları ödeyeceğinin tahhüt etmiş veya kendi üzerine alması halinde bu borçların VİVK indirilecek borç ve masraflar toplamına dâhil edilmeyeceği,
 7. Bağışlayanın bağışlananın ebeveyni, eşi veya çocuğu olması halinde VİVK'da yer verilen vergi oranlarının değişeceğinin,
- dikkate alınması uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar Ersoy, Ö.D. (2010), *Vergi hukukunda ivazsız intikallerin vergilendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akıntürk, T. & Ateş, D. (2017), *Türk medeni hukuku aile hukuku*. İkinci Cilt, (20.Bası), İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Akkurt, S.S., Erdoğan, K. & Tokat, H. (2019), *Borçlar hukuku*. (2.Bası), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Aral, F. & Ayrancı, H. (2018), *Borçlar hukuku özel borç ilişkileri*. (11.Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Belen, İ. (2005), *Şartlı ve mükellefiyetli bağışlama*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bilici, N. (2018), *Türk Vergi Sistemi*. (41.Baskı), Ankara: Savaş Yayınevi.
- Demiral, M. (2011), *Şartlı bağışlama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dural, M. Öz, T. (2020), *Türk özel hukuku cilt IV miras hukuku*, (15.Bası), İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Eren, F. (2018), *Borçlar hukuku genel hükümler*. (23.Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ergin, N.T. (2020), Bir koşullu bağışlama sözleşme türü olan “yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlama”nın borçlar hukuku ve miras hukuku hükümleri açısından irdelenmesi, *İstanbul Barosu Dergisi*, 94 (4), 221-234.
- Somuncu, A. (2019), Veraset ve intikal, *Özel Vergi Hukuku II*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını (Yayın No:3154).
- Günay, E. (2020), Bağışlama sözleşmesi. *Terazi Hukuk Dergisi*, 15 (167), 1452-1460.
- İlhan, A.F. (2022), *Mükellefiyetli bağışlama*. (yayımlanmamış doktora tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İmre, Z. & Erman H. (2018), *Miras hukuku*. (14.Basım), İstanbul: Der Yayınları.
- Kaneti, S., Ekmekci, E., Güneş, G. & Kaşıkçı, B.M. (2022), *Vergi hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Karakoç, Y. (2014), *Genel vergi hukuku*, (7.Bası), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Karakoç, Y.(2021), *Kamu maliyesi*, (2.Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kutluay, E. (2016), *Bağışlama sözleşmeleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mutluer, K. & Dayanç Kuzeyli, N.N. (2019), *Vergi hukuku genel ve özel hükümler*. (1. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Oktar, S.A. (2016), *Türk vergi sistemi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Oktar, S.A. (2020), *Vergi hukuku*. (15.Baskı), İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Öncel, M., Çağan, N., Kumrulu & A. Göker C. (2021), *Vergi hukuku*, (30.Baskı), Ankara : Turhan Kitabevi.

- Şahan, G. (2020), Eksik borçların ileri sürülmesinin hukuki niteliği. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 15, 401-421.
- Şenyüz, D., Yüce M. & Gerçek A. (2019), *Vergi hukuku (genel hükümler)*. (10. Baskı), Bursa : Ekin Yayınevi.
- Şenyüz, D., Yüce M. & Gerçek A. (2020), *Türk vergi sistemi*, (17.Baskı), Bursa: Ekin Yayınevi.
- Üreden, Ç. (2014), *Yüklemeli bağışlama*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, Ç.M. (2019), Türk hukukunda yerine getirilmiş bağışlamanın geri alınması ve BGB. 313. çerçevesinde alman federal yüksek mahkeme kararının düşündürdükleri. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10 (2), s.712-727.
- Zevkliler, A.& Gökyayla, K.E. (2020), *Borçlar hukuku özel borç ilişkileri*. (20.Bası), İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Yararlanılan Elektronik Kaynaklar

<http://www.gib.gov.tr>
<http://www.resmigazete.gov.tr>
<http://www.mevzuat.gov.tr>
<http://www.lexpera.com.tr>

Yararlanılan Özelgeler

Karabük Defterdarlığı 14.04.2021 tarih ve 35831311-01.01-7356 sayı, Erişim Tarihi: 17.01.2023
İstanbul VDB 25.05.2016 tarih ve 97895701-1602.2016/5.1.3-72680-65754 sayı, Erişim Tarihi: 17.01.2023.

BÖLÜM 9

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN TELEVİZYON DİZİLERİNE YANSIMALARI: KIZILCIK ŞERBETİ DİZİSİNDEKİ KADIN KARAKTERLERİN ANALİZİ

Aslı KÖSEOĞLU¹

Tuba ARSLAN²

GİRİŞ

Televizyon eğlendirme, keyif verme ve vakit geçirmeye yönelik tarafıyla izleyicilerini gündelik sorunlardan uzaklaştırmakta fakat bunu yaparken de çeşitli değer yargıları üreterek bunları dolaşıma sokmaktadır. Bu sayede kabul gören ideolojiler sürdürülerek güçlü hale gelmekte ve toplumsal ilişkilere öncülük etmektedir. Yaygın bir ön kabul olan ataerkil ideoloji, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının beslendiği noktaların başında gelmektedir. Bu bağlamda televizyon dizilerinde ataerkil kodlarla empoze edilen cinsiyetçi bakış açıları cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal kabulleri ya da retleri etkilemektedir.

Türk dizilerinde kadınların genellikle “fedakâr eş”, “kutsal anne” ya da “bakım veren kişi” temsilleriyle ön plana çıkarıldığı görülmekte; böylelikle eril sistem ataerkil bakış açısının sürdürülmesinden memnuniyet duymaktadır. Fakat zaman içerisinde kadınların bu konuda uzun yıllardır türlü mücadeleler vermeleriyle çalışma hayatında aktif rol almaları söz konusu olmuş, cinsiyetçi bakış açısının hâkim olduğu alanlarda sınırlandırılan rolleri neredeyse her platformda sorgulanır hale gelmiştir (Ağaoğlu Ercan ve Çakar Bikiç, 2019, s. 166). Bu bağlamda medyada da kadınlara dair çarpıtılmış ideolojik içeriklere sıkça rastlanmakta ve bu mecra da bir sorun alanı olarak değerlendirilmektedir. Bilindiği üzere televizyon dizileri genellikle içerisinde bulunduğu kültürü yansıtmaktadır.

¹ Arş. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi, aslikoseoglu1990@gmail.com

² 100/2000 Doktora Programı Bursiyeri, tuba. arslan3@ogr.atauni.edu.tr

İçinde yaşanan 21. yüzyılda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırmak için ihtiyaç duyulan temel unsur konuya dair toplumsal bir farkındalık oluşturularak sorgulayan ve farklılıkları merkeze alan bir medya oluşumuna zemin hazırlanmasıdır. Dizilerde geleneksel rollerin yanı sıra kadın bireyselliğini ön plana çıkaran rollerin de işlenmesi ve bu bireyselliğin erkek üzerinden sunulmaması gerekmektedir. “Güçlü”, “bağımsız” ve “kararlı” kadın bireylerin dizilerde daha fazla yer almasıyla geleneksel roller esnetilecek; ancak böylelikle cinsiyetçi bakış açısı ve söylemler yavaş yavaş yok olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu Ercan, E. & Çakar Bikiç, N. (2019). Kadın rollerinin televizyon dizilerinde yer alma biçimlerine ilişkin bir karşılaştırma: paramparça ve medcezir örneği. *İnsan & İnsan*, 6 (20), 165-183.
- Aktaş, G. (2020). Toplumsal cinsiyet rollerinin televizyon dizilerine yansımaları üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Sosyolojik Bağlam*, 1 (1), 1-12.
- Alisbah Tuskan A. (2012). Toplumsal cinsiyet toplumda kadına biçilen roller ve çözümleri. (24/01/2023 tarihinde <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1179> adresinden ulaşılmıştır).
- Arat, Y. (2020). Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitliği nedir, ne değildir? (1.1.2023 tarihinde <https://sarkac.org/2020/02/toplumsal-cinsiyet-nedir-ne-degidir/> adresinden ulaşılmıştır).
- Baştürk Akça, E. & Ergül, S. (2019). Kitle iletişim çalışmaları alanında toplumsal cinsiyet çalışmalarının gelişimi; temel yaklaşımlar ve çalışmalar üzerinden bir çerçeve çizme çabası. Şahinde Yavuz (Ed.), *Toplumsal cinsiyet & medya temsilleri* içinde (s. 17-40). İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal sistem analizinde toplumsal statü ve rol. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1): 89-104.
- Çakar Mengü, S. (2004). *Televizyon reklamlarında kadına yönelik oluşturulan toplumsal kimlik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Çalışır, G. & Okur Çakıcı, F. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında medyada kurulan benlik inşasının temsili. *Journal of Turkish Studies*, 10(10), 267-290.
- Çelik, H. & Ekşi, E. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (27), 99-117.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44 (11), 12-27.
- Demirgöz Bal, M. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış*, KASHED, 1 (1), 15-28.
- Ecevit, Y. (2021). Türkiye’de katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi: toplumsal cinsiyet eşitliğinin izlenmesi projesi Faz II: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları. (25.11.2022 tarihinde <https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/toplumsal-cinsiyet-esitliginin-temel-kavramlaripdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman Pubs.

- Fairclough, N. (2003). Dil ve ideoloji. Barış Çoban ve Zeynep Özarslan (Ed.), *Söylem ve ideoloji mitoloji-din- ideoloji* içinde İstanbul: Su Yayınları.
- Gül Ünlü, D. & Aslan, P. (2016). Türk televizyon dizilerindeki kadın rollerine kadınların gözünden bakmak. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 191- 206.
- Habertürk (2023). *Reyting Sonuçları 2023*. (24.01.2023 tarihinde <https://www.haberturk.com/du-nun-reyting-sonuclari-20-ocak-2023-aciklaniyor-ab-ve-total-reyting-siralamasi-kizilcik-ser-beti-3558196-magazin/3> adresinden ulaşılmıştır).
- Kadına Yönelik aile içi şiddetle mücadele projesi (2008). (25.11.2022 tarihinde <https://www.ilkadim.bel.tr/yerel-esitlik/9.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Köse, A. (2019). Egemen toplumsal cinsiyet rollerinin söylemsel inşasında spor basını: aslanlar, kartallar ve timsahlar dünyasında peri ve melek olmak. Şahinde Yavuz (Ed.), *Toplumsal cinsiyet ve medya temsilleri* içinde (s. 197- 225). İstanbul: Heyamola yayınları.
- Kutlu, A. (2010). *Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet açısından kadınların sunumu: Kanal D'de yayınlanan yaprak dökümü dizisinde kadın karakterler*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Marshall, G. (1998). *Sosyoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Michel, A. (1993). *Feminizm*. İletişim Yayınları: Presses Universitaires De France.
- Özer, Ö. (2015). Teun Adrian van Dijk örneğinde eleştirel söylem çözümlemesi. Besim Yıldırım (Ed.), *İletişim araştırmalarında yöntemler uygulama ve örneklerle* içinde (s. 197-286). Konya: Literatürk.
- Özsoy, A. (2019). Yerli televizyon dizilerinde farklılaşan toplumsal cinsiyet temsilleri. Şahinde Yavuz (Ed.), *Toplumsal cinsiyet ve medya temsilleri* içinde (s. 226- 246). İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji. *A.Ü SBF Dergisi*, 54 (1), 124-142.
- Show TV (2023). *Kızılçık Şerbeti dizisi bölümleri*. (29.10.2022- 25-01.2023 tarihlerinde <https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/kizilcik-serbeti/2875> adresinden ulaşılmıştır).
- Sultana, A. & Altay, S. (2019). Ataerkillik ve kadının ikincilliği; kuramsal bir analiz. *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 1 (23), 417-427.
- Tan, M. (1979). *Kadın: ekonomik yaşamı ve eğitimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Uluocak, Ş. ve Aslan, C. (2011). *Kadın bakış açısından toplumsal cinsiyet rolleri*. İstanbul: Oktay Matbaacılık.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 1 (35), 29-56.
- Yılmaz, H. (2005). Gelenek, gelenekçilik ve gelenekselcilik. *Muhafazakâr Düşünce*, 1 (3), 39-53.

BÖLÜM 10

KURUMSAL KİMLİĞİN ÖĞRENCİ TATMİNİ ÜZERİNE ETKİSİ: KURUMSAL İMAJIN ARACI ROLÜ

Mehmet YALÇINKAYA¹

GİRİŞ

Geçtiğimiz son yirmi yıl içerisinde Türkiye'deki hem kamu hem de özel yükseköğrenim kurumlarının sayısında yaşanan artış, endüstrinin nispeten çok rekabetçi hale gelmesine neden olmuştur. Bu rekabet ortamında kurumlarını paydaşları nezdinde iyi bir konum elde etmek isteyen yöneticilerin yükseköğretimin iş benzeri bir hizmet endüstrisi olarak kabul edilebileceğini giderek daha fazla oranda fark etmekte ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamaya ve hatta aşmaya daha fazla odaklanmaya başlamaktadırlar (DeShields, vd., 2005). Öğrenci tatmini üniversitelerin en önemli amaçlarından biridir. Memnun bir öğrenci popülasyonu, olumlu ağızdan ağza (WOM) iletişim, öğrenciyi elde tutma ve sadakat gibi sonuçlarla bir rekabet avantajı kaynağıdır. Üstün paydaş değerinin yaratılması ve sunulması, son derece rekabetçi uluslararası eğitim pazarında sürdürülebilir bir avantaj yaratmada önem kazanmaktadır (Kotler, Fox, 1995; Arambewela & Hall, 2009). Ayrıca, memnun öğrenciler, üniversiteler için güçlü bir referans kaynağıdır, ancak memnuniyetsiz öğrenciler, kurumun imajını olumsuz yönde etkileyebilecek bir şikayet ortamı yaratabilir (Fitzpatrick, vd., 2012). Kurumlar açısından stratejik bir araç olan kimlik sadece ürün ve hizmetleri yanında sosyal, kültürel ve etik politikalarını da kapsayarak müşterilerin tüm yönetim alanlarından haberdar olmasını sağlayarak işletmelerin rekabet avantajı elde etmesini sağlar (Melewar & Akel, 2005). Yükseköğretim kurumlarınca iyi yönetilen güçlü bir kimliğin üniversite sıralamalarında daha iyi rekabet etmelerine ve yeni öğrencileri çekmelerine yardımcı olabileceğini de kabul etmiştir, bu nedenle güçlü bir kimliği akademik programlarını farklılaştırmak için stratejik bir araç olarak görmektedirler (Mohamad, vd., 2017). Bu bağlamda üniversitelerin yürütmekte olduğu kurumsal kimlik ve imaj yönetimi çalışmaları başta öğrenciler ve diğer paydaşların memnuniyetinde kilit bir rol oynadığı ve özellikle üniversite tercihi öncesi, eğitim süreci ve

¹ Öğr. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi, mehmetyalcinkaya32@gmail.com

KAYNAKLAR

- Albert, S. & Whetten, D.A. (1985). Organizational identity. *Research in Organizational Behavior*, 7, 263-295. Greenwich, CT: JAI Press.
- Alves, H. & Raposo, M. (2010). The influence of university image on student behaviour. *International Journal of Educational Management*, 24(1), 73-85.
- Arambewela, R. & Hall, J. (2009). An empirical model of international student satisfaction, *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 21(4), 555-569.
- Azoury, N., Daou L. & Khoury, C. E. (2014). University image and its relationship to student satisfaction-case of the Middle Eastern private business schools, *International Strategic Management Review*, 2 (1), 1-8.
- Chandra, T., Hafni L., Chandra, S., Purwati A. A. & Chandra J. (2019). The influence of service quality, university image on student satisfaction and student loyalty, Benchmarking: *An International Journal*, 26 (5), 1533-1549.
- Balmer, J. M.T. (1995). Corporate branding and connoisseurship, *Journal of General Management*, 21(1), 24-46.
- Balmer, J. M. T. (2001). Corporate identity, corporate branding and corporate marketing seeing through the fog. *European Journal of Marketing*, 35 (3/4), 248-291.
- Balmer, J. M. T. (2008). Identity based views of the corporation: insights from corporate identity, organisational identity, social identity, visual identity, corporate brand identity and corporate image. *European Journal of Marketing*, 42 (9/10), 879-906.
- Balmer, J. M. (2012). Strategic corporate brand alignment: perspectives from identity based views of corporate brands, *European Journal of Marketing*, 46 (7/8), 1064-1092.
- Christensen, L. T. & Askegaard S. (2001). Corporate identity and corporate image revisited-a semiotic perspective. *European Journal of Marketing*, 35 (3/4), 292-315
- Clemes, M. D., Gan, C. E. C. & Kao, T. H. (2007). University student satisfaction: an empirical analysis, *Journal of Marketing for Higher Education*, 17 (2), 292-325.
- DeShields, O., Kara, A. & Kaynak, E. (2005). Determinants of business student satisfaction and retention in higher education: applying Herzberg's two factor theory, *International Journal of Educational Management*, 19 (2), 128-139.
- Dutton, J. E., Dukerich, J. M. & Harquail, C. V. (1994). Organizational images and member identification, *Administrative Science Quarterly*, 39 (2), 239-263.
- Elliott, K. M. & Shin, D. (2002). Student satisfaction: an alternative approach to assessing this important concept, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 24 (2), 197-209.
- Fitzpatrick, M., Davey, J. & Dai, L. (2012). Chinese students' complaining behavior: hearing the silence, *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 24 (5), 738-754.
- Flavian, C., Torres, E. & Guinaliu, M. (2004). Corporate image measurement: A further problem for the tangibilization of internet banking services. *International Journal of Bank Marketing*, 22 (5), 366-384.
- Gray, E. R. & Balmer, J. M. T. (1998). Managing image and corporate reputation. *Long Range Planning*, 31 (5), 685-692
- Grunig, J. E. (1993). Image and substance: From symbolic to behavioral relationships. *Public Relations Review*, 19 (2), 121-139.
- Handelman, J. M. (2006). Corporate identity and the societal constituent, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 34 (2), 107-114.
- Hassan, S., Shamsudin, M. F. & Mustapha, I. (2019). The effect of service quality and corporate image on student satisfaction and loyalty in TVET higher learning institutes (HLIs). *Journal of Technical Education and Training*, 11 (4), 77-85

- Jiewanto, A., Laurens, C. & Nelloh, L. (2012). Influence of service quality, university image, and student satisfaction toward WOM intention: a case study on Universitas Pelita Harapan Surabaya, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 40 (1), 16-23.
- Kapeferer, J. (1996). *Strategic brand management*, Kogan, London, 919.
- Keegan W. J. & Davidson H. (2004). *Offensive marketing: Gaining competitive advantage*, Elsevier, Amsterdam, 1-36.
- Kotler, P. & Fox, K. F. (1995). *Strategic marketing for educational institutions*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: analysis planning implementation and control*, 9th ed., Prentice Hall, NJ.
- MacInnis, D. J. & Price, L. L. (1987). The role of imagery in information processing: Review and extensions. *Journal of Consumer Research*, 13 (4), 473-491.
- Melewar, T. C. & Wooldridge, R. (2001). The dynamics of corporate identity: a review of a process model, *Journal of Communication Management*, 5 (4), 327-340.
- Melewar, T. C. & Jenkins E. (2002). Defining the corporate identity construct. *Corporate Reputation Review*, 76-90.
- Melewar, T. C. (2003). Determinants of the corporate identity construct: A review of the literature, *Journal of Marketing Communications*, 5 (1), 195-220.
- Melewar, T. C. & Akel, S. (2005). The role of corporate identity in the higher education sector, *Corporate Communications: An International Journal*, 10 (1), 41-57
- Melewar, T. C., & Karaosmanoglu, E. (2006). Seven dimensions of corporate identity: A categorisation from the practitioners perspectives, *European Journal of Marketing*, 40 (7/8), 846-869.
- Mohamad, B., Ismail, A.R. & Bidin, R. (2017). Corporate identity management and employee brand support: enhancing marketisation in higher education sector, *Journal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 33 (3), 178-195.
- O'Cass, A. & Grace, D. (2004). Exploring consumer experiences with a service brand, *Journal of Product & Brand Management*, 13 (4), 257-268.
- Owino, O. E. (2013). *The influence of service quality and corporate image on customer satisfaction among university students in Kenya*. Doctoral dissertation.
- Saif, N. I., (2014). The effect of service quality on student satisfaction: A field study for health services administration students. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4 (8), 172-181.
- Seymour, D. T. (1993). *On q: Causing quality in higher education*, Oryx, Phoenix, AZ, 42.
- Uzoğlu, S. (2001). Kurumsal kimlik, kurumsal kültür ve kurumsal imaj, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Kurgu Dergisi*, 6 (1), 337-353.
- Van, Rekom, J. (1997). Deriving an operational measure of corporate identity, *European Journal of Marketing*, 31 (5/6), 410-422.
- Wilczynski P. & Melewar T. C. (2013), Measuring reputation in global markets A comparison of Sarstedt, reputation measures convergent and criterion validities. *Journal of World Business*, 48 (3), 329-339.
- Worcester, R. M. (1997). Managing the image of your bank: the glue that binds. *International Journal of Bank Marketing*, 15 (5), 146-152.
- Yeo, R. K., Goh, M. & Tso, S. (2011). Corporate image and reputation of large mainland Chinese enterprise, *Journal of Marketing Communications*, 17 (3), 195-211.

BÖLÜM 11

İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ VE YARGISAL DENETİMİ

Seren ŞAHİN¹

GİRİŞ

Türkiye köklü bir geçmişe sahip olması nedeniyle çok eski yerleşim yerlerine ve farklı stillerde yapılmış yapılara ev sahipliği yapan bir ülkedir. Ancak bu zenginlik beraberinde bazı yapılaşma sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlara ek olarak cumhuriyet dönemiyle beraber sanayileşme adımları atılmış ve toplumun sosyo-ekonomik yapısı yeniden tesis edilmeye başlanmıştır. Bu süreç her ne kadar Türkiye'nin modernleşme sürecinin bir parçası olsa dahi sanayi bölgelerinin büyük şehirlere ve lojistik anlamda ulaşımın daha kolay yapılabilen alanlara planlanması köyden kente göçü arttırmıştır. Köyden kente göçün plansız bir şekilde ilerleyişi büyük şehirlerde ve sanayii bölgelerindeki kentleşmeyi hızlandırmıştır. Ancak bu hızlı kentleşme ne yazık ki planlı olmadığı için büyük şehirlerde imar problemlerine yol açmıştır. İmar izni olmayan bölgelere yapının yapılması, gecekonduların inşa edilmesi bu dönemde artarak devam etmiştir. Elbette belirli bir imar planı olmadan alelade inşa edilmiş yapılar çarpık kentleşmeyi arttırmış, bunun sonucu olarak altyapı ve ulaşım da problemler yaşanmasına neden olmuştur. Bir dönem bu sorun fark edilmiş ve bu sorunla başa çıkmak maksatlı olarak İmar ve İskân Bakanlığı dahi kurulmuştur. Ancak bu bakanlık da Türkiye'de dönemsel olarak siyasi malzeme olarak kullanıldığı bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. İmara uygun olmayan ve imar izni bulunmayan yerlere yapılan gecekondulara “tapu tahsis belgesi” verilmiştir. Böylece imara aykırı şekilde yapılmış bu yapılar halk nezdinde aykırılıktan çıkmıştır. Nitekim sorunun fark edildiği ilk dönemlerden itibaren çeşitli imar planı uygulamalarına gidilmiş olsa da Türkiye'de bürokrasinin ağır aksak işleyişi ve sürekli değişikliklere uğrayan imar planlarıyla birlikte belediye meclisleri, bakanlıklar ve mahkemeler imar ile ilgili anlaşmazlıkların sürekli olarak tartışıldığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. 06.02.2023 tarihinde Türkiye'de gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki deprem bu sorunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu nedenden ötürü çalışmamızda “İmar Planı Değişiklikleri ve Yargısal Denetimleri” üzerinde incelemelerde bulunulacaktır.

¹ Av., İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Hukuku AD., serensahin2507@gmail.com

tadır. Bu nedenle idarelerin, imar planı değişikliğine giderken, kişilerin mülkiyet haklarına ve bunun yanı sıra kazanılmış haklarına saygı duymaları gerekmektedir, bu hukuki güvenlik ilkesinin de bir gereğidir. Aksi takdirde Anayasamızı ve AİHS'i ihlal ettiklerini unutmamalıdır.

Plan değişikliklerine karşı genel dava açma süresi, kararın ilanını ile başlama-maktadır. İmar Kanunundaki düzenleme ile özel süre getirilmiştir. Kararların 30 günlük askı süresi mevcuttur. Bu süre dolmadan planlara karşı dava açılmamaktadır, aksi takdirde planlar onaylanmamış ve yürürlüğe girmemiş kabul edilir. Düzenleyici işlemlere karşı dava açılabilmesi, iptali istenebilmesi için ortada kesin ve icrai nitelikte bir karar olması gerekmektedir.

Plan değişikliklerinde menfaati zarar gören gerçek ve tüzel kişilerin dava ehliyeti olduğu gibi, tüzel kişilikleri olmayan fakat faaliyet gördükleri alan itibarıyla menfaatleri zedelenen meslek odalarının da dava açma ehliyetleri mevcuttur. Bu durum yargı mercilerince her somut olaya göre, durumun gerektirdiği şekilde kendi indinde değerlendirilmelidir. Ama bu hususun geniş değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü imar planı değişiklikleri toplumu ilgilendiren kamu düzenine ilişkin bir husustur ve önemli bir kamu yararı mevcuttur. Bu nedenle toplumun hakkını araması esastır. Danıştay da ehliyet konusunu mümkün olduğunca geniş yorumlamış ve hassas davranmıştır.

KAYNAKLAR

- Altıntaş, Y. (2007). *İmar planlarında yetki kuralları ve danıştay kararları örneğinde; planlamada karşılaşılan yetki sorunları ile çözüm yolları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çolak, N. İ. & Öngören, G. (2014). *İmar planları, imar uygulamaları ve iptal davaları*. 2. bsk. İstanbul: Öngören Hukuk Yayınları.
- Eren, A. (2018) *Anayasa Hukuku ders notları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ergen, C. (2009). *Danıştay içtihatlarıyla imar hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ersoy, M. (2006). *İmar mevzuatımızda planlama kademeleri ve üst ölçek planlama sorunu*. TEPAV - Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Ankara, 7-8 Eylül.
- Kalabalık, H. (2012). *İmar hukuku*. 4 Baskı , Cilt I, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalabalık, H. (2014). *İmar hukuku dersleri*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Keleş, R. (2008). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitabevi
- Keleş, R. & Mengi, A. (2003). *İmar Hukukuna giriş*. 2. Baskı Ankara: İmge Kitabevi,.
- Köktürk, E. & Köktürk, E. (2022). *İmar planları*. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Orta, E. (2005). *İmar hukukunda plan hiyerarşisi ve planların çatışması*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öngören, G. (2020). *Yargı kararları ışığında imar hukuku*. İstanbul: Öngören Hukuk Yayınları.
- Sancakdar, O. (1996). *Belediyenin İmar planı yapması- değiştirmesi ve iptal davası*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Uzun, M. (2016). *İmar Planlarının değiştirilmesi ve yargısal denetimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yitek, F.S. & Ulusoy, Y. (2020). İmar planlarının yapılması, değiştirilmesi ve ortadan kaldırılması usulleri. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2, 262-287.

KARARLAR

AYM, 29.11.2012 Tarih ve E. 2011/100, K. 2012/191 Sayılı Karar

AYM, 04.12.1963 Tarih ve E. 1963/124, K. 1963/243 Sayılı Karar

AYM, 02.06.1989 E:1988/36, K:1989/24 sayılı karar

AYM, 27.03.1986 Tarih ve E.1985/31, K.1986/11 Sayılı Karar

AYM, 21.06.1990 Tarih ve E.1990/7, K.1990/11 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 17.11.1988 Tarih ve E.1988/1007, K. 1988/1362 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 29.12.2015 Tarih ve E.2015/461, K.2015/7990 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 27.12.2017 Tarih ve E.2013/8326, K.2017/11820 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 31.05.2017 Tarih ve E.2013/3657, K. 2017/4335 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 21.01.2021 Tarih ve E.2020/224, K.2021/339 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 16.09.2021 Tarih ve E.2020/9324, K. 2021/9695 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 05.10.2021 Tarih ve E.2018/3882, K. 2021/10639 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi 02.03.2015 Tarih ve E.2011/2209, K.2015/1141 Sayılı Karar

Danıştay İBK, 08.03.1979 Tarih ve E.1971/1 K. 1979/1 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 03.04.2014 Tarih ve E.2013/3696, K.2014/2624 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 25.04.2007 Tarih ve E.2004/4515, K.2007/2205 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 23.12.2016 Tarih ve E.2016/4201, K.2016/9351 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 18.04.2011 Tarih, E.2009/7442, K.2011/879 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 05.11.2014 Tarih ve E.2013/8882, K.2014/6801 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 20.02.2013 Tarih ve E. 2013/276, K. 2013/1030 Sayılı Karar

Danıştay 6. Dairesi, 30.09.2014 Tarih ve E.2013/4262, K. 2014/5781 Sayılı Karar

Danıştay İDDK, 24.10.2016 Tarih ve E.2016/3906, K.2016/2759 Sayılı Karar

Danıştay İDDK, 12.11.2014 Tarih ve E.2012/477, K. 2014/3490 Sayılı Karar

Danıştay İDDK, 03.02.2014 Tarih ve E.2011/439, K.2014/154 Sayılı Karar

BÖLÜM 12

ULUSLARARASI HUKUK KAPSAMINDA TÜRKİYE’NİN SURIYE’NİN KUZEYİNE YÖNELİK YAPMIŞ OLDUĞU HAREKÂTLAR

Muhammed Furkan ŞAHİN¹

Seren ŞAHİN²

GİRİŞ

Etimolojik olarak terör kelimesini araştırdığımızda sözlük karşılığı “yıldıрма” ve “korkutma” olarak karşımıza çıkmaktadır. “Terörizm”in karşılığı olarak ise “siyasi emeller doğrultusunda yıldırma ve korkutma hareketlerinin sistematik bir şekilde sürdürülmesi yöntemi” anlamına gelmektedir (Eren, 1992). Dilimize Fransızca’dan geçmiş olan bu sözcüklerin tarihine bakıldığında ise Fransız Devrimi sonra Jakoben İktidarının uygulamış oldukları şiddet politikalarını tanımlamak maksatlı türetilmiş bir kelime olarak oluşturulduğunu görmekteyiz (Öktem, 2007). Uluslararası arenada “terörizm” kavramı ilk olarak 1930 yılında Brüksel’de I. Dünya Savaşı’nın ardından artan terörist faaliyetlerin etkisini III. Ceza Hukukunun Birleştirilmesi Konferansı sırasında kullanılmış olup Milletler Cemiyeti’nin öncülük ettiği “*Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme*” hazırlanmış ve burada terör ve terörizm kavramları ilk kez uluslararası bir sözleşmeye girmiştir. Lakin tek bir devlet tarafından imzalana sözleşme yürürlüğe girmediği için bu tanımın herhangi bağlayıcılığı olmamıştır (Murphy, 1989). Bugün geldiğimiz dünyada dahi 1930’larda başlayan tartışma halen devam etmektedir ve net anlaşılır bir terörizm tanımlaması yapılamamıştır. Yapılan tanımlamalar üzerinde de herhangi bir uzlaş sağlanamamıştır. Bundan sonraki süreçte de genel bir tanımlama çalışmalarının bir sonuca ulaştırılacağı da meçhuldür. Bu düşüncemizin altında yatan temel sebeplerden biri de “terörizm”in tanımlamasında uzlaşmayan devletlerin hava korsanlığı vb. belirli terör eylemlerini yasaklamak üzere hazırladıkları antlaşmalarda dahi “terörizm” sözcüğüne pek fazla yer vermemeleri-

¹ Arş. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, furkansahin3@gmail.com

² Av., İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, serensahin2507@gmail.com

Türkiye; Suriye topraklarında örgütlenen DAESH ve YPG/PYD terör örgütlerinin gerçekleştirmiş olduğu “silahlı saldırı”lara karşılık olarak “meşru müdafaa/savunma hakkı” kapsamında bütün koşulları sağlayarak Suriye’nin kuzeyine sınır ötesi harekât düzenlemiş olması uluslararası hukuka uygundur.

KAYNAKLAR

- Akutay, S. Ateş, D. (2013). Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarının hukuki çerçevesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3 (17).
- Aral, B. (1999). *Uluslararası hukukta meşru müdafaa hakkı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Başeren, S. H. (2003). *Uluslararası hukukta devletlerin münferiden kuvvet kullanmalarının sınırları*. Ankara: Ankara Üni. Basımevi.
- Bayilloğlu, U. (2016). *İnsani müdahale çıkmazından çıkış arayışı: koruma sorumluluğu, Libya ve Suriye örnek(siz)likleriyle*. Akara: Turhan Kitabevi.
- Bozkurt E. (2007). *Uluslararası hukukta kuvvet kullanımı*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Denk, E. (2011), *Silahlı kuvvet kullanımıyla ilgili TBMM kararları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Eren H. (1992), *Türk Dil Kurumu: Türkçe Sözlük*, C. 2, İstanbul: TDK Yay.
- Erkmen, S. “İşid Türkiye’de Neyi Hedefliyor?” Al Jazeera Türk, (tarihinde 11.02.2023 <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/isid-turkiyede-neyi-hedefliyor-adresinden-ulasilmistir>).
- Feinstein, B. A. (2004) A paradigm for the analysis of the legality of the use of armed force against terrorists and states that aid and abet them, *The Transnational Lawyer*, 17.
- Gündüz, A. (2000), *Milletlerarası hukuku, temel belgeler- örnek kararlar*, 4. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Hakimi, M. (2015). Defensive force against non-state actors: the state of play. *International Law Studies*, 91.
- Identical letters dated 20 January 2018 from the Chargé d’affaires a.i. of the Permanent Mission of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council, UN Doc. S/2018/503. (16.12.2022 tarihinde <https://undocs.org/en/S/2018/53> adresinden ulaşılmıştır).
- Jenkins M. (1992), *Terrorism: A contemporary problem with age-old dilemmas*, ed. Lawrence HOWARD, Terrorism: Roots, Impacts, and Responses, New York: Praeger Publishers,
- Letter from the Chargé d’affaires a.i. of the permanent mission of Canada to the United Nations addressed to the president of the security council, 31 March 2015, UN Doc. S/2015/221.
- MGK Basın Bildirisi (2016). 29 Eylül 2016 tarihli, para. (28.02.2022 tarihinde <https://www.mgk.gov.tr/index.php/30-kasim-2016-tarihli-toplanti-adresinden-ulasilmistir>).
- Murphy, J. F. (1989). *State support of international terrorism: legal, political, and economic dimensions*, Boulder, Westview Press.
- Öktem A. E. (2007). *Terörizm insancıl hukuk ve insan hakları*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Pazarcı H. (2008), *Uluslararası hukuk*, 6. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Pirim, C. Z. (2019). Devletlere atfedilemeyen silahlı saldırılara karşı meşru müdafaa: uluslararası hukukta sınır ötesi operasyonun hukuki zemini. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (11) 40. 245-303.
- Tams, C, J, (2009). The use of force against terrorists. *The European Journal of International Law*. 20(2) 374.
- Taşdemir, F. (2016). Kuvvet kullanma hukuku (jus ad bellum) açısından İşid ile mücadele. *Suriye, Çatışma ve Uluslararası Hukuk*. Fatma Taşdemir (Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Taşdemir, F. (2005). *Uluslararası terörizme karşı devletlerin ülkeleri dışında münferiden kuvvete başvurma yetkisi*, Ankara: Usak Yayınevi.
- Taşdemir, F. ve Özer, A (2017). Kuvvet kullanma hukuku açısından Fırat kalkanı operasyonu. *Akademik Hassasiyetler*, 4 (7).
- Topal, A. H. (2005). *Uluslararası terörizm ve terörist eylemlere karşı kuvvet kullanımı*. İstanbul. Beta Yayınları.
- TRT Haber (2016). 30 Yılda Terörün Maliyeti (04.02.2023 tarihinde adresinden ulaşılmıştır).
- Resmî Gazete: 6 Ekim 2012, 28433.

KARARLAR

- 3 Ekim 2013 tarihli 1047 sayılı karar
- 2 Ekim 2014 tarihli 1071 sayılı karar
- 3 Eylül 2015 tarihli, 1098 sayılı karar
- 1 Ekim 2016 tarihli 1128 sayılı karar
- 23 Eylül 2017 tarihli 1162 sayılı karar
- 3 Ekim 2018 tarihli 1199 sayılı karar
- 8 Ekim 2019 tarihli 1231 sayılı karar

BÖLÜM 13

ÜRÜN VE HİZMET PAZARLAMASINDA TEKNOLOJİ VE KÜRESELLEŞMENİN YANSIMALARININ KRONOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Eda DİŞLİ BAYRAKTAR¹

GİRİŞ

Yakın geçmişte yaşanan gelişmelerin başında, bilgi toplumuna geçiş ve dolayısıyla bilginin daha hızlı ve etkili şekilde paylaşımı gelmektedir. Bunun neticesinde insanlar dünyanın farklı yerlerinde bir araya gelme, iletişim kurma ve bilgi edinme, paylaşma gibi imkanlara sahip olmuşlardır. Bunun neticesinde de, toplumun her aşamasında olduğu gibi, müşteri kesimi ve dolayısıyla buna bağlı olarak pazarlama alanında da önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır (Naghi & Para, 2013; Jones, 2002; Craig & Douglas, 2000; Jolly vd, 1992; Levitt, 1983). Geçmişte firmaların vermiş olduğu ürün veya hizmete yönelik sınırlı bir bilgi sahibi olan müşteri yapısı yerini daha interaktif, ürün ya da hizmet deneyimini daha detaylı değerlendiren ve paylaşan müşteri yapısına bırakmış ve bunun neticesinde de, pazarlama alanında yeni bir anlayışa doğru geçiş yaşanmıştır.

Teknolojinin ilerlemesi sadece müşteri yapısını ve çeşitliliğini değil, aynı zamanda müşterilerin erişilebilirliğini de değiştirmiştir. Geçmişte pazarlamada önemli bir kavram olan hedef seçimi ya da bölgesel pazarlar giderek daha belirgin biçimde benzeşmeye başlamış, dolayısıyla ürün ve hizmetlerde de, rekabet koşullarında da, birbirine benzeyen koşullar ön plana çıkarak, pazarlama alanının geçmişten günümüze gelen temel varsayımlarında önemli ve köklü değişikliklere neden olmuştur. Tüm bu süreçte bilim alanlarının uygulamaları bölümlerinde giderek yükselen küreselleşme kavramı toplumun her aşamasına etki ederken, pazarlamada da bu değişimler etkisini yoğun şekilde göstermiştir.

Küreselleşmeyi en genel anlamda, dünya üzerindeki farklı etnik, dini, kültürel, sosyal ya da diğer yapıların giderek birbirine benzediği bir değişim ve dönüşüm süreci olarak nitelendirmek mümkündür. Küreselleşme aslında kelime anlamı itibarıyla de, küresel bir şekil alma, küresele dönüşme sürecidir. Bu süreç kavramsal

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, edisli@gumushane.edu.tr

Geçmişte elde edilen deneyimler kuşkusuz hem ürün ve hizmetlerin kalitesinde, hem de müşteri memnuniyeti ile marka sadakat ve güvenini sağlamada önemlidir. Ancak bu deneyim ve birikimlerin sadece belirli bir kaliteyi koruma amaçlı olarak devam ettirilmesi, müşteri sadakati yerine daha fazla hedonist olan günümüz küresel müşteri yapısıyla yeterli düzeyde örtüşmemektedir. Bunun yerine, ürün ya da hizmetlerin daha pragmatik ve ihtiyaca yanıt veren şekilde düzenlenmesi ve arz edilmesi, bunun için de dinamik bir ürün ya da hizmet geliştirme süreçlerinin işletmelerde entegre olması gerekir. Bu bakımdan da, ürün ve hizmetlerin küresel pazarlarda tutundurulması bakımından pazarlama bilimi ve uygulamaları hayati önem taşımaktadır.

Kısaca özetlemek gerekirse, günümüz küresel toplumlarına geçiş sürecinin başlangıcı teknolojik ilerlemeler olup, bunun neticesinde ortaya çıkan dinamik ve bilgiyi daha hızlı paylaşan müşteri yapısı, pazarlama anlayışında önemli değişikliklere neden olmuştur. Teknolojik ilerlemeler kronolojik olarak önce ürün ve hizmetlerin yapısını, ardından bunların pazarlanmasındaki iletişim ve ulaştırma olanaklarını, daha sonra ise pazar yapıları ve rekabet biçimlerini değiştirmiştir. Tüm bu süreç içerisinde işletmelerin küresel pazarlarda, küresel toplum bireylerinin ihtiyaçlarına karşılık verecek optimum ürün ve hizmetleri pazarlamaları için, küreselleşme süreci ve dinamik değerlendirme sistemlerini geçmiş deneyimler ve birikimlerle harmanlamaları gerekir. Bu süreçte pazarlama aynı zamanda işletmelerin müşteriler ile iletişimde önemli bir kanal olarak çift yönlü bilgi içeren bir sürece doğru değişim ve gelişim göstermelidir.

KAYNAKLAR

- Antras, P., De Gortari, A. & Itskhoki, O. (2017). Globalization, inequality and welfare. *Journal of International Economics*, 108, 387-412.
- Bonnin D. (2011). Changing work in the context of globalisation. *Loyola Journal of Social Sciences*, 25(2): 192-215.
- Craig, C.S. & Douglas, S.P. (2000) Configural advantage in global markets. *Journal of International Marketing*, 8(1), 6-25.
- Gabrielsson, M. & Kirpalani, V. H. M. (2004). Born globals: How to reach new business space rapidly. *International Business Review*, 13(5), 555-571.
- Ghemawat, P. (2007). Managing differences: the critical challenge of global strategy. *Harvard Business Review*, 85(3), 58-68.
- Graham, P. G. (1999). Small business participation in the global economy", *European Journal of Marketing*, 33(1), 88-102.
- Hoffman, DL, Moreau, Cp, Stremersch, S. & Wedel, M. (2022). The Rise of New Technologies in Marketing: A Framework and Outlook. *Journal of Marketing*, 86(1), 1-6.
- Hoffman, Donna L. & Thomas P. Novak (2018), "Consumer and Object Experience in the Internet of Things: An Assemblage Theory Approach," *Journal of Consumer Research*, 44 (6), 1178-204.

- Jolly, V. K., Alahuhta, M., & Jeannet, J. P. (1992). Challenging the incumbents: How high technology start-ups compete globally. *Journal of Strategic Change*, 1(2), 71-82.
- Jones, M. T. (2002). Globalization and organizational restructuring: a strategic perspective. *Thunderbird International Business Review*, 44(3), 325-351.
- Kato, H. & Okubo, T. (2018). Market size in globalization. *Journal of International Economics*, 111, 34-60.
- Katsikeas, C. (2006). Global marketing of industrial products: contemporary developments and future directions. *Industrial Marketing Management*, 35(5), 540-4.
- Knight, G., Madsen, T.K. & Servais, P. (2004). An inquiry into born global firms in Europe and the USA. *International Marketing Review*, 21(6), 645-65.
- Levitt, T. (1983) The globalization of markets. *Harvard Business Review*, 61, 92-102.
- Melewar, T. C. & Smith, N. (2003). The internet revolution: Some global marketing implications. *Marketing Intelligence and Planning*, 21(6), 363- 369.
- Moen, O. (2002). The born globals: A new generation of small European exporters. *International Marketing Review*, 19(2), 156-175.
- Moen, O. & Servais, P. (2002). Born global or gradual global? Examining the export behavior of small and medium-sized enterprises. *Journal of International Marketing*, 10(3), 49-72
- Naghi, R. I. & Para, I. (2013). The Effects of Globalization on Marketing. *GSTF Journal on Business Review*, 2(3), 168-173.
- Roth, K. (1992). International configuration and coordination archetypes for medium-sized firms in global industries. *Journal of International Business Studies*, 23 (3), 533-549.
- Stiglitz, J. E. (2018). Trump and Globalization. *Journal of Policy Modeling*, 40(3), 515-528.
- Quintens, L., Pauwels, P. & Matthyssens, P. (2006). Global purchasing strategy: conceptualization and measurement. *Industrial Marketing Management*, 35(1), 881-91.

BÖLÜM 14

KÖRFEZ SAVAŞI VE TÜRKİYE’NİN İZLEDİĞİ POLİTİKA

Serpil GÜDÜL¹

GİRİŞ

Tarih boyunca yerüstü ve yeraltı kaynakları ülkelerin gücü açısından büyük öneme sahip olmuştur. Bu nedenle ülkeler, kendi topraklarındaki kaynakların yanı sıra diğer ülke topraklarındaki kaynaklara sahip olmayı hedeflemiştir. Dünya tarihinde sanayi devrimi ve ardından meydana gelen önemli gelişmeler ekonomik ve politik değişimleri de beraberinde getirmiştir. Ülkeler ortaya çıkan ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeraltı kaynaklarına sahip olan Ortadoğu ve özellikle Körfez bölgesine göz dikmişlerdir. Zira başta petrol olmak üzere önemli enerji kaynaklarına sahip olan Körfez bölgesi hangi ülkenin kontrolü altındaysa o ülke, dünyadaki gücüne güç katma imkânına sahip olacaktır. Bunun da ötesinde, kendi gücünü artırırken bu kaynaklara ulaşamayan/ulaştırılmayan ülkelerin de önüne geçme fırsatına yakalayacaktır. Bölge bunun yanı sıra, Asya’ya erişim kolaylığı sağlaması nedeniyle jeostratejik öneme de sahiptir.

Körfez bölgesi, yıllardır güvenlik sorunları ile mücadele etmektedir. Körfez bölgesindeki güvenlik sorunlarının birinci kaynağı bölgedeki iç dinamikler, ikincisi kaynağı ise büyük güçlerin bölgedeki çıkar çatışmalarıdır (Kılınç, 2000, s.13). Ancak her iki nedenin de ortak noktası, bölgenin sahip olduğu konumu ve büyük enerji kaynaklarıdır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nin Orta Doğu politikası, bölgedeki petrolün kendi kontrolü altında kalması ve hâkimiyetinin bölgedeki hiçbir güç tarafından tehdit edilmemesi (Chomsky, 1995, s.24) ve diğer rakip devletlerin bu bölgedeki kaynaklara erişiminin engellenmesi üzerine kurulmuştur. Basra Körfezi bölgedeki en önemli yeri teşkil etmektedir. Basra Körfezi, bölge ülkeleri için güç çekişmelerinde hâkimiyet kurulması gereken en öncelikli yeri teşkil etmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacır Bayram Veli Üniversitesi, serpil.gudul@hbu.edu.tr

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle önemini yitirdiği düşünülen Türkiye'nin, Orta Doğu'da Sovyetlerden boşalan yerin doldurulması aşamasında, bölgedeki tehlikeye istinaden ABD ve batı ülkeleri gözünde yeniden önemini kazanmaya başladığı görülmüştür. Buna karşın Körfez Savaşı'ndan en zararlı çıkan ülke Türkiye olmuştur. PKK hareketi, Körfez Savaşı'ndan sonra gücünü arttırmış ve uluslararası arenada tanınır hale gelmiştir (Köni, 1996, s.135). Körfez Savaşı ekonomik olarak Türkiye'yi etkilemiştir ancak siyasal olarak zararı özellikle uzun vadede çok daha fazla olmuştur. Irak'ın kuzeyinde güvenlik boşluğu yaratılmış ve coğrafi koşullar nedeniyle tek taraflı korunmasında zorluklar bulunan Türkiye-Irak sınırından sık sık Türkiye'ye örgütten sızmalar olmuştur (Gönlübol & Bingün, 1996, s.661). Böylece yaratılan otorite boşluğu, örgütün güçlenmesini ve Türkiye'ye daha büyük bir PKK tehdidinin yönelmesini sağlamıştır.

KAYNAKLAR

- Arı, T. (2010). *Yükselen güç*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Armaoğlu, F. (1994). *20. yüzyıl siyasi tarihi: 1980-1990*, II, Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Bahçeli, T. (1994). Turkey, the Gulf crisis and the new world order, *The Gulf War and the New World Order*, Ed. Tareq Y. Ismael, Jacqueline S. Ismael. Florida: University Press of Florida.
- Best, A, Jussi M., Hanhimaki, J. A. Maiolo, K. Schulze, E.. (2012), *20. Yüzyılın Uluslararası Tarihi*, , Çev. Taciser Ulaş Belge, Siyasal Kitabevi, 2012 Eylül, Ankara, s. 524.
- BM Kuruluş Antlaşması. (1945). (14/01/2023 tarihinde <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> adresinden ulaşılmıştır).
- Bostanoğlu, B. (1999). *Türkiye-ABD ilişkilerinin politikası*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Çakmak, H. (2004). *Uluslararası krizler ve Türk Silahlı Kuvvetleri*, Ankara: Platin Yayınları.
- Çaşın, M. (1996a). Ortadoğu'da bitmeyen mücadelenin son hamlesi Körfez Savaşı'nın stratejik sonuçları, *Avrasya Dosyası*, 3, (1), 240-250.
- Çaşın, M. (1996b). Ortadoğu'da bitmeyen mücadelenin son hamlesi Körfez Savaşı'nın stratejik sonuçları II. *Avrasya Dosyası*, 3, (2), 223-238.
- Chomsky, N. (1995). *Demokrasi: gerçek ve hayal*, Çev. Cevdet Cerit. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Ersanel, N. (1996). İran-Hamas çizgisinde bir terör analizi, *Avrasya Dosyası*, 3 (2), 45-52.
- Falk, R. (1994). Democracy died at the Gulf, *The Gulf War and the New World Order*, Ed. Tareq Y. Ismael, Jacqueline S. Ismael. Florida: University Press of Florida.
- Giritli, İ. (1992). *Körfez bunalımının boyutları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Gönlübol, M. Bingün, H, (1996). 1990-1995 Dönemi Türk Dış Politikası. *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Ed. Mehmet Gönlübol. 9. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güller, M. A. (2016). *Suriye'nin Sevr'i Amerikan koridoru*, 3. Baskı İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Halliday, F. (2005). *The Middle East in international relations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kepsutlu, B. (2016). *Amerika'nın Orta Doğu politikası*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Kılınç, R. (2000). Soğuk savaş sonrasında Basra Körfezi'nde güvenlik: yapılanma, algılanmalar, politikalar. *Avrasya Dosyası*, 6, (1), 6-27.
- Kirişçi, K. (1994). Huzur mu huzursuzluk mu: çekiç güç ve Türk dış politikası, *Türk Dış Politikasının Analizi*, Der. Faruk Sönmezoğlu. İstanbul: Der Yayınları.
- Köni, H. (1996). Körfez Savaşı sonrası Türkiye ve Orta Doğu, *Avrasya Dosyası*, 3, (1), 127-140.

- Makiya, K. (1993). *Curelty and silence : war, tyranny, uprising and the Arab world*, London: Jonathan Cape Inc. Newsweek, (March 11, 1991).
- Oran, B. (1996). Kalkık horoz, çekiç güç ve Kürt devleti, *Avrasya Dosyası*, 3, (1), 155-172.
- Öztürk, O. M. (1997). *Türkiye ve Orta Doğu*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Sönmezoğlu, F. (1996). *Uluslararası ilişkiler sözlüğü*, (İkinci basım), İstanbul: Der yayınları.
- Toruntay, N. (1996). *Değişen stratejilerin odağında Türkiye*, İstanbul: AD Yayıncılık.
- UN Resolutions – 660. (1990). (14/01/2023 tarihinde <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/10/PDF/NR057510.pdf?OpenElement> adresinden ulaşılmıştır).
- UN Resolutions – 661. (1990). (14/01/2023 tarihinde <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/PDF/NR057511.pdf?OpenElement> adresinden ulaşılmıştır).
- UN Resolutions – 662. (1990) (14/01/2023 tarihinde <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/12/PDF/NR057512.pdf?OpenElement> adresinden ulaşılmıştır).
- Uslu, N. (1999). Körfez Savaşı ve Amerika'nın politikaları. *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54, (3), 165-199.
- Uzun, S. (1991). Körfez krizi, Orta Doğu ve Türkiye, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*. 330.
- Yetiv, S. A. (1997). *The Persian Gulf crisis*, London: Greenwood Press.

BÖLÜM 15

SOSYAL HAREKETLER VE SOSYAL HİZMET BENZERLİKLER VE FARKLILIKLARA YÖNELİK KISA BİR GİRİŞ

Selman YARCI¹

GİRİŞ

Sosyal hareketler ve sosyal hizmet modern toplumların ürünüdürler. Her ikisi de ancak modern dünyanın düşünsel ve yapısal özelliklerinden hareketle var olabilecek olan olgulardır. Daha açık bir ifadeyle birey ve toplumun içerisinde bulundukları koşulların değiştirilebilir olduklarını fark etmeleri ve bunun için gerekli koşulları harekete geçirme yetisine sahip olmaları ancak ve ancak modern toplumların kabiliyetleri arasında sayılabilir.

Bu bağlamda sosyal hareketler ve sosyal hizmetlerin ilişkisi oldukça temel bir ilişkidir. Toplumda var olan ve varlığı en basit haliyle rahatsız edici olan ve istenmeyen fenomenlerin değiştirilebilir olduğu/olması gerektiği anlayışına ulaşmak öncelikle söz konusu bu sorunların birer *sosyal sorun* olarak kavramsallaştırılabilmelerini beraberinde getirmiştir. Böylece sosyal değişimin bir bilim nesnesi olarak tasarlanabilmesi mümkün hale gelmiştir.

Öncelikle sosyoloji bilimi toplumsal yapılar, davranışlar ve bunlara ait değişim dinamiklerini konu edinmiştir. Sosyolojinin bu manada modern toplumlar açısından bir kriz bilimi olduğu iddia edilebilir. Endüstri devrimi, siyasal ve sosyal hareketlenmeler gibi olgular aslında yeni anlam ve siyasal çözüm gerektiren toplumların modernleşme süreçlerine işaret eder. Temelde aydınlanmayla birlikte ortaya çıkan eşitlik, özgürlük, kardeşlik ve insanlık onuru gibi değerlerden hareketle başta yoksulluk, hastalık, çocuk işçiliği, suç, şiddet gibi sosyal meseleler sosyolojinin temel konuları haline gelmiştir. Tamda bu noktadan sonra artık sosyal sorunlar ve bu minvalde çekilen acılar eskisi gibi kaçınılmaz, Tanrı vergisi ya da değiştirilemez olarak görülemez; tam aksine söz konusu bu meseleler artık devlet politikasının ve sosyolojinin meseleleridirler. Bu manada sosyal meseleler nihayetinde toplumsal birlikteliği konu edinirken bunu bir tarafta eşitlik, özgürlük

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, selmanyarci@gmail.com

Bu bağlamda sosyal hareketlerin kalitesini belirleyen unsurlar arasında, algılanan ve deneyimlenen sınırlama ve dayatmalara karşı çıkmak, toplumun bir bütün olarak geniş kapsamlı bir değişim ve dönüşümünü hedef almak, insanların özlem ve ihtiyaçlarına yönelik iyi ve başarılı bir karşılık olacak şekilde daha iyi bir yaşamı konu edinen bir umut formülasyonuna sahip olmak sayılabilir. Bu bağlamda sosyal alanın yeniden kazanılması noktasındaki pratiklerin desteklenmesi oldukça önemlidir. (Maurer, 2012, s. 303). Tamda bu noktada bir disiplin ve bir meslek olarak sosyal hizmetlerin payına düşenin eleştirel yeteneklerini derinleştirmek ve deneysel uygulamalarla süreci desteklemek olduğu iddia edilebilir. Böylesi bir teorik arka plana ve pratiğe yaslanan sosyal hizmet aynı zamanda özerkliğini de korumanın ve geliştirmenin yollarını da sağlamış olacaktır.

Bu çerçevede nihai hedefi toplumu savunmak olan sosyal hizmet, taleplerin ortaya çıktığı her yerde, amasız ve de fakatsız olarak sözkonusu taleplerin yanında yer almalıdır. Kimden taraf olunması gerektiğine yönelik soru ve bu soruya verilebilecek muhtemel cevaplar hayati önemdedir. Görünen o ki bu noktada sosyal hizmet adına verilebilecek iki farklı cevap bulunmaktadır. Hangi cevabın verileceği ise bir tercihten çok nitelik meselesidir. Kendisini özerk bir alan içerisinde kurmayı başarabilen bir disiplin ve meslek olarak sosyal hizmet, kamusal sorumluluklarını asaleten yerine getirir ve bunu refleksif olarak kendisini her daim eleştirerek yapar. Aksi halde geriye kalan yol sadece bir aygıt olarak varlığını devam ettirmektir. Bu durum ise sosyal hizmeti nihai hedef açısında sosyal hareketlerden uzaklaştırır.

KAYNAKLAR

- Alpman, P. S. (2014). Toplumsal hareketler tartışması için kısa bir giriş. *Yurt ve Dünya Dergisi*. 3, 19-25. <https://goo.gl/Kexkcy> [11.08.2016, 21:25].
- Alpman, P. S. (2018). Maduniyet üreten mekanizmalar karşısında eleştirel sosyal hizmetin imkânları. S. Batal (Ed.), *Sosyal bilimlerde alternatif yorumlar* içinde (ss.9-28), Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bunk, B. (2018). Zur differenz von sozialer arbeit und sozialer bewegung. D. Franke-Meyer, C. Kuhlmann (Ed.), *Soziale Bewegungen und Soziale Arbeit. Von der Kindergartenbewegung zur homosexuellenbewegung* içinde (ss. 265-282). Wiesbaden: Springer Fachmedien. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-18591-6>
- Geisen, T. (2013). Wozu braucht die Demokratie die Soziale Arbeit? - ambivalenzen des Sozialen in modernen gesellschaften. T. Geisen, F. Kessl, T. Olk ve S. Schnurr (Ed.), *Soziale arbeit und demokratie* içinde (ss. 77-100) Wiesbaden: Springer Fachmedien. DOI 10.1007/978-3-531-94184-4
- Groenemeyer, A. (2013). Soziale probleme. S. Mau, N. M. Schöneck (Ed.), *Handwörterbuch zur Gesellschaft Deutschlands* içinde (ss.758-772) Wiesbaden: Springer Fachmedien. DOI 10.1007/978-3-531-18929-1_2
- Lahusen, C. (2013). Soziale Bewegungen. S. Mau, N. M. Schöneck (Ed.), *Handwörterbuch zur Gesellschaft Deutschlands* içinde (ss.717-729) Wiesbaden: Springer Fachmedien. DOI 10.1007/978-3-531-18929-1_2

- Maurer, S. (2012). Doppelspur der Kritik⁴ – Feministisch inspirierte Perspektiven und Reflexionen zum Projekt einer ‚Kritischen Sozialen Arbeit‘. R. Anhorn, F. Bettinger, C. Horlacher, K. Rathgeb (Ed.), *Kritik der sozialen arbeit – kritische soziale arbeit* içinde (ss.299-324) Wiesbaden: S Verlag für Sozialwissenschaften. DOI 10.1007/978-3-531-94024-3
- Staub-Bernasconi, S. (1995). *Das fachliche selbstverständnis sozialer arbeit - wege aus der bescheidenheit soziale arbeit als human rights profession*. 28.02.2023 tarihinde, <https://t.ly/IIq7I> adresinden erişildi.
- Szynka, P. (2018). Luther und die Bettler. D. Franke-Meyer, C. Kuhlmann (Ed.), *Soziale Bewegungen und soziale arbeit. von der kindergartenbewegung zur homosexuellenbewegung* içinde (ss.13-26) Wiesbaden: Springer Fachmedien. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-18591-6>
- Wagner, L. (2009). Soziale arbeit und soziale bewegungen – einleitung. L. Wagner (Ed.), *Soziale arbeit und soziale bewegungen* içinde (9-20. ss.) Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Wendt, W. R. (2020). *Kurze geschichte der sozialen arbeit*. wiesbaden: Springer Fachmedien. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-30353-2>
- Yarçı, S. (2022). *Luhmann sosyolojisi ve sosyal hareketler gezi parkı örneği*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ziegler, H. (2006). Prävention und soziale Kontrolle. A. Scherr (Ed.), *Soziologische Basics. Eine Einführung für Pädagogen und Pädagoginnen* içinde (ss.146-153) Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

BÖLÜM 16

EKONOMİK KALKINMADA BEŞERİ SERMAYENİN YERİ VE ÖNEMİ

İhsan DENLİ¹

GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde teknolojiye yaşanan gelişmeler ile birlikte ekonomik kalkınmada insan faktörünün daha çok öne çıktığı görülmektedir. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi o ülkedeki insanların sahip oldukları öz nitelikleri ile ekonomik kalkınmaya yapabilecekleri katkı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda ekonomik kalkınmayı etkileyen faktörlerin başında beşeri sermaye olgusu gelmektedir.

Sermaye türlerinden biri olan sosyal sermaye, bilge olmak anlamına gelirken beşeri sermaye kavramı ise bilgi sahibi olmak anlamına gelmektedir. Bu çalışma, ekonomik kalkınmanın temelini oluşturan beşeri sermayenin rolü ve önemine dikkat çekmektedir. Araştırma, literatürdeki çalışmalara bağlı olarak analiz edilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmanın başında kalkınma, ekonomik kalkınma ile beşeri sermayenin kavramsal çerçevesi ve gelişimi açıklanmaktadır. Daha sonra beşeri sermaye kavramının teorik yönü üzerinde durulmaktadır. Son olarak ise ekonomik kalkınmada beşeri sermayenin rolü ve önemi literatürde yer alan teorik, ampirik çalışmalar ve araştırma raporlarının analizi çerçevesinde değerlendirilmektedir.

EKONOMİK KALKINMA VE BEŞERİ SERMAYE KAVRAMLARI

Kalkınma kavramı, dinamik bir yapısı ile her dönem farklı bir anlam kazanmıştır. Bunun için literatürde henüz genel kabul görmüş bir tanımı mevcut değildir. Kavram, çoğu zaman sanayileşme, gelişme, modernleşme, ilerleme ve yapısal reform gibi kavramların yerine kullanılmıştır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de kavramın içeriği ve anlamı farklılık göstermektedir.

Kalkınma, en genel anlamda insanlara eşit imkânların sunulması, doğal kaynakların korunması, sürdürülebilir bir çevre anlayışına ve evrensel yaşam koşullarına ulaşabilmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda kalkınma, bir toplumun

¹ Öğr. Gör., Şırnak Üniversitesi, ihsandenli@sirnak.edu.tr

nin beşeri sermaye olduğunu ileri süren içsel büyüme modelleri ortaya çıkmıştır. Bu modellere göre, beşeri sermayenin yarattığı etkiler sonucunda üretimde azalan getiriler yerine artan getiriler önem kazanmıştır. Bu başta eğitim ve sağlık olmak üzere beşeri sermayeye yatırım yapan ülkelerin daha hızlı kalkınacağı sonucunu doğurmaktadır. Bu anlamda beşeri sermaye ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerinde son derece önem arz etmektedir.

Bir ülkenin zenginliğinin kaynağı veya kalkınmışlığının göstergesi sadece doğal kaynakları ile değil beşeri sermaye kaynağı ile büyük bir öneme sahiptir. Bu duruma Afrika ve Orta Doğu ülkeleri örnek verilebilir. Bu ülkeler doğal kaynak açısından zengin iken beşeri sermaye birikimleri yeterli düzeyde olmadığından ekonomik kalkınma düzeyleri düşük olduğu görülmektedir. Ancak Japonya, Güney Kore, Singapur gibi ülkeler ise doğal kaynak açısından zengin olmamalarına rağmen beşeri sermaye faktörleri güçlü olduğundan ekonomik kalkınma düzeyleri hız kazanarak günümüzde gelişmiş ülkelere yakınsadıkları görülmektedir.

Ekonomik kalkınmanın sağlanmasında beşeri sermayenin rolü ve önemine ilişkin yapılan ulusal ve uluslararası literatür taraması, ampirik çalışmalar ve araştırma raporları analiz edildiğinde beşeri sermaye faktörünün ekonomik kalkınmaya pozitif bir etki yaptığını göstermektedir. Dolayısıyla başta eğitim ve sağlık olmak üzere beşeri sermayeye yönelik yatırımlar kısa dönemde birer tüketim harcaması iken, uzun dönemde ise önemli bir yatırım özelliği taşıdığından ekonomik kalkınmayı sağladığı söylenebilir. Beşeri sermayeyi geliştirecek politika ve uygulamaların önem kazanması ülkelerin ekonomik kalkınma yarışında başarılı olmalarını sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Acaroğlu, H. (2005). *Üretim içinde beşeri sermayenin payı: türkiye illeri itibarı ile beşeri sermayenin kalkınmaya etkisinin ölçülmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aksu, L. (2016). Türkiye’de beşeri sermayenin önemi: iktisadi büyüme ile ilişkisi, sosyal ve stratejik analizi, *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 68-129.
- Aktuğ, S.S. (2010). Kavramsal açıdan ekonomik büyüme ekonomik kalkınma ve bölüşüm ilişkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Altay, A., & Pazarlıoğlu, M.V. (2007). Uluslararası rekabet gücünde beşeri sermaye: ekonometrik yaklaşım, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi*, 12(9), 96-108.
- Balsak, M. (2004). *Türkiye’de sağlık sektörünün kalkınma sürecinde yeri ve önemi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bartolo, A. (1999). Human capital estimation through structural equation models with some categorical observed variables, *International Workshop on Correlated Data: Estimating Function Approach*, İtalya.
- Benhabib, L., & Spiegel, M. (1994). The role of human capital in economic development evidence from aggregate cross-country data, *Journal of Monetary Economics*, 34, 143-173.

- David, P.A. (2001). Knowledge, capabilities and human capital formation in economic growth, new zealand: A resarch report for the new zealand treasury.
- Deviren Vatansever, N., & Yıldız, O. (2014). Bölgesel kalkınma teorileri ve yeni bölgeselcilik yaklaşımının Türkiye'deki bölgesel kalkınma politikalarına etkileri, *Akademik Bakış Dergisi*, Temmuz-Ağustos, 44, 1-36.
- Dura, C., Atik, H., & Toker, O. (2004). Beşeri sermaye açısından Türkiye'nin Avrupa Birliği karşısındaki kalkınma seviyesi, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, ss.25-26.
- Duran, M.S. (1997). Kalkınma stratejileri ve teşvik politikalarının belirlenmesi, *Hazine Dergisi*, 5, 27-45.
- Dülgeroğlu, E. (2003). *Kalkınma ekonomisi*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı.
- Erkan, H. (1998). *Bilgi toplumu ve ekonomik gelişme*, 4.Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları
- Eser, K., & Ekiz Gökmen, Ç. (2009). Beşeri sermayenin ekonomik gelişme üzerindeki etkileri: Dünya deneyimi ve Türkiye üzerine gözlemler, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(2), 41-56.
- Georgi, B. (2002). The role of human and social capital in growth: extanding our understanding, *Cambridge Journal of Economics*, 26(4), ss.461-479.
- Gökçen, B. (2006). *Beşeri sermayenin iktisadi gelişmedeki rolü ve önemi: Adana iline ilişkin bir uygulama*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gümüş, S. (2004). *Beşeri sermaye ve ekonomik kalkınma: Türkiye üzerine ekonometrik bir analiz (1960-2002)*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gürses, D. (2009). İnsani gelişme ve Türkiye, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 339-350.
- Han, E., & Kaya Eyten, A. (2004). *İktisadi kalkınma ve büyüme*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Harbinson, F.H., & Myers, C.A. (1964). *Education, manpower and economic growth strategies of human resource development*, New York: McGraw Hill Book Company.
- Karagül, M. (2002). *Beşeri sermayenin iktisadi gelişmedeki rolü ve Türkiye boyutu*, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları
- Karagül, M. (2003). Beşeri sermayenin ekonomik büyümeyle ilişkisi ve etkin kullanımı, *Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi*, 5, 79-90.
- Karataş, M., & Çankaya, E. (2010). İktisadi kalkınma sürecinde beşeri sermayeye ilişkin bir inceleme, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 29-55.
- Kaynak, M. (2007). *Kalkınma iktisadi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keeley, B. (2007). *Human Capital: How what you know shapes your life*, OECD Insights
- Kibritçioglu, A. (1998). İktisadi büyümenin belirleyicileri ve yeni büyüme modellerinde beşeri sermayenin yeri, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 53(14), ss.207-230.
- Know, D.B. (2009). Human capital and its measurement: Charting progress, building visions and improving life, Conferans Paper, OECD, Busan Korea, OECD Dünya Forum.
- Kurtkan, A. (1977). *Sosyolojik açıdan eğitim yolu ile kalkınmanın esasları*, Yayın No: 388, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları
- United Nations Development Programme (UNDP). (2019). Human development report 2019, New York.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2022). Human development report 2021/2022, New York.
- United Nations. (2016). Guide on measuring human capital, United Nations Economic Commissions for Europe.
- Schultz, T.W. (1961). Investment in human capital, *The American Economic Review*, 51 (1), 1-17.
- Smith, A. (1977). *The wealth of nations-an inquiry into the nature and cause of the wealth of nations*, (ed. By Edwin Cannan), University of Chicago Press
- Streeten, P. (1981). *First things first: meeting basic human needs in developing countries*, Oxford: Oxford University Press
- Taban, S., & Kar, M. (2016). *Kalkınma ekonomisi*, 3. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Tüylüoğlu, Ş., & Çeştepe, H. (2004). *Kalkınma teorilerinin temelleri ve gelişimi, kalkınma ekonomisi seçme konular* (Der: Sami Taban ve Muhsin Kar), Bursa: Ekin Kitabevi.
- World Health Organization. (1948). Official Records, No: 2, Geveva.
- Yumuşak, İ.G., & Bilen, M. (2000). Gelir dağılımı- beşeri sermaye ilişkisi ve türkiye üzerine bir değerlendirme, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 77-96.

BÖLÜM 17

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMININ ÇALIŞAN VERİMLİLİĞİNE EKİSİ

Sibel AYDEMİR¹

GİRİŞ

Hem örtük hem de açık bilgi yaratma, işletme yönetiminde kilit bir unsur haline gelmiştir. Her iki bilgi türü de yönetimin çevresel değişikliklere uyumunu ve bunları öngörmesini sağlayarak yeni ürün ve/veya hizmetlerin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda bilişim teknolojileri (BT) işletmelerin bilgi edinmesinde, işlemede, depolamasında ve değiş tokuş etmesinde önemli rol oynamaktadır. Yönetimsel olarak yapılandırılmış iş ortamlarında, iş akışında BT'nin faydaları açıktır. İş akışı içerisinde çalışanların, görev ve araçları belirlendikten sonra, BT yoluyla otomasyonun kurulması işletmelere rekabet avantajı getirecektir. Bu noktada BT'nin etkin uygulaması için paylaşım ve iş birliğinin kilit rol oynadığı süreçler, kurallar ve alışkanlıklar göz önünde bulundurulmalıdır (Ruiz-Mercader & ark., 2006). BT uygulamaları ile birlikte işletme kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılması neticesinde yönetiminin işletme performansını ölçmesi ve değerlendirmesi gerekmektedir. İşletme performansını ölçme yöntemlerinden biri de çalışan verimliliğini değerlendirmektir (Shaukat & Zafarullah, 2009).

Çalışan verimliliği bağlamında bilgi teknolojisinin faydaları, işletme içerisindeki iklime ve çalışanların BT süreçlerine yönelimine bağlı olarak değişmektedir (Mitić & ark., 2017). Bu doğrultuda BT kullanımının çalışanların verimliliğini etkilediği var sayılmaktadır. Öncelikle BT ve çalışan verimliliği konuları alan yazın taraması yapılarak ele alınacak daha sonra çalışanların bilişim teknolojilerini iş yerinde ne kadar etkili kullandığı ve kullanımın çalışanların iş verimliliklerine yönelik etkileri analiz edilecektir. Ayrıca demografik veriler ile değişkenler arasındaki ilişki de araştırılacaktır.

¹ Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, sibel.baydemir@beun.edu.tr

verimliliği bağlamında BT'nin faydalarının işletme içerisindeki iklime ve çalışanların BT süreçlerine yönelimine bağlı olarak değiştiğini belirtmektedir. İşletme iklimi ve çalışan verimliliği ilişkisi gibi iyi bir ödüllendirme sisteminin ve süreklilik arz eden motivasyon uygulamalarının da çalışanları işletmenin belirlediği başarı hedeflerine ulaşmak için en iyisini yapmaya teşvik ettiği ifade edilmektedir (Muhammed, 2013).

BT kullanımının çalışanların verimliliği üzerinde önemli etkileri olduğu gerçeğinden hareketle BT'nin etkin uygulaması için paylaşım ve iş birliğinin kilit rol oynadığı süreçler, kurallar ve alışkanlıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Teknolojiler ancak insan kaynakları tarafından etkin bir şekilde kullanıldığında verimliliğin veya performansın artmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda eğitim yoluyla çalışanların, yeni bilgiler edinmesi ve teknoloji kullanımı konusundaki yetkinliklerini geliştirmesi sağlanabilmektedir. Bu eğitimler, çalışanlar için bir motivasyon sağladığı gibi, iş yerinde zorlu görevlerin yapılmasına da yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Albadvi, A., Keramati, A. & Razmi, J. (2007). Assessing the impact of information technology on firm performance considering the role of intervening variables: organizational infrastructures and business processes reengineering. *International Journal of Production Research*, 45 (12), 2697-2734.
- Armstrong, M. (2006). *A handbook of human resource management practice*. London: Kogan Page.
- Asal, Ö. & Bayındır, Y. (2019). Bilişim teknolojileri uygulamalarının kurum çalışanları üzerindeki etkileri: İzmit Belediyesi örneği, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23 (2), 401-412.
- Bhatti, K. K. & Qureshi, T. M. (2007). Impact of employee participation on job satisfaction, employee commitment and employee productivity. *International Review of Business*, 3 (2), 54- 68.
- Bostancıoğlu, A. İ. (2014). *İş yaşam dengesi ve iş yaşam dengesinin çalışan verimliliği üzerine etkileri: İstanbul ili Kağıthane ilçesi lise ve dengi okul öğretmenleri üzerinde bir alan araştırması*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bülbül, H. (2003). *Competitive advantage through product and process innovation: Information technologies implementation*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Selcuk University, Konya.
- Daft, R.L. & Weick, K. E. (1984). Toward a model of organizations an interpretation system. *Academy of Management Review*, 9 (2), 284-295.
- Dulkadir, B. & Akkoyun, B. (2013). The effects of information technologies to the businesses's performance and a study for textile sector in Gaziantep. *Gumushane University Social Science Electronic Journal*, 7.
- Gallie, D., Zhou, Y., Felstead, A. & Green, F. (2009). Teamwork, productive potential and employee welfare. *SKOPE Research Paper*, 84, 1-28.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Heslina, H. & Syahrani, A. (2021). The influence of information technology, human resources competency and employee engagement on performance of employees. *Golden Ratio of Human Resource Management*, 1 (1), 01-12.

- Huselid, M.A. (1995). The impact of human resource management practices on turnover, productivity, and corporate financial performance. *Academy of Management Journal*, 38, 635-672.
- Imran, M. (2014). Impact of technological advancement on employee performance in banking sector. *International Journal of Human Resource Studies* ISSN 2162-3058, 4 (1).
- Janssen, O. & NW. Van Yperen, N. (2004). Employees' goal orientations, the quality of leader-member exchange and the outcomes of job performance and Job Satisfaction. *Academy of Management Journal*, 47 (3), 368-384.
- Jones, A., Richard, B., Paul, D., Sloane, K. & Peter, F. (2007). Effectiveness of team building in organization. *Journal of Management*, 5 (3), 35-37.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1 (1), 49-71
- Karaduman, İ. (2009). *Usage of info-communication technologies in strategic supply chain management: An application in retail sector*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Dokuz Eylül University Institute of Social Sciences Business Administration Dept., İzmir.
- Kien, B. T. (2012). *Factors affecting the fluctuation of Labor productivity in the construction projects*. (Master Thesis, University of Economics), Ho Chi Minh City, Vietnam.
- Manz, C. C. & Neck, C. P. (2004). *Mastering self-leadership: Empowering yourself for personal excellence*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice-Hall.
- Mathis, R.L. & Jackson, J.H. (2000). *Human Resource Management*. Ohio: South Western Collage Publishing.
- Mitić, S., Nikolić, M., Jankov, J., Vukonjanski, J. & Terek, E. (2017). The impact of information technologies on communication satisfaction and organizational learning in companies in Serbia. *Computers in Human Behavior*, 76, 87-101.
- Mohamed, A. I. & Abukar, A. A. S. (2013). The impact of organizational culture on employees performance of Mogadishu universities. *Academic Research International*. 4 (6), 382-391.
- Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi - 1. MINITAB 16 IBM SPSS 21*. Eskişehir: Nisan Kitapevi.
- Ruiz-Mercader, J., Meroño-Cerdan, A. L. & Sabater-Sánchez, R. (2006). Information technology and learning: Their relationship and impact on organisational performance in small businesses. *International Journal of Information Management*, 26 (1), 16-29.
- Shahzad, F., Luqman, R. A., Khan, A. R. & Shabbir, L. (2012). Impact of organizational culture on organizational performance: An overview. *Interdisciplinary Journal Of Contemporary Research in Business*, 3 (9), 975-985.
- Shaukat, M. & Zafarullah, M. (2009). Impact of information technology on organizational performance: An analysis of qualitative performance indicators of Pakistan's banking and manufacturing companies. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 16, ISSN 1450-2887.
- Şahin, H. & Topal, B. (2016). The effect of the use of information technologies in businesses on cost and financial performance. *International Journal of Engineering Innovation & Research*, 5 (6), ISSN: 2277-5668.
- Tayal, R., Kumar Upadhy, R., Yadav, M., Rangnekar, S. & Singh, R. (2018). The impact of transformational leadership on employees' acceptance to change: Mediating effects of innovative behaviour and moderating effect of the use of information technology. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 48 (4), 559-578.
- Titang, F. (2013). *The Impact of Internal Communication on Employee Performance in an Organization*. (27.02.2023 tarihinde SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2865675> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2865675> adresinden ulaşılmıştır).
- Webster, F. (1996). The information society: conceptions and critique. *Encyclopedia of Library and Information Science*, 58 (21), 74-112.
- Wilson, M. N., Iravo, M. A., Ondabu, I. T. & Ombui, K. (2015). Effect of information technology on performance of logistic firm in Nairobi country. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 5 (4), ISSN 2250-3153.

BÖLÜM 18

GEÇ OSMANLI İSLAMCILIK DÜŞÜNÇESİNDE “KADIN HÜRRİYETİ” MESELESİ

Faika ÇELİK¹

Sinem ÇAVUŞ²

GİRİŞ

18. yüzyılın sonundan itibaren Batı’da kadınlar daha sonraları literatürde birinci dalga kadın hareketi ya da birinci dalga feminist hareket olarak adlandırılacak olan düşünce ve pratiklerin temellerini atmaya başlamışlardır. Batı’da 18. yüzyılın sonlarında başlayan ve yirminci yüzyıl başlarına kadar devam eden ve daha sonraları “Birinci Dalga Kadın Hareketi” olarak adlandırılacak dönemde mücadele veren kadınların hak talepleri incelendiğinde yasalar önünde eşitlik, mülkiyet, eğitim ve oy kullanma hakkı gibi konular başat talepler olmuştur. Batı’da gelişen feminist düşünce ve kadınların hak talepleri 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Osmanlı’da farklı düşünce spektrumlarında yer alan öncelikle erkek entelektüelleri tarafından dönemin gazete ve dergilerinde tartışmaya açılmıştır (Avcı, 2007). Türkiye’de tarihsel perspektiften kaleme alınmış kadın çalışmaları literatürün de gösterdiği üzere Türkiye’de “kadın sorunu” modernizasyon söylemlerinde merkezi bir yere sahiptir ve on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren milli kimlik oluşturma projesinde önemli bir tartışma konusu olmuştur. Deniz Kandiyoti’nin belirttiği gibi, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren “kadın sorunu” “kültürel ve ulusal bütünlük, düzen ve düzensizlik kavramları ve son olarak yabancıya göre yerli kavramlarını tartışmak için bir kelime hazinesi olarak hizmet et[miştir]”(Kandiyoti, 1986, s. 140).

Tanzimat modernleşmesi ile başlayan kadın sorunu tartışması II. Meşrutiyet döneminde büyük bir kırılma yaşamış zira farklı sınıf ve kimlikten kadınlar kendi hakları için mücadeleye başlamışlardır. 19. yüzyılın sonlarına doğru filizlenen Osmanlı Kadın Hareketi 1908 tarihinde ilan edilen II. Meşrutiyet ile birlikte oluşan

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, faika.celik@gmail.com

² Bilim Uzmanı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, sinem.susmaz@windowslive.com

ramasına sebebiyet vermiştir. Özellikle de Cumhuriyet Halk Partisi sıralarında siyaset yapması ve 16 Ocak 1949 ile 22 Mayıs 1950 tarihleri arasında Başbakan olarak görev yapması, farklı kesimlerin tepkisini almasına neden olmuştur. Zira Günaltay'ın Başbakan olarak uyguladığı politikalar ve yaptığı açıklamalar laikliği savunan aydın kesimleri tarafından Cumhuriyet Halk Partisi'nin orta yolcu olarak tanımlanabilecek politikalara yönelerek tavizler verdiği şeklinde eleştirilirken; söz konusu dönemdeki uygulamalar geleneksel muhafazakâr aydınlar tarafından ise Günaltay'ın değiştiği ve eski dindar kimliğini unuttuğu şeklinde eleştiriler almıştır.

Tüm bu eleştirilere rağmen Günaltay'ın Hz. Muhammed'i büyük bir inkılapçı olarak gördüğünü ve İslamiyet'in zuhur ettiği dönemdeki Arap toplumu için büyük ilerlemeler oluşturduğuna inandığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte Günaltay'ın İslam yorumu, geleneksel muhafazakâr düşünceye göre oldukça seküler bir niteliğe haizdir. Bu seküler niteliği İslamiyet'in özü olarak değerlendiren Günaltay, kadının toplumsal statüsü hususunda da geleneksel muhafazakârlardan ayrılmıştı. Zira Günaltay, eğitim hakkından seçme ve seçilme hakkına, kadının toplumsal yaşama dahil olmasından diğer taleplerine kadar geniş bir yelpazede görüş bildirmiş ve bu görüşlerinin hemen hemen hepsinde her alanda kadın-erkek eşitliğini savunmuştur.

KAYNAKLAR

- Avcı, Y. (2007). Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Döneminde "otoriter modernleşme" ve kadının özgülleşmesi meselesi. *Ankara Üniversitesi, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Der-gisi*, 21 (21), 1-18.
- Bayram, İ. (2014). Son devir Osmanlı Şeyhülislâmlarından Mustafa Sabri Efendi'nin dinî düşüncesi. (*Yayınlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bein, A. (2009). 'Ulama' and political activism in the late Ottoman Empire: The political career of Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi (1869-1954). *Guardians of faith in modern times: 'Ulama' in the Middle East* içinde (ss. 65-90). Brill.
- Berkes, N. (1975). *Türk düşüncesinde Batı sorunu*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- _____ (2002). *Türkiye'de çağdaşlaşma*. Ahmet Kuyaş (Haz.), İstanbul:Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.
- Birinci, Z. (2014). Kadın konusunda İslâm'a yöneltilen eleştirilerin tahlili. (*Yayınlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: MÜSBE.
- Celal Nuri (2017). *Kadınlarımız*, Halit Erdem Oksağan & Abdullah Musab Şahin (Haz.), İstanbul: Kaknüs Yay.
- Çakır, S. (1994). *Osmanlı kadın hareketi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Demirdirek, A. (2017). *Osmanlı kadınlarının hayat hakkı arayışının hikâyesi*. İstanbul: Ayizi Yayın-ları.
- Günaltay, M. Ş. (1951). *İslamdan önce Araplar arasında kadının durumu, aile ve türlü nikâh şekilleri*, Marife, 3 (1), 189-199.
- _____ (1998). *Zulmetten nura bunalım çağından İslam'ın aydınlığına*. Ahmet Lütfi Ka-zancı-Osman Kazancı (Der.), İstanbul: Marifet Yayınları.

- Kandiyoti, D. (1986). Women as metaphor: The Turkish Novel from the Tanzimat to the Republic. *Urban Crises and Social Movements in the Middle East: Proceedings of the C NRS: ESRC Symposium* (pp. 140-152).
- _____ (1991). End of empire: Islam, nationalism and women in Turkey. Kandiyoti, D. (eds) *Women, Islam and the State* içinde. (22-47). London:Palgrave Macmillan.
- Kara, İ. (2017a). *Türkiye’de İslamcılık düşüncesi 1 Metinler Kişiler*, İstanbul: Dergâh
- _____ (2017b). *Türkiye’de İslamcılık düşüncesi 2 Metinler Kişiler*, İstanbul: Dergâh
- Karabela, M. K. (2003). *One of the last Ottoman Şeyhulislams, Mustafa Sabri Efendi, (1869-1954): His Life, Works and Intellectual Contrubutions*. Montreal:McGill University.
- Kurnaz, Ş. (1991). *Cumhuriyet öncesinde Türk kadını (1839-1923)*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- _____ (1996). *İkinci Meşrutiyet döneminde Türk kadını*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Kurt, G. (2014). Kasım Emin ve kadınların özgürlüğü bağlamında eğitimle ilgili görüşleri. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mardin, Ş. (1991). *Türkiye’de din ve siyaset*. M. Türköne ve T. Önder (Yay. Haz.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mert, N. (1996). Cumhuriyet’in ilk döneminde yurtdışında iki muhalefet yayını: Yarın ve Müsavat. *Toplum ve Bilim*, 69, 128-149.
- Mustafa Sabri (1994a). *Kadınla ilgili görüşüm ve bu görüşün Batı taklitçisi sözlerle karşılaştırılması*. (Mustafa Yılmaz, Çev.). İstanbul: Esra Yayınları.
- Mustafa Sabri (1994b). *Dini mücedditler*. İstanbul: Sebil Yayınevi, 1994
- _____ (1992). *Hilafet ve Kemalizm*. İstanbul: Araştırma Yayınları.
- Mustafa Sabri. (1995) *İslâm’da münakaşaya hedef olan meseleler*. (Osman Nuri Gürsoy, Sad.). İstanbul: Sebil Yayınevi, 3. Basım, 1995.
- Nişancı, Ş. (2014). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e önemli siyasal akımla ya da Türkiye’de siyasetin üç/ç yüzü. Çaylak, A., Dikkaya, M. vd. (Der.), *Türkiye’nin Politik Tarihi: Osmanlı’dan İkibinli Yıllara* içinde (59-91), Ankara: Savaş Yayınları.
- Özcan, A. (2001). *İslamcılık*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (23), 62-65.
- Özüçetin, Yaşar. (Haziran 2015). M. Şemsettin Günaltay’ın hayatı, ilmi, idarî ve siyasî faaliyetleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 38 (8), 413-449.
- Sarımermer, R. (2019). Sırat-ı Müstakim Dergisinde İslamcı münevverlerin kadın algısı (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*), İstanbul:Marmara Üniversitesi.
- Şahin, K. (1996). *Günaltay, Mehmet Şemseddin*. DİA. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Şeyhun, A. (2002). *Said Halim Pasha, “An Ottoman Statesman and An Islamist Thinker, (1865-1921)*, McGill University.
- _____ (2010). *Said Halim Paşa: Osmanlı Devlet Adamı ve İslamcı Düşünür*, (Derya Göçer, çev.). İstanbul : Everest Yayınları.
- _____ (2014). *Islamist Thinkers in the Late Ottoman Empire Early Turkish Republic*, Brill.
- Şimşek, A. (2020). II. Meşrutiyet Dönemi fikir hareketleri ekseninde kadın tartışmaları. *Anasay*, (12), 19-38.
- Toprak, Z. (2016). Aydınlik Dergisi [1921-1925], Marksizm ve Feminizm. *Müteferrika*, (50), 3-50.
- Toska, Z. (Bahar 1994). Haremden kadın partisine giden yolda kadın dergileri gündemleri ve öncü kadınlar. *Defter*, 116-142.
- Tunaya, T. Z. (1962). *İslâmıcılık cereyanı; İkinci Meşrutiyetin siyasi hayatı boyunca gelişmesi ve bugüne bıraktığı meseleler*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Uyanık, N. (2004). Batıcı bir aydın olarak Celâl Nuri İleri ve yenileşme sürecinde fikir hareketlerine bakışı. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 227-274.
- Ülken, H. Z. (1966). *Türkiye’de çağdaş düşünce tarihi*, Konya: Selçuk Yayınları.
- Van Os, N. (2005). *Ottoman Muslim and Turkish women in an international context*. European Review, (13) 3, 459-479.
- Yavuz, Y. Ş. (2006). *Mustafa Sabri Efendi*. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (31), 350-353.
- Yurdağür, M., & Bayram, İ. (2020). Mustafa Sabri Efendi’nin din anlayışı. *Tokat ilmiyat Dergisi*, 8(1), 199-221.
- Zihnioğlu, Y. (2003). *Kadınsız inkılap*, İstanbul: Metis Yayınları.

BÖLÜM 19

YAŞLANAN ŞEHİRİ GENÇLEŞTİREN ÜNİVERSİTE: KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Zühal DİLER¹

Saygın DİLER²

GİRİŞ

Üniversiteler eğitim basamağının en üstünde yer almaktadır lakin üniversiteler eğitim faaliyetlerinin yanı sıra bulundukları şehirlerde önemli ekonomik, sosyal ve kültürel etkilere sahiptir ve bulundukları şehirlerde kilit kurumsal oyuncular-
dır (Bonner, 1968; Hazenberg ve ark., 2022).

Üniversitelerin, şehirler üzerindeki etkilerine kısaca değinilecek olunursa; ekonominin en başta geldiği görülmektedir. Öğrencilerin harcamaları küçük ve orta ölçekli şehirlerde ticari hayatı adeta canlandırmaktadır (Yserte & Rivera, 2010; Sargın, 2007). Üniversitelerin sanayi ile işbirliği içerisinde bulundukları bölgede yer alan firma/fabrikalar bölge ile çözüm odaklı olarak birlikte hareket etmeleri bölge ekonomisine katkı sağlamaktadır (Çalışkan, 2010). Ekonominin yanı sıra üniversite şehirde kültür zenginliklerinin oluşmasında ve kültürel faaliyetlerin yürütülmesinde (Gürsoy, 2018) önemli rol oynamaktadır. Şehir içerisinde bir diğer önemli etkisi eğitim üzerindedir. Üniversitenin varlığı şehrin eğitim alanda gelişiminin önünü açmaktadır. Ayrıca, şehir içi ve şehirlerarası ulaşımın gelişmesinde etkili olmaktadır. Bünyesinde tıp fakültesi bulunan üniversiteler şehirlerin sağlık alanında (Sargın, 2006) gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Üniversitelerin etkilerini konu alan çalışmaların sayısı literatürde oldukça fazladır. Toprak (2018) tarafından üniversitenin etkilerini inceleyen yerli ve yabancı literatür taraması detaylı bir şekilde yapılmıştır. Söz konusu çalışmada üniversitelerin zaman içerisinde yaşadığı fonksiyonel dönüşüm vurgulanmış, yabancı ve yerli literatürde yer alan benzerlikler ve farklılıklara değinilmiştir. Onsekiz (2018) tarafından gerçekleştirilen literatür taramasında ise, üniversitelerin bütün illere yayılması ile birlikte üniversitenin etkileri kapsamında yapılan araştırmalarda ar-

¹ Dr., zuhal_5252@hotmail.com

² Doktora Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, saygindiler@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Aslan, A. S., & Çakır, B. (2021). Soylulaştırmanın güncel dinamiklerinin bir analizi: Serinyol/Antakya örneğinde “öğrencileştirme” süreci ve etkileri. *Planlama Dergisi*, 31(3), 546–561.
- Bonner, E. R. (1968). The economic impact of a university on its local community. *Journal of the American Institute of Planners*, 34(5), 339–343.
- Çalışkan, S. (2010). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 169–179.
- Çokgezen, M., & Altun, T. (2018). Her ile bir üniversite/Türkiye’de yüksek öğretim sisteminin çöküşü. M. Karagül, G. Kaya, & O. Sungur (Eds.), *Bölgesel kalkınma ve bölge bilimi üzerine yazılar* içinde (pp. 307–319). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Garrido-Yserte, R., & Gallo-Rivera, M. T. (2010). The impact of the university upon local economy: Three methods to estimate demand-side effects. *Annals of Regional Science*, 44(1), 39–67. <https://doi.org/10.1007/s00168-008-0243-x>
- Görkemli, H. N. (2009). Selçuk Üniversitesi’nin Konya kent ekonomisine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 169–186.
- Gür, B. S. (2022). Transition to higher education: student mobility between regions and cities. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 130–139. <https://doi.org/10.32329/uad.1107522>
- Gür, B. S., & Ayaz, N. (2022). Yükseköğretime Geçişte Öğrenci Hareketliliği. Yükseköğretim Kurulu.
- Gürsoy, M. (2018). Üniversitelerin içinde doğdukları kentlere yönelik sosyal ve kültürel işlevleri: Adıyaman örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1369–1414.
- Hazenber, R., Hodson, J., Mittelman, R., & Ryu, J. (2022). Guest editorial. *Social Enterprise Journal*, 18(1), 1–11. <https://doi.org/10.1108/SEJ-02-2022-139>
- Işık, Ş. (2008). Türkiye’de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(10), 159–181.
- Işık, Ş., & Başaran, E. (2021). Üniversitenin Kentin nüfus yapısına etkisi: Gümüşhane örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30, 359–382. <https://doi.org/10.51800/ecd.1018483>
- Kalkan, H., Dilek, S., & Keskingöz, H. (2019). Kastamonu Üniversitesi’nin şehir ekonomisine katkısı. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1707–1725.
- Kayasü, S., & Yetişkul, E. (2013). Bir araştırma çerçevesi: soylulaştırma 2.0. *Planlama Dergisi*, 23(3), 147–152.
- Koç, İ., & Saraç, M. (2018). Türkiye’de yaşlı göçünün büyüklüğünün ve yönünün değişimi. *Senex: Journal of Aging Studies*, 2, 19–37. <https://doi.org/10.24876/senex.2018.11>
- Kömür, G. (2021). Üniversitelerin sosyal kültürel ve ekonomik fonksiyonlarının şehirler üzerindeki etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24(1), 101–114.
- KÜ, (2022). Kastamonu Üniversitesi Kurumsal İstatistikler. <https://kastamonu.edu.tr/>.
- Ma, Z., Li, C., Liu, Y., & Zhang, J. (2018). The transformation of traditional commercial blocks in China: Characteristics and mechanisms of youthification. *City, Culture and Society*, 14, 56–63. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ccs.2018.02.001>
- Moos, M. (2014). Generational dimensions of neoliberal and post-fordist restructuring: the changing characteristics of young adults and growing income inequality in montreal and vancouver. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(6), 2078–2102. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1468-2427.12088>
- Moos, M. (2016). From gentrification to youthification? The increasing importance of young age in delineating high-density living. *Urban Studies*, 53(14), 2903–2920.
- Moos, M., Revington, N., Wilkin, T., & Andrey, J. (2018). The knowledge economy city: Gentrification, studentification and youthification, and their connections to universities. *Urban Studies*, 56(6), 1075–1092. <https://doi.org/10.1177/0042098017745235>
- Nakazawa, T. (2017). Expanding the scope of studentification studies. *Geography Compass*, 11(1), 1–13.

- Onsekiz, D. (2018). Üniversitelerin Anadolu kentlerine etkileri: bir literatür taraması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 400–406.
- Özgür, E. M. (2019). Yaşlanmanın coğrafyaları: coğrafi gerontolojide ilerleme, tartışmalar ve araştırma gündemi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 17(1), 78–109.
- Özgür, E. M., & Yakar, M. (2021). Coğrafya önemlidir!: nüfus yaşlanmasına mekânsal bir perspektiften bakmak. *Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 3–29.
- Parlak, İ., & Kaynar, M. (2005). Her ile bir üniversite/Türkiye’de yüksek öğretim sisteminin çöküşü. Paragraf Yayınevi.
- Revington, N., Zwick, A., Hartt, M., & Schlosser, J. (2021). Universities and urban social structure: gentrification, studentification, and youthification in five United States legacy cities. *Urban Geography*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/02723638.2021.1985306>
- Sargın, S. (2006). Üniversitelerin Şehirleşmeye Etkisi (Isparta Örneği). İstanbul: Fakülte Kitapevi
- Sargın, S. (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 133–150.
- Smith, D. P. (2005). Studentification: The gentrification factory. In R. Atkinson & G. Bridge (Eds.), *In Gentrification in a Global Context* (pp. 72–89).
- Smith, D. P. (2022). Patterns and Processes of ‘Studentification’ in Leeds. *Regional Review*, 11, 17–19.
- Tanrıkulu, F. (2018). Yaşlanan Alman nüfusu ve artan göçmen ihtiyacı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: yükselen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences*, 75, 93–122. <https://doi.org/10.26650/jspc.2018.75.0010>
- Tatlı, H. (2014). Bingöl Üniversitesi öğrencilerinin Bingöl ekonomisine katkısı. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 79–94.
- Toprak, M. A. (2018). Functional transformation of universities: an assessment on literature. *Journal of Higher Education and Science*, 8(2), 227. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.265>
- Tuncer, T., & İslam, T. (2017). Yeni bir soylulaştırma formu olarak öğrencileştirme (studentification): Bosna-Hersek Mahallesi’nde (Konya) Değişen mahalle içi dinamikler. *Planlama Dergisi*, 27(3), 303–313.
- TÜİK, (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. <https://www.tuik.gov.tr/>.
- TÜİK, (2022). Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı. <https://www.tuik.gov.tr/>.
- Yakar, M., & Özgür, E. M. (2022). Türkiye’de nüfus yaşlanması, yerel düzeyde tehlike çanları çalıyor! *Coğrafya Dergisi*, 44, 231–250.
- Yalçıntaş, A., & Akkaya, B. (2019). Türkiye’de akademik enflasyon: “her ile bir üniversite politikası” sonrasında Türk yükseköğretim sistemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(3), 789–810.
- Yayar, R., & Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nin Tokat ili ekonomisine etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(8), 106–122.
- Yayar, R., Şeker, H., & Karanfil, N. (2018). Amasya Üniversitesi’nin il ekonomisine etkisi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 55(635), 37–49.
- YÖK, (2022). Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

BÖLÜM 20

MEDİKAL TURİZMDE TURİSTLERİN ÖZELLİKLERİ VE TERCİH NEDENLERİ

Betül BULADI ÇUBUKCU¹

GİRİŞ

Turizm ekonomik ve sosyal etkileri sebebiyle dünyada ilgi çeken sektörler arasında yer almaktadır. Özellikle turizm döviz getirici etkisinin olması, eğlence, tarım, yeme-içme, ulaşım ve iletişim gibi birçok sektöre katkı sağlaması, istihdama katkı sağlaması ve bölgesel kalkınmaya etki sağlaması gibi ekonomik katkılarının yanı sıra çeşitli kültürlerden insanları bir araya getirmesi, kültürel iletişimi geliştirmesi gibi sosyal katkıları ile ön plana çıkmaktadır. Bu ilgi çekici sektörde uluslararası rekabette ön plana çıkmak isteyen işletmeler turizm ürün çeşitliliğini artırma yönünde çaba içerisindeyler. Bu bağlamda alternatif turizm kavramı gelişmiştir. Alternatif turizm güneş, kum, deniz ağırlıklı kitle turizmine alternatif olarak gelişen turizm türlerini vurgulayan bir kavramdır (Bulut, 2006). Alternatif turizm türleri içerisinde gençlik turizmi, av turizmi, golf turizmi, yayla turizmi gibi birçok turizm türü sayılabilir. Medikal turizm de önemli bir alternatif turizm başlığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Medikal turizm sağlık turizm kavramının altında değerlendirilen daha spesifik bir alandır. Sağlık turizmi genel olarak sağlık uygulamaları amacıyla yapılan seyahatleri içermektedir. Sağlık turizminin diğer çeşitlerine bakıldığında turistlerin daha çok istekleri için, medikal turizmde ise ihtiyaçları için seyahat ettikleri görülmektedir (Akbolat & Deniz, 2017). Medikal turizm, insanların başka ülkelere tıbbi tedavi hizmeti almak için seyahat etmesi olarak ifade edilmektedir (Şahbaz, 2012) ve medikal turizm sayılabilmesi için seyahat mutlaka medikal bir işlem içermelidir. Ekonomik olarak büyüyen bu turizm alanında tüketici özellikleri ve tercihleri önemli hale gelmektedir. Özellikle rekabette ön plana çıkmak isteyen ülkeler bu konuyu anlamaya ve değerlendirmeye çalışmaktadırlar.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, betul.cubukcu@atauni.edu.tr

KAYNAKLAR

- Acıbadem International. <http://www.acıbademinternational.com/#> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Akay, B. & Türkay, O. (2014). Araç kiralama işletmelerine yönelik müşteri şikâyetlerinin analizi. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(4), 138-146.
- Altsoy, S. & Boz, İ.T. (2019). Medikal turizm alanında faaliyet gösteren hastanelerdeki mevcut sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(1), 113-134.
- Ataman, H., Esen, M.F. & Vatan, A. (2017). Medikal turizm kapsamında sunulan sağlık hizmetlerinde kalite ve hasta güvenliği. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 3(1).
- Bahar, B. & Akyürek, B.D. (2022). Medikal turizm Türkiye'deki gelişimi üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Academic Value Studies*, 8(3), 316-326.
- Başaran, B. "Sağlık turizminde pazar seçimindeki kriterler ve pazarlamanın önemi", III. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, İstanbul, 04-05 Aralık 2010, <http://www.saglikturizmi2010.org/tr/Sunumlar> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Connell, J. (2013). Contemporaray medical tourism: conceptualisation, culture and Tourism Magazine, <http://www.medicaltourismmag.com/issue-article/medical-tourism-economic-report-turkey.html> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Bostan, S., Yalçın, B.,(2016). Sağlık turistlerinin medikal destinasyon seçimini etkileyen faktörler, *Journal of International Social Research*, 9(43), 1729-1735.
- Bulut, Z. (2006). *Kemaliye (Erzincan) ilçesi ve yakın çevresinin alternatif turizm kapsamında rekreasyonel turizm potansiyelinin belirlenmesi*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bunrungrad International Hospital (2023). <https://www.bumrungrad.com/en/about-us/bumrungrad-international-hospital> Erişim tarihi: 24.02.2023
- Çınar, Ş., Sivük, D. (2021). Medikal turistlerin tercihinde etkili olan faktörlerin incelenmesi. *Eurasian Journal of Health Technology Assessment (EHTA)*, 5(2), 79-98.
- Demir, Y., Oruç, P., Baştürk, Y. A., & Övey, İ. S. (2020). Medikal turistlerin tercih nedenleri: Samsun ili örneği. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları*, 2(1), 18-30.
- Demirer, E.Ö. (2010). *Türkiye'de medikal turizm ve geliştirilmesi: Örnek bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Eren, M. (2021). *Medikal turizmde sektörel yapı, aktörler, işleyiş ve sorunlar*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Genç, U. (2007). Türkiye'de Sağlık Turizmi. *Çerçeve Dergisi*, 15(43), 96 - 97. <https://www.musiad.org.tr/uploads/yayinlar/cerceve-dergileri/pdf/cerceve43.pdf> Erişim tarihi: 27.02.2023.
- Günak, M.S. (2018). *Sağlık kuruluşları web sitelerinin medikal turizm açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Haber Vaktim, Hedef 50 milyon sigortasız Amerikalı, 31 Aralık 2009. http://www.habervaktim.com/haber/100661/hedef_50_milyon_sigortasiz_amerikalili.html Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Haşimoğlu, Ç. (2019). *Medikal turizmde hizmet kalitesi ve hasta memnuniyeti: kuşadası örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- İçöz, O. (2009). Sağlık turizmi kapsamında medikal (tıbbi) turizm ve Türkiye'nin olanakları. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2257-2279.
- İnan Sarıca, G. (2022). *Medikal turizmin gelişimine bölgesel kalkınma ajanslarının etkisi: Trakya kalkınma ajansı örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Joint Commission International, (2022). <https://www.jointcommissioninternational.org/about-jci/accredited-organizations/#> Erişim tarihi: 27.02.2023.
- Kadıoğlu, Y. (2021). *Türkiye'de sağlık turizmi kapsamında medikal turizm ve ekonomik yönü: İstanbul örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Khafizova, L. (2011). *Medikal turizmin gelişmesinde seyahat işletmelerinin önemi ve Türkiye'deki durum*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurşun, B. (2007). Türkiye, Yabancı hastaların şifa merkezi oldu. http://www.forumgazetesi.com/haber_detay.asp?haber_id=16123 Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Löle, A. & Özcan, A. (2006). "Şimdi de tıp turizmi". Vatan Gazetesi, 05.03.2006, <http://www.gazetevatan.com/root.vatan?exec=haberdetay&tarih=05.03.2006&Newsid=72630 &CategoryId=2> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Mahmood, OAM. (2020). *Medikal turizm kapsamında hizmet kalitesinin hasta memnuniyetine olan etkileri: İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde özel sağlık kuruluşlarına Ortadoğu ülkelerinden gelen hastalar üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öge, S. (2015). *Medikal turizmin ekonomik önemi: Erzurum'da bir uygulama*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Öztop, B. "En Sağlıklı Turizm", *Turkishtime*, No:101, 1 Eylül, 2010, (Çevrimiçi) <http://www.hisars-hospital.com/basindahastanemiz/s/detay/id/874/en-saglikli-turizm> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Özkan, E. (2010). *Türkiye'de medikal turizm ve geliştirilmesi: örnek bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özsoy, E. (2007). "Türk girişimci ingiliz pazarından nasıl pay alır?" *Turizmde Bu Sabah*, 29.01.2007. <http://www.turob.com/NewsDetail.aspx?newsId=5522> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Patient Beyond Borders. (2020). "Patients beyond borders announces top 10 cities for medical tourists in 2020". <https://www.newswise.com/articles/patients-beyond-borders-announces-top-10-best-cities-for-medical-tourists-in-2020> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Sayın, K.Ş., Yeğinboy, E.Y., & Yüksel, İ. (2017). Türkiye'de medikal turizm uygulamaları: bir üniversite ve İzmir sağlık serbest bölgesi değerlendirmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(2), 289-313.
- Sevim, E. (2019). *Medikal Turizm ve Stratejik Analiz*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Seyahat-Sigortası.Net, "Türkiye'ye Her Yıl Ortalama 200 Bin Sağlık Turistinın Geldiği Tahmin Ediliyor", 1 Aralık 2010, (Çevrimiçi) <http://www.seyahat-sigortasi.net/saglik-turizminin-yildiz-ulkesi-olacagiz>, Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Sosyal Güvenlik Kurumu (2022). Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri, <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/8d2c0ec8-1558-48ef-8075-3ed3e860208b/Sosyal-Guvenlik-Sozlesmeleri-2022-09-09-03-56-39#:~:text=Almanya%2C%20Makedonya%2C%20L%C3%BCKsemburg%2C%20Hollanda,%2C%20Arnavutluk%2C%20Macaristan%2C%20Tunus> Erişim tarihi: 27.02.2023.
- Sügür, A. (2016). *Türkiye'nin medikal turizm açısından son üç yıldaki mevcut durumu ve medikal turizm sektöründeki ekonomik boyutunun geliştirilmesine yönelik bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Şahbaz, R. P., Akdu, U., & Akdu, S. (2012). Türkiye'de medikal turizm uygulamaları; İstanbul ve Ankara örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27), 267-296.
- T.C Sağlık Bakanlığı. (2012). Sağlık turizminde süreçler ve araç kuruluşlar araştırma raporu. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı, Ankara.
- T.C Sağlık Bakanlığı. (2013). Sağlık Bakanlığı Türkiye medikal turizm değerlendirme raporu. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- T.C Sağlık Bakanlığı. (2017). Türkiye uluslararası hasta raporu.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2014). Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, <http://www.saglikturizmi.gov.tr/168-genel-bilgi.html> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Taş, D. (2014). *Türkiye'den medikal turizm kapsamında hizmet alan hastaların memnuniyetlerinin belirlenmesi: Ankara ili örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tontuş, Ö. (2018). Sağlık turizmi tanıtımı ve sağlık hizmetlerinin pazarlanması ilkeleri üzerine değerlendirme. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 3(1), 67-88.
- Tontuş, Ö., & Nebioğlu, S. (2018). Turkey as a health tourism destination: reviewing of 2015-2016 data. *Journal of Tourism & Hospitality*, 7(1).
- Ulusoy, A. (2018). *Medikal turizm ve Antalya'daki uygulamalar üzerine bir araştırma; Akdeniz Üniversitesi Hastanesi örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- USHAŞ- Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. (2023). Sağlık Turizm Verileri. <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> Erişim Tarihi: 07.01.2023.
- Ünal, M., & Aktepe, C. (2019). Türkiye'de medikal turizmi etkileyen faktörlerin analizi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(6), 366-381.
- Vequist, D. & Gürsoy, B. Medical tourism economic report: Turkey, medical commodification. *Tourism Management*, 34, 1-13.
- Yeşil, S. (2018). *Kamu ve özel hastanelerin medikal turizm hizmetlerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.